

PLAN RAZVOJA ISTARSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE 2022.-2027.

PRILOG 5

TERITORIJALNA STRATEGIJA RAZVOJA
OTOKA ISTARSKE ŽUPANIJE

NACRT

IMPRESSUM

NOSITELJ IZRADE I IZDAVAČ:

Istarska županija - Regione Istriana

KOORDINATOR IZRADE:

Javna ustanova „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“

IZRAĐIVAČI:

Istarska županija – Regione Istriana

Javna ustanova „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“

STRUČNA PODRŠKA:

Apsolon strategija d.o.o.

PRETHODNO VREDNOVANJE:

Ecorys Hrvatska d.o.o.

POPIS AUTORA I VLASNIKA FOTOGRAFIJA:

Arhiva Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

Arhiva Javne ustanove Nacionalni park Brijuni

Arhiva Javne ustanove Kamenjak

Arhiva Glasa Istre

Istrapedia – istarska internetska enciklopedija

Sudjelovanje javne ustanove „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“ u postupku izrade Teritorijalne strategije razvoja otoka kao dodatka Planu razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027. provedeno je u okviru projekta Suradnjom i znanjem do snažne EU regije, sufinanciranog sredstvima Europske unije u sklopu Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD	5
2. ZEMLJOPISNO PODRUČJE KOJE TERITORIJALNA STRATEGIJA OBUHVAĆA	8
2.1. Otoci u akvatoriju Grada Poreča – Parenzo	8
2.2. Otoci u akvatoriju Grada Pule – Pola	10
2.2.1. Otoci u akvatoriju Nacionalnog parka Brijuni	12
2.3. Otoci u akvatoriju Grada Rovinja – Rovigno	14
2.4. Otoci u akvatoriju Grada Umaga – Umago	16
2.5. Otoci u akvatoriju Općine Bale – Valle	17
2.6. Otoci u akvatoriju Općine Funtana – Fontane	17
2.7. Otoci u akvatoriju Općine Ližnjan – Lisignano	18
2.8. Otoci u akvatoriju Općine Medulin	19
2.9. Otoci u akvatoriju Općine Vrsar – Orsera	21
3. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA OTOČNOG PODRUČJA	24
3.1. Društvo	24
3.1.1. Odgoj i obrazovanje, znanost i istraživanje	24
3.1.2. Zdravstvena zaštita	26
3.1.3. Civilno društvo i ostali društveni sadržaji	27
3.1.4. Zaključak – razvojne potrebe i potencijali	28
3.2. Gospodarstvo	29
3.2.1. Turizam i ugostiteljstvo	29
3.2.2. Ostale gospodarske djelatnosti	33
3.2.3. Prometna infrastruktura i povezanost	34
3.2.4. Zaključak – razvojne potrebe i potencijali	35
3.3. Kulturna baština i usluge	36
3.3.1. Zaključak – razvojne potrebe i potencijali	38
3.4. Zaštita prirode i okoliša	39
3.4.1. Zaštićeni dijelovi prirode	39
3.4.1.1. Nacionalni park Brijuni	39
3.4.1.2. Značajni krajobraz Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag	42
3.4.1.3. Značajni krajobraz Rovinjski otoci i priobalno područje	44
3.4.1.4. Akvatorij zapadne Istre	45
3.4.2. Operativni kapaciteti sustava civilne zaštite	46
3.4.3. Vodoopskrba i odvodnja	47
3.4.4. Gospodarenje otpadom	48
3.4.5. Zaključak – razvojne potrebe i potencijali	49
3.5. Čista energija, energetika i obnovljivi izvori energije	50

3.5.1. Energetska infrastruktura	50
3.5.2. Energetska učinkovitost	51
3.5.3. Zaključak – razvojne potrebe i potencijali	53
4. PODRUČJA ULAGANJA TERITORIJALNE STRATEGIJE	54
5. OPIS INTEGRIRANOG PRISTUPA RJEŠAVANJU UTVRĐENIH RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA OTOČNOG PODRUČJA	62
6. OPIS SUDJELOVANJA PARTNERA U PRIPREMI TERITORIJALNE STRATEGIJE	65
6.1. Uspostava Radne skupine/otočnog partnerstva	65
6.2. Rad i zadaci Radne skupine/otočnog partnerstva	69
7. FINANCIJSKI OKVIR	73
8. OKVIR ZA PRAĆENJE PROVEDBE TERITORIJALNE STRATEGIJE	75
POPIS TABLICA	78
POPIS SLIKA	79
POPIS GRAFIKONA	79
POPIS KRATICA	79

PRILOG:

Prilog 1.: Tablični dio Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije

1. UVOD

Teritorijalna strategija razvoja otoka Istarske županije jedan je od dodataka županijskog Plana razvoja za razdoblje 2022. – 2027. godine, kojim se pruža potpora integriranom teritorijalnom razvoju istarskih otoka te se stvaraju preduvjeti za provedbu Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027. (ITP). Otočnom razvoju se u okviru ITP-a pristupa multi – tematski i multi – sektorski, identificiranjem ključnih područja djelovanja te otvaranjem mogućnosti za provedbu ciljanih intervencija i zadovoljavanje lokalnih potreba.

Postupak izrade Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije, kao strateškog i operativnog dokumenta, proveden je sukladno odredbama članka 28. i 29. Uredbe (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o utvrđivanju zajedničkih odredaba (Common Provisions Regulation), odredbama Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17, 151/22) i Zakona o otocima (NN 116/18, 73/20, 70/21) te odredbama sljedećih podzakonskih akata:

- Uredbe o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 37/23),
- Uredbe o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća (NN 103/15),
- Pravilnika o rokovima i postupcima praćenja i izvješćivanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 44/23),
- Pravilnika o provedbi postupka vrednovanja akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 44/23),
- Smjernica za izradu teritorijalne strategije kao dodatka planu razvoja obalno – otočne županije (Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, listopad 2022. godine).

Osim prethodno navedenih zakonskih i podzakonskih propisa, sadržaj Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije u cijelosti je usklađen s odredbama Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine (NN 13/21) i Nacionalnog plana razvoja otoka 2021. – 2027. u dijelu koji se odnosi na definiranje područja ulaganja. Strategija doprinosi ostvarenju posebnog cilja RS05.2. Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027. (*Poticanje integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, lokalnog razvoja u području okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti u područjima koja nisu urbana*).

Nositelj izrade Teritorijalne strategije razvoja otoka je Istarska županija, dok je javna ustanova „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“ koordinator postupka izrade u suradnji s Ministarstvom regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, koje je nadležno za provjeru usklađenosti s propisanom metodologijom izrade i utvrđivanje doprinosa ostvarenju ciljeva Integriranog teritorijalnog programa 2021.– 2027..

Priprema Teritorijalne strategije razvoja otoka pokrenuta je tijekom postupka izrade Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027., te je Župan Istarske županije usvojio Odluku o uspostavi i imenovanju članova Radne skupine/otočnog partnerstva za izradu Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije („Službene novine Istarske županije“, br. 7/23).

Radna skupina/otočno partnerstvo sastavljena je od 20 članova, koji su bili uključeni u proces izrade i donošenja Teritorijalne strategije, davanjem mišljenja te predlaganjem i odabirom područja ulaganja. Pored članova Radne skupine/otočnog partnerstva, u postupku izrade Teritorijalne strategije sudjelovao je veliki broj dionika. Potrebno je posebno istaknuti aktivno dioništvo jedinica lokalne samouprave i upravnih tijela Istarske županije, predstavnika akademske zajednice, gospodarskih subjekata i organizacija civilnog društva.

Teritorijalna strategija razvoja otoka Istarske županije sastoji se od nekoliko međusobno povezanih cjelina:

- uvodnog dijela,
- opisa zemljopisnog područja koje Teritorijalna strategija obuhvaća,
- analize razvojnih potreba i potencijala otočnog područja,
- područja ulaganja Teritorijalne strategije,
- opisa integriranog pristupa rješavanju utvrđenih razvojnih potreba i potencijala otočnog područja,
- opisa sudjelovanja partnera u pripremi i provedbi Teritorijalne strategije,
- financijskog okvira,
- okvira za praćenje provedbe Teritorijalne strategije.

Tijekom postupka izrade Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije primijenjen je participativni pristup u rješavanju lokalnih problema (bottom-up pristup). Na taj su način uključeni dionici izravno utjecali na kreiranje smjerova razvoja otoka, čime je ojačana društvena kohezija i kapaciteti za strateško planiranje i provedbu projekata.

Odlukom Župana o početku postupka vrednovanja Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027. godine („Službene novine Istarske županije“, br. 12/21 i 2/23), utvrđen je Plan vrednovanja, nakon čega je uslijedilo usvajanje Odluke o osnivanju i imenovanju članova Odbora za vrednovanje („Službene novine Istarske županije“, br. 3/23). Pored utvrđenih aktivnosti Odbora, angažiran je vanjski stručnjak za provedbu postupka prethodnog vrednovanja, koje je rezultiralo izradom neovisnog stručnog mišljenja o relevantnosti i koherentnosti Plana razvoja i njegovih dodataka, uključujući Teritorijalnu strategiju razvoja otoka. Spomenuto stručno mišljenje ugrađeno je u Završno izvješće o provedenom postupku prethodnog vrednovanja.

Vrednovanje tijekom izrade Plana razvoja Istarske županije i Teritorijalne strategije razvoja otoka kao njegovog dodatka temeljilo se na sljedećim ključnim načelima:

- pravovremenosti,
- razmjernosti,
- neovisnosti,
- vjerodostojnosti,
- partnerstva,
- korisnosti,
- transparentnosti.

Osnovna svrha prethodnog vrednovanja je poboljšanje kvalitete strateškog dokumenta te nalaženje optimalnog načina korištenja resursa za dostizanje razvojnih ciljeva i omogućavanje kvalitetne osnove

za buduće praćenje i vrednovanje strategije. Stoga opseg vrednovanja obuhvaća ključne kriterije propisane prethodno navedenim Pravilnikom, kao što su relevantnost, usklađenost (koherentnost), učinkovitost, djelotvornost, učinak provedbe akta strateškog planiranja (šireg opsega od onog obuhvaćenog kriterijem učinkovitosti) i održivost.

Osim provedenog postupka vrednovanja tijekom izrade Plana razvoja Istarske županije i Teritorijalne strategije razvoja otoka kao njegovog dodatka (prethodno vrednovanje), planirana je provedba vrednovanja tijekom provedbe (srednjoročno vrednovanje) te vrednovanja nakon provedbe (naknadno vrednovanje).

Nakon donošenja Odluke Radne skupine/otočnog partnerstva o davanju suglasnosti na konačni prijedlog Teritorijalne strategije razvoja otoka, isti je dostavljen Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije u sklopu prijave na *Poziv na sudjelovanje obalno – otočnih županija u provedbi Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027. na otocima i pripremu teritorijalnih strategija*.

Sukladno odredbama Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15, 69/22), proveden je postupak savjetovanja s javnošću o Nacrtu prijedloga Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027. godine s pripadajućim dodacima, koji uključuju i Teritorijalnu strategiju razvoja otoka, objavom navedenih dokumenata i Izvješća o provedenom savjetovanju na mrežnim stranicama Istarske županije te održavanjem javnog izlaganja.

Nakon provedenog javnog savjetovanja i ishოდovanja suglasnosti Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, konačni prijedlog Teritorijalne strategije razvoja otoka dostavljen je na nadležno postupanje Skupštini Istarske županije, koja je na sjednici održanoj dana _____ 2023. godine usvojila Odluku o donošenju Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027. godine s pripadajućim dodacima („Službene novine Istarske županije“, br. ____), uključujući Teritorijalnu strategiju razvoja otoka Istarske županije.

2. ZEMLJOPISNO PODRUČJE KOJE TERITORIJALNA STRATEGIJA OBUHVAĆA

Otočno područje Istarske županije sastoji se od 46 otoka i otočića te 42 manje nadmorske tvorbe (hridi). Oni su smješteni u akvatoriju sljedećih jedinica lokalne samouprave: Grad Pula – Pola, Grad Poreč – Parenzo, Grad Rovinj – Rovigno, Grad Umag – Umago, Općina Vrsar – Orsera, Općina Funtana – Fontane, Općina Medulin, Općina Ližnjan – Lisignano, Općina Bale – Valle. Povremeno je nastanjeno 16 otoka i otočića, dok su 72 otočića i hridi nenastanjeni. Najveću i najrazvedeniju skupinu čini 14 otoka, otočića i hridi Nacionalnog parka Brijuni čija ukupna površina iznosi 743,3 hektara.

U nastavku poglavlja detaljnije su prikazana najznačajnija obilježja otoka u akvatoriju prethodno navedenih jedinica lokalne samouprave s područja Istarske županije, temeljem podataka navedenih u odredbama Zakona o otocima (NN 116/18, 73/20, 70/21), odredbama Državnog programa zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora, usvojenog od strane Vlade Republike Hrvatske 30. kolovoza 2007. godine i objavljenog na mrežnim stranicama Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (<https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/otoci/drzavni-program-zastite-i-koristenja-malih-povremeno-nastanjenih-i-nenastanjenih-otoka-i-okolnog-mora/4475>), te Registra otoka postavljenog na adresi Centra dijeljenih usluga (<https://registar-otoka.gov.hr/>) i dugoročno osmišljenog kao integriranog informacijskog sustava otočnih pokazatelja. Prikazom su obuhvaćena obilježja svih otoka u akvatoriju Istarske županije, koji su navedeni u spomenutom Registru otoka.

2.1. Otoci u akvatoriju Grada Poreča – Parenzo

U akvatoriju Grada Poreča – Parenzo smještena su tri otočića/hridi iz kategorije malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića: Sv. Nikola, Regata i Altijež. Veličinom se izdvaja Sv. Nikola, smješten na zapadnoj strani akvatorija gradske luke, koji se intenzivno koristi za obavljanje ugostiteljsko-turističke djelatnosti. Na otočiću se nalaze područja prirodne i kulturne baštine koja mogu biti pogodna za razvoj posjetiteljskog turizma temeljenog na kulturnim dobrima i prirodi kao resursu. Stoga je otočić dio šireg područja ekološke mreže Natura 2000, kao i područja predloženog za zaštitu u kategoriji značajnog krajobraza. Pored navedenog, dio je zaštićene kulturno-povijesne cjeline Grada Poreča – Parenzo (Z-2544), a na otočiću se nalaze i evidentirana kulturna dobra (arheološko područje i pojedinačna civilna građevina). Ujedno otočić predstavlja osobito vrijedan predjel prirodnog krajobraza. Nalazi se blizu kopna, niske je blago strme i pristupačne obale koja je dijelom izgrađena te je povremeno nastanjen.

Tablica 1: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Grada Poreča – Parenzo

Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
1101	Altijež	hrid	6.271 m ²	priobalni

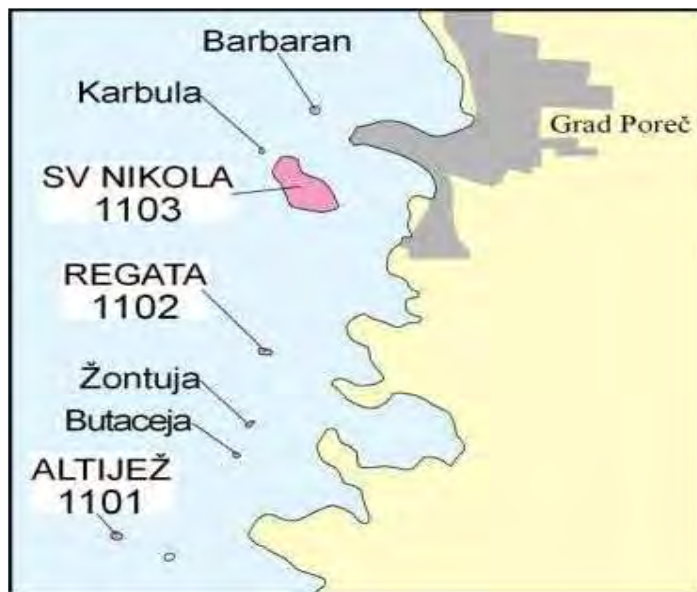
Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
1102	Regata	hrid	4.352 m ²	priobalni
1103	Sv. Nikola	otočić	124.281 m ²	priobalni
/	Barbaran	hrid	2.636 m ²	priobalni
/	Butaceja	hrid	1.031 m ²	priobalni
/	Sarafel	hrid	1.788 m ²	priobalni
/	Žontujić	hrid	963 m ²	priobalni
/	Karbula	hrid	1.722 m ²	priobalni
/	M. Školj (rt Soline)	hrid	2.708 m ²	priobalni
/	Pličina Čivran	hrid	764 m ²	priobalni
/	V. Školj (luka Črvar)	hrid	2.194 m ²	priobalni
/	Žontuja	hrid	2.409 m ²	priobalni

Izvori: Zakon o otocima, Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora i Registar otoka

Hridi Altijež i Regata dio su šireg područja ekološke mreže Natura 2000. Nalaze se blizu kopna, niske su i pristupačne obale. S obzirom na to da su dio ekološke mreže, hridi imaju potencijal za uporabu u znanstveno-istraživačke i obrazovne svrhe. Uključuju područja prirodne baštine koja mogu biti pogodna za razvoj posjetiteljskog turizma temeljenog na prirodi kao resursu, te su stoga planirane kao sportsko-rekreacijske zone. Hrid Altijež uvrštena je u kategoriju osobito vrijednih predjela prirodnog krajobraza, dok je hrid Regata predložena za zaštitu u kategoriji značajnog krajobraza.

Osim prethodno opisanih otočića/hridi, u akvatoriju Grada Poreča – Parenzo nalazi se još 9 manjih nadmorskih tvorbi (hridi) različitog oblika i veličine: Barbaran, Butaceja, Sarafel, Žontujić, Karbula, M. Školj (rt Soline), Pličina Čivran, V. Školj (luka Črvar) i Žontuja, koje ne pripadaju kategoriji malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića.

Slika 1: Kartogram akvatorija Grada Poreča - Parenzo

Izvor: Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora

2.2. Otoci u akvatoriju Grada Pule - Pola

Akvatorij Grada Pule - Pola obuhvaća četiri otočića iz kategorije malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića. Zbog povoljnog položaja u luci Pula, blizine kopna, zaklonjenosti i pristupačne obale, postojeće infrastrukture, kulturne baštine (ruševine bizantske crkvice Sv. Andrije i samostana, mletačka obrambena utvrda rekonstruirana u austrougarski Fort Kaiser Franz) i zaštićene prirodne baštine, otočić Andrija ima potencijal za razvoj turizma te provedbu znanstveno-istraživačkih i obrazovnih djelatnosti.

Na otočiću Veruda (Fratarskom otoku), smještenom na ulazu u uvale Veruda i Soline, nalaze se područja zaštićene prirodne baštine te je dio šireg područja ekološke mreže Natura 2000. Osim toga, na otočiću su smješteni objekti zaštićene kulturne baštine (kopneni i podmorski arheološki lokaliteti), koji mogu biti pogodni za razvoj posjetiteljskog turizma temeljenog na kulturnim dobrima i prirodi kao resursu, kao i za obavljanje znanstveno-istraživačke i obrazovne djelatnosti. Trenutno na otočiću postoji ljetni kamp s pratećim sadržajima, ugostiteljskim objektom, sanitarnim čvorom te rekreacijskim sadržajima (travnata igrališta za odbojku i mali nogomet, stolovi za stolni tenis). Zahvaljujući povoljnom položaju blizu kopna te pretežno niskoj i pristupačnoj obali, pogodan je i za obavljanje brojnih drugih djelatnosti.

Tablica 2: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Grada Pule - Pola

Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
1701	Andrija	otočić	54.935 m ²	priobalni

Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
1702	Katarina	otočić	31.883 m ²	priobalni
1703	Uljanik	otočić	123.233 m ²	priobalni
1704	Veruda	otočić	192.214 m ²	priobalni

Izvori: Zakon o otocima, Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora i Registar otoka

Otočić Katarina nalazi se u luci Pula, u uvali Monumenti pred istoimenim poluotokom, pri čemu ga s navedenim poluotokom tj. kopnom spaja most. Uz otoke Andrija i Uljanik, otočić Katarina dijeli pulski zaljev u dva manja bazena. Vojni kompleks na otoku Katarina činio je dio austrougarskog obrambenog sustava grada Pule, a godine 1912. na otoku je izgrađena Mornarička zrakoplovna pokusna postaja Pula, koja četiri godine kasnije postaje Zrakoplovni arsenal. Za talijanske vlasti dio postojećih austrougarskih objekata je adaptiran, poput adaptacije zgrade mornaričke kapelice koju Talijanska mornarica prenamijenjuje u ronilački toranj za obuku podmorničara. Tada se gradi i velika katnica te 250 m dugački most koji je spojio otok s kopnom, tj. vojnim područjem Monumenti čime je stvoren novi sklop Kraljevske podmorničke škole. Zbog povoljnog položaja, odnosno povezanosti s kopnom i zaštićene kulturne baštine, otočić je povremeno nastanjen te ima potencijal za daljnji razvoj kulturnih djelatnosti i turizma.

Slika 2: Kartogram akvatorija Grada Pule - Pola

Izvor: Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora

Otočić Uljanik, smješten u pulskoj luci, povezan je s obalom cestovnim mostom preko kojeg prolazi i željeznička pruga te je povremeno nastanjen. Na otočiću se nalazi pristanište te suhi i mokri dokovi za obavljanje brodograđevne djelatnosti.

2.2.1. Otoci u akvatoriju Nacionalnog parka Brijuni

U akvatoriju Nacionalnog parka Brijuni smješteno je 13 otoka/otočića/hridi iz kategorije malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića. Veličinom i razvedenošću svojih obala ističu se Veli i Mali Brijun, dok su ostali otočići ravnomjerno i polukružno raspoređeni oko spomenutih otoka te čine arhipelag Brijunskih otoka rijetko skladnom formacijom, u kojoj se po svakom vremenu lako pronalazi dobar zaklon od otvorenog mora. Brijunski arhipelag obuhvaća i manju nadmorsku tvorbu Supinić, koja se ne ubraja u kategoriju malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića.

Tablica 3: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Nacionalnog parka Brijuni

Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
1601	Galija	otočić	51.534 m ²	priobalni
1602	Gaz	otočić	62.511 m ²	priobalni
1603	Grunj	otočić	36.677 m ²	priobalni
1604	Kozada/Kotež	otočić	78.212 m ²	priobalni
1605	Mali Brijun	otok	1.074.557 m ²	priobalni
1606	Obljak	otočić	44.133 m ²	priobalni
1607	Pusti/Madona	otočić	49.889 m ²	priobalni
1608	Sv. Jerolim	otočić	125.962 m ²	priobalni
1609	Sv. Marko	hrid	9.293 m ²	priobalni
1610	Supin	otočić	13.219 m ²	priobalni
1611	Krasnica/Vanga	otočić	193.806 m ²	priobalni
1612	Veli Brijun	otok	5.722.615 m ²	priobalni
1613	Vrsar	otočić	58.919 m ²	priobalni
/	Supinić	hrid	1.393 m ²	priobalni

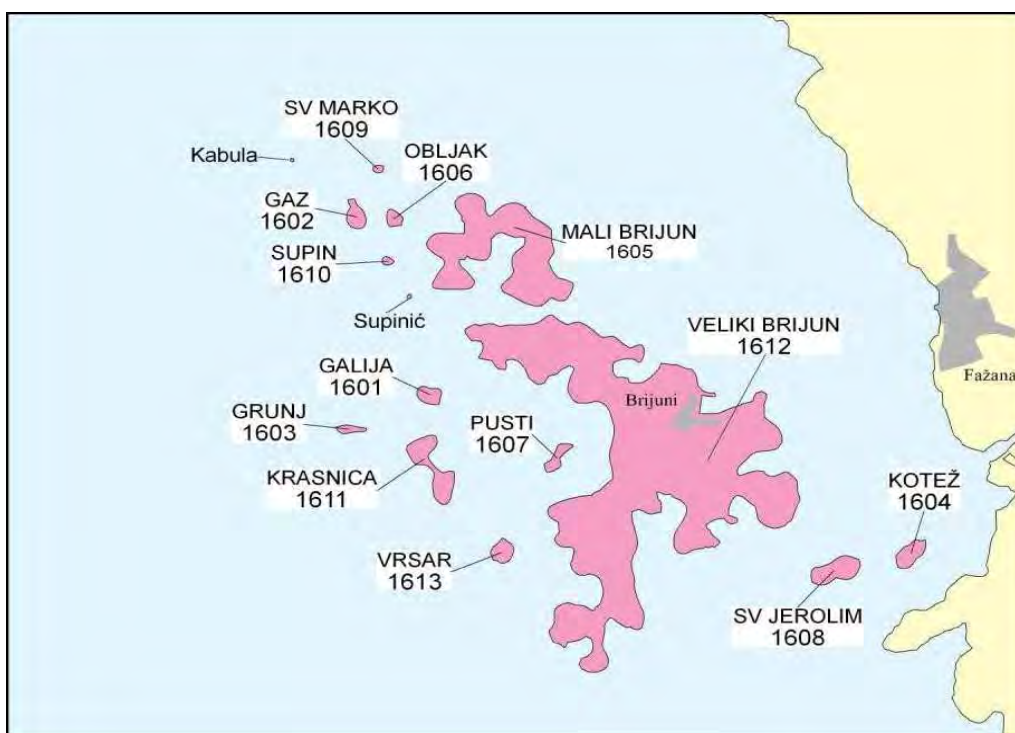
Izvori: Zakon o otocima, Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora i Registar otoka

Veli Brijun, najveći otok u arhipelagu Nacionalnog parka Brijuni, nalazi se relativno blizu kopna, niske je i pristupačne, te izrazito razvedene obale. Odlikuju ga iznimne vizualno-ambijentalne vrijednosti temeljene na osobitim prirodnim obilježjima (stoljetne šume hrasta crnike, arboretum, istarski genetski park voća i bilja, parkovne površine) i kulturnoj baštini. Otok je dio šireg zaštićenog kulturnog krajolika otočja Brijuni, koji obiluje pojedinačnim kopnenim i podmorskim lokalitetima te objektima

arheoloških i kulturno-povijesnih vrijednosti. Među njima se ističu vojne austrijske utvrde, ostaci starih kamenoloma, najslojevitiji brijunski lokalitet Kastrum (obuhvaća nalaze iz razdoblja antike, Istočnih Gota, Bizanta, karolinškog razdoblja i Venecije), ostaci raskošne rimske ladanjske vile u uvali Verige, te ostaci ranokršćanske bazilike iz 6. stoljeća. Na otoku su smješteni paleontološki lokaliteti s otiscima stopala dinosaura, koji svjedoče o životu ovih gmazova na našim prostorima.

Pored prethodno navedenog, na Velom Brijunu nalaze se brojni ugostiteljsko-turistički objekti (hoteli, vile, pomoćni objekti, restorani, barovi), luka s privezištima i sportsko-rekreacijski sadržaji (safari park s autohtonom i egzotičnom faunom, golf tereni, teniski tereni, mogućnost jahanja, ronjenja i ribolova, uređene plaže, biciklističke i pješačke staze). S obzirom na prisutnost zaštićene prirodne i kulturne baštine, otok se koristi za provedbu kulturnih te znanstveno-istraživačkih i obrazovnih aktivnosti (muzej, arboretum, podmorske i kopnene edukativne staze o kulturno-povijesnim zanimljivostima, geološko-paleontološkim fenomenima, te flori i fauni).

Slika 3: Kartogram akvatorija Nacionalnog parka Brijuni

Izvor: Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora

Otok Mali Brijun smješten je sjeverno od Velog Brijuna. Ima nisku i pristupačnu te izrazito razvedenu obalu. Pristup otoku osiguran je preko postojećeg pristana za izletničke linije, a obuhvaća i splet pješačkih staza i puteva za vozila Nacionalnog parka. Odlikuju ga iznimne vizualno-ambijentalne vrijednosti temeljene na osobitim prirodnim obilježjima (šumske i parkovne površine) i kulturnoj baštini. Otok je naime dio šireg zaštićenog kulturnog krajolika otočja Brijuni koji obiluje pojedinačnim kopnenim i podmorskim lokalitetima te objektima kulturno-povijesnih vrijednosti. Među njima se ponajprije ističe austrougarska fortifikacija Fort Brioni Minor, najveća utvrda na jadranskoj obali i prateći vojni objekti, te ostaci starih kamenoloma duž kojih je osmišljena pješačko-edukativna staza „Brijunske kamene priče“. Zahvaljujući prisutnosti zaštićene prirodne i kulturne baštine, na otoku se

provode brojne kulturne, znanstveno-istraživačke i obrazovne aktivnosti. Tako se primjerice tijekom ljetnih mjeseci u tvrđavi Minor održavaju kazališne predstave uz učešće brojnih domaćih i inozemnih umjetnika. Osim prethodno navedenih aktivnosti, na Brijunskom otočju provode se brojni edukativni programi: Dani otvorenih vrata, Brijunske šišmišarije (obilježavanje noći šišmiša), Dan dinosaura, Dan oprašivača, Svijet biljaka, Čarobni svijet kukaca, Ptice, Morska obala, Podmorski svijet.

U arhipelagu Nacionalnog parka Brijuni povremeno su nastanjeni otoci Veli i Mali Brijun te otočići Kozada/Kotež, Sv. Jerolim i Krasnica/Vanga, dok su ostali otočići i hridi nenastanjeni.

2.3. Otoci u akvatoriju Grada Rovinja - Rovigno

U akvatoriju Grada Rovinja - Rovigno nalazi se 17 otočića/hridi iz kategorije malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića. Veličinom se izdvajaju Sv. Andrija (Crveni Otok), Maškin, Sv. Katarina i Sv. Ivan.

Tablica 4: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Grada Rovinja - Rovigno

Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
1401	Banjol	hrid	6.802 m ²	priobalni
1402	Figarola	otočić	28.522 m ²	priobalni
1403	Gustinja	hrid	5.244 m ²	priobalni
1404	Maškin	otočić	95.785 m ²	priobalni
1405	Pisulj	hrid*	5.703 m ²	priobalni
1406	Pulari	otočić	19.383 m ²	priobalni
1407	Vela Sestrica	otočić	65.693 m ²	priobalni
1408	Mala Sestrica	otočić	21.601 m ²	priobalni
1409	Sv. Andrija	otočić	144.164 m ²	priobalni
1410	Sv. Ivan	otočić	102.663 m ²	priobalni
1411	Sv. Ivan na pučini	hrid	5.153 m ²	priobalni
1412	Sv. Katarina	otočić	124.193 m ²	priobalni
1413	Sturag	otočić	22.473 m ²	priobalni
1414	Veštar	otočić	20.258 m ²	priobalni
1415	Samer	hrid	4.959 m ²	priobalni
1416	V. Piruzi	hrid	5.175 m ²	priobalni

Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
1417	Revera	hrid	6.442 m ²	priobalni
/	Figarolica	hrid	1.618 m ²	priobalni
/	Muntrav	hrid	916 m ²	priobalni
/	M. Piruzi	hrid	1.298 m ²	priobalni

Izvori: Zakon o otocima, Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora i Registar otoka

Otočić Sv. Andrija nalazi se blizu kopna, pretežno je niske i pristupačne obale koja je dijelom izgrađena. Umjetnim nasipom spojen je sa susjednim otokom Maškin koji je smješten južno od njega, čime je nastao novi otok poznatiji pod nazivom Crveni otok, koji je povremeno nastanjen. Dio je šireg područja ekološke mreže Natura 2000, kao i područja zaštićenog u kategoriji značajni krajobraz. Osim toga, na otočiću je smješteno zaštićeno kulturno dobro - Arhitektonski sklop dvorca Hütterott (bivši samostan sv. Andrije) s crkvom, kao i značajni arheološki lokaliteti. Na otočiću se obavlja ugostiteljsko-turistička djelatnost, te je zahvaljujući postojanju manje lučice s vezovima razvijen nautički turizam. Povezani otočić Maškin posjeduje ugostiteljske objekte i naturističku plažu, te mauzolej obitelji Hütterott na mjestu nekadašnje histarske gradine.

U luci pred centralnim dijelom Grada Rovinja – Rovigno smješten je otočić Sv. Katarina, niske i pristupačne obale koja je dijelom izgrađena. Dio je šireg područja ekološke mreže Natura 2000, kao i područja zaštićenog u kategoriji značajni krajobraz. Okolne šume posebne namjene, planirane su za provedbu rekreativnih aktivnosti i oplemenjivanje krajobraza. Otočić se koristi u ugostiteljsko-turističke svrhe, tj. obuhvaća hotel i pripadajuće sportsko-rekreacijske sadržaje te manju lučicu. Povremeno je nastanjen.

Iako ne obuhvaća građevinska područja ni zone ugostiteljsko-turističke i sportsko-rekreacijske namjene, otočić Sv. Ivan ima značajne razvojne potencijale, budući da se nalazi relativno blizu kopna, te ima pretežno niske i pristupačne obale, a uključuje i područja zaštićene prirodne i evidentirane kulturne baštine koja mogu biti pogodna za razvoj posjetiteljskog turizma temeljenog na kulturnim dobrima i prirodi kao resursu. Dio je šireg područja ekološke mreže Natura 2000, kao i područja zaštićenog u kategoriji značajni krajobraz, a ujedno obuhvaća i evidentirani arheološki lokalitet. Otočić prekrivaju šume posebne namjene koje su važne za oplemenjivanje krajobraza i korištenje u rekreativne svhe.

Slika 4: Kartogram akvatorija Grada Rovinja - Rovigno

Izvor: Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora

Osim prethodno opisanih otočića/hridi iz kategorije malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića, u akvatoriju Grada Rovinja - Rovigno nalaze se još 3 manje nadmorske tvorbe (hridi) različitog oblika i veličine: Figarolica, Muntrav i M. Piruzi, koje se ne ubrajaju u navedenu kategoriju.

2.4. Otoci u akvatoriju Grada Umaga - Umago

U akvatoriju Grada Umaga - Umago smještena je samo hrid (školjić) pod nazivom rt Margarita, koja se ne ubraja u kategoriju malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića. S obzirom na njezinu udaljenost od kopna, hrid spada u kategoriju priobalnih otoka te je nenastanjena.

Tablica 5: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Grada Umaga - Umago

Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
/	Rt Margarita	hrid (školjić)	1.815 m ²	priobalni

Izvori: Registar otoka

Obzirom da rt Margarita nije obuhvaćen odredbama Državnog programa zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora, kartografski prikaz akvatorija Grada Umaga – Umago nije mogao biti ugrađen u sadržaj ovoga potpoglavlja.

2.5. Otoci u akvatoriju Općine Bale – Valle

U akvatoriju Općine Bale – Valle smještena je samo hrid Kolona koja se ubraja u kategoriju malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića te manja nadmorska tvorba Porer (Porerić) koja ne spada u navedenu kategoriju.

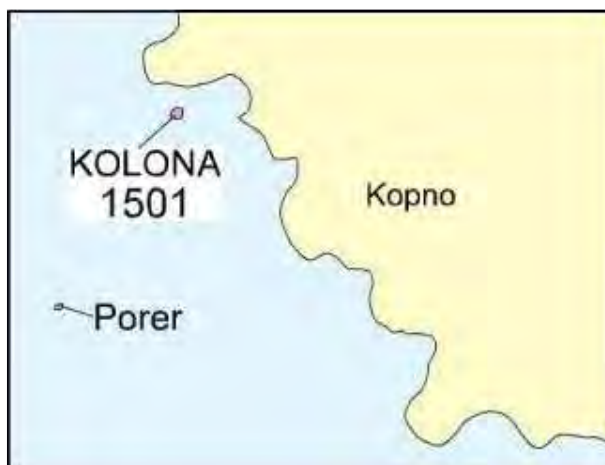
Tablica 6: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Općine Bale – Valle

Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
1501	Kolona	hrid	7.271 m ²	priobalni
/	Porer (Porerić)	hrid	2.445 m ²	priobalni

Izvori: Zakon o otocima, Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora i Registar otoka

Hrid Kolona ima nisku i pristupačnu, dijelom šljunčanu obalu. Dio je šireg područja ekološke mreže Natura 2000, kao i područja zaštićenih u kategoriji značajnog krajobraza i posebnog rezervata koji uključuje akvatorij u kojemu je smješten arheološki lokalitet. Stoga je hrid pogodna za razvoj turizma temeljenog na na kulturnim dobrima i prirodi kao resursu. Nadalje, šumska vegetacija otoka predstavlja šumu posebne namjene, planirane u rekreativne svrhe. Hrid Porer (Porerić) smještena je između rta Datule i rta Barbariga, te je udaljena od kopna 1,5 km i nenastanjena.

Slika 5: Kartogram akvatorija Općine Bale – Valle

Izvor: Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora

2.6. Otoki u akvatoriju Općine Funtana - Fontane

Akvatorij Općine Funtana - Fontane obuhvaća 6 otočića/hridi iz kategorije malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića te tri manje nadmorske tvorbe (hridi): Bili školj, Orada i Reverol/Revenol koje ne spadaju u navedenu kategoriju.

Tablica 7: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Općine Funtana - Fontane

Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
1201	Gusti Školj	otočić	12.673 m ²	priobalni
1202	Fržital	otočić	16.560 m ²	priobalni
1203	Školjić	hrid	8.707 m ²	priobalni
1204	Tovarjež	hrid	7.741 m ²	priobalni
1205	Tuf	hrid*	8.732 m ²	priobalni
1206	Veli Školj	otočić	59.600 m ²	priobalni
/	Bili školj	hrid	1.784 m ²	priobalni
/	Orada	hrid	1.520 m ²	priobalni
/	Reverol/Revenol	hrid	1.300 m ²	priobalni

Izvori: Zakon o otocima, Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora i Registar otoka

Među prethodno navedenim otočićima i hridima veličinom se izdvaja otočić Veli Školj, smješten zapadno od Grgetovog rta. Dio je šireg područja ekološke mreže Natura 2000, kao i područja predloženog za zaštitu u kategoriji značajnog krajobraza. Stoga predstavlja potencijal za provedbu znanstveno-istraživačkih i obrazovnih aktivnosti. Zbog blizine kopna, poluzaklonjenosti te niske i pristupačne obale pogodan je za razvoj turizma.

Slika 6: Kartogram akvatorija Općine Funtana - Fontane

Izvor: Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora

2.7. Otoci u akvatoriju Općine Ližnjan - Lisignano

U akvatoriju Općine Ližnjan - Lisignano smještena su dva otočića/hridi iz kategorije malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića, Levan i Levanić, te dvije manje nadmorske tvorbe: Hrid i Sika koje se ne ubrajaju u navedenu kategoriju.

Tablica 8: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Općine Ližnjan Lisignano

Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
1901	Levan	otočić	67.955 m ²	priobalni
1902	Levanić	hrid	6.172 m ²	priobalni
/	Hrid	hrid	574 m ²	priobalni
/	Sika	hrid	771 m ²	priobalni

Izvori: Zakon o otocima, Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora i Registar otoka

Otočić Levan i hrid Levanić smješteni su južno od rta Marlera u blizini kopna te imaju nisku i pristupačnu obalu. Dio su šireg područja ekološke mreže Natura 2000, kao i značajnog krajobraza. Na otočiću Levanu, koji je povremeno nastanjen, smješten je zaštićeni arheološki lokalitet. Zahvaljujući navedenim obilježjima, Levan i Levanić posjeduju značajan potencijal za razvoj turizma te provedbu kulturnih, znanstveno-istraživačkih i obrazovnih aktivnosti.

Slika 7: Kartogram akvatorija Općine Ližnjan - Lisignano

Izvor: Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora

2.8. Otoki u akvatoriju Općine Medulin

Akvatorij Općine Medulin obuhvaća 11 otočića/hridi iz kategorije malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića. Sedam otočića smješteno je u Medulinskom zaljevu, dok se tri otočića nalaze blizu ovog dijela istarske obale. Hrid Porer zauzima značajan položaj u otvorenom moru, na oko 1 morsku milju jugozapadno od završetka poluotoka Premantura. Ona je povremeno nastanjena.

Tablica 9: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Općine Medulin

Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
1801	Bodulaš	otočić	124.559 m ²	priobalni
1802	Ceja	otočić	183.396 m ²	priobalni
1803	Fenera	otočić	169.954 m ²	priobalni
1804	Fenoliga	otočić	24.581 m ²	priobalni
1805	Frašker	otočić	110.136 m ²	priobalni
1806	Fraškerić	otočić	25.169 m ²	priobalni
1807	Pomerski školjčić	otočić	14.407 m ²	priobalni
1808	Premanturski školjčić	otočić	18.734 m ²	priobalni
1809	Šekovac	otočić	15.502 m ²	priobalni
1810	Trumbuja	otočić	21.830 m ²	priobalni
1811	Porer	hrid	5.260 m ²	priobalni

Izvori: Zakon o otocima, Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora i Registar otoka

Otočić Bodulaš dio je šireg područja ekološke mreže Natura 2000, kao i značajnog krajobraza. Stoga predstavlja potencijal za obavljanje znanstveno-istraživačkih i obrazovnih aktivnosti. Trenutno se na njemu nalazi ugostiteljski objekt te se koristi kao izletište i kupalište. Uzimajući u obzir prethodno navedeno te činjenicu da je cijeli planiran kao rekreacijska zona, otočić ima potencijal za razvoj obalnog, izletničkog i kupališnog turizma.

Nedaleko od Bodulaša smješten je otočić Ceja, koji je također dio šireg područja ekološke mreže Natura 2000 i značajnog krajobraza. Njegov je akvatorij predložen za zaštitu u kategoriji posebnog rezervata u moru, a cijeli je otočić zaštićen kao kopneni arheološki lokalitet. Sukladno navedenom, na Ceji postoje pretpostavke za razvoj turizma te provedbu kulturnih, znanstveno-istraživačkih i obrazovnih aktivnosti.

Slika 8: Kartogram akvatorija Općine Medulin

Izvor: Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora

Otočić Fenera nalazi se blizu kopna, niske je pristupačne i stjenovite obale. Dio je šireg područja ekološke mreže Natura 2000, kao i značajnog krajobraza, dok je njegov akvatorij predložen za zaštitu u kategoriji posebnog rezervata u moru. Stoga otočić pruža brojne mogućnosti za razvoj turizma te provedbu znanstveno-istraživačkih i obrazovnih aktivnosti.

2.9. Otoci u akvatoriju Općine Vrsar - Orsera

U akvatoriju Općine Vrsar - Orsera nalazi se devet otočića/hridi iz kategorije malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića. Veličinom se izdvajaju Sv. Juraj koji je ujedno i maritimni štit luke Vrsar - Orsera od otvorenog mora te Kuvrsada/Koversada, koji su povremeno nastanjeni. U istom akvatoriju smještene su još tri manje nadmorske tvorbe: Galopun, Mrlučica i Orlandin koje ne spadaju u prethodno spomenutu kategoriju otoka i otočića.

Tablica 10: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Općine Vrsar - Orsera

Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
1301	Cavata	hrid	8.031 m ²	priobalni
1302	Galiner	hrid	5.371 m ²	priobalni
1303	Lakal	hrid	5.123 m ²	priobalni
1304	Lunga	otočić	29.923 m ²	priobalni
1305	Kuvrsada/Koversada	otočić	67.477 m ²	priobalni

Identifikacijska oznaka	Naziv	Kategorija	Površina	Razvrstavanje otoka prema udaljenosti od kopna
1306	Salamun veli	otočić	39.881 m ²	priobalni
1307	Salamun mali	otočić	24.587 m ²	priobalni
1308	Sv.Juraj	otočić	112.408 m ²	priobalni
1309	Figarolica	hrid	5.585 m ²	priobalni
/	Galopun	hrid	2.930 m ²	priobalni
/	Mrlučica	hrid	8.150 m ²	priobalni
/	Orlandin	hrid	1.481 m ²	priobalni

Izvori: Zakon o otocima, Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora i Registar otoka

Otočić Sv. Juraj smješten je blizu kopna te ima niske i pristupačne obale. Dio je šireg područja ekološke mreže Natura 2000, kao i područja predloženog za zaštitu u kategoriji značajnog krajobraza. Šumska vegetacija otoka u kojoj dominira hrast crnika (*Quercus ilex*) označena je kao šuma posebne namjene (Š3). Na otočiću je smještena ranosrednjovjekovna crkvice Sv. Jurja te ostaci antičkog kamenoloma i staze. Zahvaljujući prethodno navedenim obilježjima, otočić predstavlja potencijal za razvoj ugostiteljsko – turističke djelatnosti i provedbu znanstveno – istraživačkih, obrazovnih, kulturnih i sportsko – rekreacijskih aktivnosti.

Slika 9: Kartogram akvatorija Općine Vrsar - Orsera

Izvor: Državni program zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i okolnog mora

Na otočiću Kuvrsada/Koversada, koji je mostom povezan s kopnom, smješten je naturistički kamp s pripadajućim objektima i uređenim plažama. Uz ostale prethodno navedene otočiće/hridi, otočić Kuvrsada/Koversada dio je šireg područja ekološke mreže Natura 2000.

3. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA OTOČNOG PODRUČJA

Analiza razvojnih potreba i potencijala otočnog područja Istarske županije izrađena je sukladno Smjernicama za izradu teritorijalne strategije kao dodatka planu razvoja obalno-otočne županije u svrhu provedbe Integriranog teritorijalnog programa za otoke 2021. - 2027. Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, te predstavlja preduvjet za formuliranje relevantnih i učinkovitih područja ulaganja. Prema Smjernicama, područja koja su obuhvaćena analizom su: društvo, gospodarstvo, kulturna baština i usluge, zaštita prirode i okoliša, prilagodba klimatskim promjenama te čista energija, energetika, obnovljivi izvori energije, primjenjivo za područje pojedine obalno-otočne županije.

Analiza razvojnih potreba i potencijala istarskog otočnog prostora u obzir je uzela njegove posebnosti, koje se prvenstveno ogledaju u nepostojanju stalno naseljenih otoka na području Županije, a što se reflektira u svim područjima analize. Nadalje, ova specifičnost uvelike utječe na dostupnost i opseg podataka koji su na raspolaganju za izradu same analize. Iz toga razloga, u svrhu predstavljanja što cjelovitijih zaključaka, javno dostupni podaci u svim domenama analize nadograđeni su kvalitativnim i kvantitativnim osvrtima predstavnika Radne skupine/otočnog partnerstva prikupljenima kroz intervjuve provedene u sklopu izrade Teritorijalne strategije. Ključni nalazi analize po pojedinom području prikazani su u tekstu niže.

3.1. Društvo

Nenaseljenost otočnog prostora Istarske županije determinira analizu razvojne domene društvenog okruženja, koja je uglavnom ograničena na djelovanje civilnog društva, znanstveno-istraživačke aktivnosti te periodičke organizirane aktivnosti koje se provode na otocima i uključuju lokalne zajednice i širu javnost. Određeni segmenti društvenih usluga i sadržaja vezani su uz turističku valorizaciju otoka, pa su i dostupni u vrijeme ljetne turističke sezone, odnosno operativnom periodu rada turističkih kapaciteta na otocima - primjerice zdravstvena zaštita. Općenito, javna društvena infrastruktura, sustav zdravstvene i socijalne zaštite, te sustav odgoja i obrazovanja - odnosno segmenti vezani uz stalno stanovništvo otoka - u otočnom prostoru Istarske županije nisu razvijeni.

U nastavku poglavlja opisani su postojeći aspekti društvenog okruženja, uz istaknute razvojne potrebe i potencijale područja.

3.1.1. Odgoj i obrazovanje, znanost i istraživanje

Unatoč nenaseljenosti otočnog prostora koje podrazumijeva nepostojanje ustanova odgoja i obrazovanja, istarski otoci valorizirani su kroz provedbu drugih aktivnosti povezanih s obrazovanjem i znanstveno-istraživačkim aktivnostima u širem smislu.

Nacionalni park Brijuni u otočnom prostoru Istarske županije jedini je dionik koji provodi edukativne aktivnosti - odnosno edukacijske programe za djecu predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta te srednjoškolce, kao i program ljetne škole - *Mali čuvari Brijuna*. Program ljetne škole namijenjen je djeci osnovnoškolskog uzrasta, od drugog do petog razreda, a tijekom petodnevnog edukativnog

programa kroz prilagođene tematske radionice polaznici upoznaju prirodnu i kulturno-povijesnu baštinu Brijuna.

Znanstveno-istraživačke aktivnosti odnose se na znanstvena područja koja su usko vezana uz specifične otočne resurse i morski ekosustav te zaštitu prirode i okoliša. Centar za istraživanje mora (CIM) Rovinj, Instituta Ruđer Bošković, nositelj je znanstveno-istraživačkih aktivnosti obalno-otočnog prostora i ekosustava sjevernog Jadrana u cjelini, a kao važni dionici ističu se i Javna ustanova Nacionalni park Brijuni i Javna ustanova Kamenjak.

Centar za istraživanje mora (CIM) Rovinj interdisciplinarni je istraživački centar čija je djelatnost usmjerena na osnovna i primijenjena oceanografska istraživanja. Znanstveni program sustavnog praćenja sjevernog Jadrana započeo je 1970. te nakon pedesetogodišnje tradicije sadrži najopsežniju znanstvenu dokumentaciju o stanju mora na europskoj razini. Duga tradicija istraživanja obalno-otočnog prostora utemeljena je na specifičnosti ekosustava sjevernog Jadrana i odnosi se na ispitivanje dinamike vodenih masa, floru, faunu i životne zajednice, ekološka, fiziološka i genetska istraživanja morskih organizama i učinaka zagađenja, praćenje kvalitete mora i druge znanstveno-istraživačke aktivnosti.

Uvrštavanje u program Europske unije za razvoj sustavnog praćenja i istraživanja obalnog mora JERICO 2020. godine za CIM Rovinj predstavlja prekretnicu iz perspektive umrežavanja sa znanstvenom zajednicom na razini EU, a time doprinosi povećanju izvrsnosti te razvoju regionalnih, multinacionalnih i integriranih sustava praćenja obalnih morskih sustava.

Na razini Istarske županije CIM Rovinj ima razvijenu suradnju sa lučkim upravama u dijelu sigurnosti na moru, Državnim hidrometeorološkim zavodom u utvrđivanju nautičkih prognoza, civilnim sektorom u kontekstu očuvanja morskih resursa, ali i ostalim dionicima značajnim u području znanosti i istraživanja - prvenstveno s JU Nacionalni park Brijuni čije su aktivnosti ponajviše usmjerene na monitoring zaštićenog otočnog arhipelaga.

Najznačajniji znanstveno-istraživački projekti JU NP Brijuni vezani su uz upravljanje morskim zaštićenim područjima, očuvanje bioraznolikosti i prilagodbu klimatskim promjenama, kako je prikazano u nastavku teksta.

Projektom *MPA - ADAPT Vođenje morskih zaštićenih područja Sredozemlja kroz razdoblje klimatskih promjena* financiranog kroz program teritorijalne suradnje Interreg Mediterranean umreženo je 8 partnera iz Španjolske, Francuske, Italije i Hrvatske s ciljem praćenja stanja vrsta i staništa u akvatoriju te temperatura mora. U okviru projekta izrađena je procjena utjecaja klimatskih promjena na spužve i koralje, praćeno stanje invazivnih vrsta, izrađen elaborat socio-ekonomske i biološke ranjivosti NP Brijuni na klimatske promjene te mjere prilagodbe klimatskim promjenama integrirane u upravljačke mehanizme zaštićenog područja. Boljim uvidom u klimatske rizike i ranjivost područja, ojačani su kapaciteti morskih zaštićenih područja u odgovoru na negativne aspekte klimatskih promjena.

Nadalje, projektom *MPA NETWORKS - Podržavanje učinkovitosti morskih zaštićenih područja jakim i povezanim mediteranskim mrežama* kartirana su morska staništa kombinacijom akustičnih metoda (višeizrakasti sonar i side scan sonar) i validacije tradicionalnim biološkim metodama (ronilački

zaroni), čime je stvorena podloga za nadogradnju i upravljanje podmorjem. Osim toga, projektom je ostvaren institucionalni doprinos kroz kreiranje preporuka o zaštiti morskog ekosustava i njihove integracije u zakonodavni okvir.

Projektom *MPA ENGAGE - Uključivanje ključnih sudionika na Mediteranu u ekosustavni pristup upravljanja morskim zaštićenim područjima u cilju suočavanja s klimatskim promjenama* provedene su aktivnosti istraživanja, praćenja i procjene ranjivosti te definiran plan prilagodbe klimatskim promjenama.

Osim znanstveno-istraživačkih aktivnosti prirodnih resursa, na brijunskom otočju - zaštićenom kulturnom krajoliku bogate arheološke, graditeljske i spomeničke baštine - provode se i arheološka istraživanja kulturne baštine. Arheološka iskapanja započela su početkom 20. stoljeća, a današnje aktivnosti najviše su vezane uz postupnu revitalizaciju lokaliteta i objekata pod stručnim nadzorom Konzervatorskog odjela u Puli - Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture i medija te pod arheološkim nadzorom.

Javna ustanova Kamenjak također u sklopu svojeg djelovanja provodi brojna istraživanja vezana uz zaštićeno područje u njezinoj nadležnosti - od istraživačkih projekata koji su provedeni na području otoka koji su sastavni dio zaštićenog područja ili u njihovoj neposrednoj blizini, ističu se istraživanja vezana uz fosile na području Kamenjaka, monitorinzi bioraznolikosti, staništa te morske flore, kao i inventarizacije gnijezdećih populacija ptica.

3.1.2. Zdravstvena zaštita

Dostupnost zdravstvene zaštite na otocima u kontekstu istarskih otoka moguće je promatrati samo iz perspektive turističke razvijenosti otoka. Zdravstvena zaštita, izuzev Velog Brijuna gdje je dežuran liječnik dostupan u razdoblju od 1. lipnja do 1. rujna, nije uspostavljena.

Ostali segmenti zdravstvene zaštite povezani s povremeno naseljenim otocima odnose se na hitnu medicinsku službu, kao sastavni dio primarne zdravstvene zaštite. Potreba za zdravstvenom zaštitom najizraženija je na turistički valoriziranim otocima - Sv. Nikola u Poreču-Parenzo te Sv. Andrija i Sv. Katarina u Rovinju-Rovigno na kojima tijekom ljetne turističke sezone nema dežurnog liječnika. Za potrebe hitnog prijevoza pacijenata s otoka na kopno koriste se ili brodovi hotelijera koji nisu prilagođeni za medicinski prijevoz ili plovila Vatrogasne zajednice Istarske županije kojih je ukupno 5 i pozicionirani su na području Pule-Pola i Rovinja-Rovigno na zapadnoj strani poluotoka, te u okviru DVD-a Labin-Rabac na istočnoj obali.

Povezano sa zdravstvenom zaštitom u širem smislu u okviru turističkih kapaciteta razvijeni su sadržaji *wellness* turizma. Iako su klimatske značajke povoljne za razvoj zdravstvenog i *wellness* turizma, isti trenutno predstavljaju manji segment turističke ponude otoka, a u ponudi se od tradicionalnih *wellness* sadržaja ističe *Island Hotel Istra* na otoku Sv. Andrija s mediteranskim vrtom i uslugama kreiranim temeljem mediteranskog bilja s otoka.

3.1.3. Civilno društvo i ostali društveni sadržaji

Otočni prostor Istarske županije, prvenstveno zbog svoje prirodne i kulturne vrijednosti, valoriziran je kroz organizirane društvene aktivnosti i sadržaje, te aktivnosti civilnog društva. Na području Istarske županije aktivno je 2.559 organizacija civilnog društva, od čega 1.381, odnosno 54% u jedinicama lokalne samouprave koje u svom sastavu imaju otoke. Analizom postojećeg stanja utvrđeno je kako se aktivnosti civilnog društva i općenito društveni sadržaji na istarskim otocima mogu grupirati u tri teme:

- zaštita okoliša i prirode;
- informativne i edukativne aktivnosti;
- aktivnosti sakralne tematike.

Aktivnosti civilnog društva vezane uz otočni prostor najistaknutije su u području zaštite okoliša i prirode u kojima civilno društvo daje značajan doprinos očuvanju prostora i predstavlja nositelja provedbe određenih mjera od neposrednog interesa za opće dobro. Ekološke akcije čišćenja podmorja oko otoka najčešći su oblik aktivnosti u kojem je istaknuta uloga civilnog društva kao pokretača aktivnosti koje uglavnom okupljaju i dionike javnog sektora u čijoj je nadležnosti upravljanje otočnim prostorom - jedinice lokalne samouprave i komunalna poduzeća. Tradicionalne godišnje akcije čišćenja podmorja odvijaju se otocima Figarola (Rovinj-Rovigno), Veruda (Pula-Pola) te nizu drugih otoka i priobalnom području.

Nadalje, organizirane društvene aktivnosti koje uključuju širu zajednicu odnose se na prigodne programe JU NP Brijuni u okviru kojih je ulaz u Nacionalni park po promotivnim cijenama i uključuje specifične edukacijske programe otvorene široj javnosti. Navedeni programi odnose se na:

- Dane otvorenih vrata;
- Brijunske šišmišarije (obilježavanje noći šišmiša);
- Dan dinosaura;
- Dan oprašivača;
- Svijet biljaka;
- Čarobni svijet kukaca;
- Ptice;
- Morsku obalu;
- Podmorski svijet.

Većina posjetitelja u okviru posebnih događanja odnosi se na posjetitelje s područja Urbanog područja Pula¹ te Istarske županije. Iako broj posjetitelja posebnih događanja u ukupnom broju posjetitelja ne predstavlja značajan udio, važnost događanja za privlačenje posjetitelja ogleda se u kontekstu valorizacije otočnog prostora na regionalnoj razini kroz organizaciju društvenih aktivnosti i upoznavanje s prirodnim i kulturnim vrijednostima.

¹ Urbano područje Pula obuhvaća Grad Pula-Pola, Grad Vodnjan-Dignano, Općinu Barban, Općinu Fažana, Općinu Ližnjan-Lisignano, Općinu Marčana, Općinu Medulin i Općinu Svetvinčenat.

Tablica 11: Broj posjetitelja JU NP Brijuni u okviru posebnih događanja

Godina	Broj posjetitelja
2018.	2.876
2019.	4.320
2020.	192
2021.	9.127
2022.	6.647

Izvor: Javna ustanova Nacionalnu park Brijuni

Završno, od ostalih organiziranih aktivnosti, ističe se plovno hodočašće sv. Jurju u Općini Vrsar-Orsera, koje se tradicionalno održava u organizaciji Župe Vrsar i Župe Gradina. Hodočasnici po okupljanju na Starom molu ribarskim brodicama odlaze na otok Sv. Juraj gdje se ispred crkvice Sv. Jurja održava misno slavlje.

3.1.4. Zaključak – razvojne potrebe i potencijali

Unatoč nenaseljenosti istarskih otoka – što definira obuhvat cjelokupne analize, osobito segmenta vezanog uz društvene sadržaje, na dijelu istarskih otoka odvijaju se organizirane društvene aktivnosti. Specifičnost morskog ekosustava sjevernog Jadrana, pa tako i otoka, te očuvanost prirodnih resursa podrazumijeva provedbu aktivnosti vezanih uz obrazovanje, znanost i istraživanje. Osim toga, civilno društvo ističe se kao nositelj organizacije niza aktivnosti koje značajno pridonose očuvanju otoka i najčešće je pokretač zelenih inicijativa, čišćenja otočnog prostora i okolnog akvatorija.

Razvojne potrebe odnose se na daljnja ulaganja u aktivnosti istraživanja i razvoja te jačanje kapaciteta ključnih dionika – CIM Rovinj, JU NP Brijuni te JU Kamenjak, s posebnim naglaskom na osiguravanje adekvatne infrastrukture za provedbu istraživanja.

Povezano s tim, razvojni potencijal navedenih dionika ogleda se u umrežavanju s ostalim dionicima na Mediteranu. Razvojne potrebe na razini civilnog društva vezane su uz intenziviranje suradnje s dionicima javnog sektora, prvenstveno u segmentu podrške u provedbi aktivnosti. Sinergija civilnog društva i javnog sektora doprinijela bi ispunjenju potencijala civilnog društva u aktiviranju lokalne zajednice i povećanju participacije stanovništva u već uspostavljenim programima, kao i poticaj u osmišljavanju novih.

3.2. Gospodarstvo

Unatoč nenaseljenosti otočnog prostora Istarske županije, dio otoka gospodarski je valoriziran u dominantnim gospodarskim granama - turizmu i ugostiteljstvu. S obzirom na to da na istarskim otocima formalno nema registriranih poslovnih subjekata nije moguće prikazati ekonomsku strukturu i poslovnu infrastrukturu, pa je analiza u nastavku vezana uz elemente gospodarske valorizacije pružatelja usluga u turizmu čije je poslovanje djelomično vezano uz otočni prostor, ali i prikaz pomorstva te industrije, odnosno brodogradnje, što su također gospodarske grane koje koriste otočni prostor u redovnim poslovnim aktivnostima. Dodatno, dan je prikaz stanja infrastrukture za prometnu povezanost, kako otoka međusobno, tako i otoka i kopna.

3.2.1. Turizam i ugostiteljstvo

Kao i na razini Republike Hrvatske, turizam i ugostiteljstvo dominantne su gospodarske grane na istarskim otocima, uz ključnu razliku u vrsti smještajnih kapaciteta, a koja je povezana s nenaseljenošću prostora. Naime, na otocima na razini RH prevladava privatni smještaj, dok su smještajni kapaciteti istarskih otoka isključivo u tipu hotelskog smještaja i kampa. U tom kontekstu, turistički su valorizirani sljedeći otoci:

- Sv. Andrija i Sv. Katarina u Rovinju-Rovigno,
- Sv. Nikola u Poreču-Parenzo;
- Koversada u Vrsaru-Orsera;
- Veli i Mali Brijun u Puli-Pola;
- Veruda u Puli-Pola.

Smještajni kapaciteti na otocima Sv. Andrija (*Island Hotel Istra*) i Sv. Katarina (*Hotel Katarina*) u vlasništvu su koncesionara koji sukladno Ugovoru o koncesiji na pomorskom dobru upravlja morskim plažama na otocima. *Island Hotel Istra* na otoku Sv. Andrija ukupnih je kapaciteta 885 kreveta, u *Hotelu Katarina* je 378 kreveta, a operativni period rada je šest do sedam mjeseci u godini, od travnja do listopada.

Tablica 12: Podaci o ostvarenom turističkom prometu na otoku Sv. Andrija

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Dolasci	26.301	26.521	5.429	17.278	26.231
Noćenja	131.584	129.981	35.146	98.258	126.057
Trajanje boravka	5,00	4,90	6,47	5,68	4,80

Izvor: Maistra d.d.

Turistički promet na rovinjskim otocima u proteklom petogodišnjem razdoblju činio je 4,83% svih dolazaka i 3,91% svih noćenja ostvarenih u Gradu Rovinju-Rovigno. Najviše dolazaka i noćenja ostvareno je 2018. godine - 34.267 dolazaka i 165.272 noćenja. Tijekom pandemijske 2020. nisu korišteni maksimalni kapaciteti, a turistički promet tijekom 2021. i 2022. bilježi pozitivne trendove povratka na pred pandemijsko razdoblje. U okviru turističkih kapaciteta na rovinjskim otocima ukupno je zaposleno 403 djelatnika, od čega se 20% odnosi na stalne zaposlenike.

Tablica 13: Podaci o ostvarenom turističkom prometu na otoku Sv. Katarina

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Dolasci	9.587	9.107	/	5.241	8.036
Noćenja	43.893	41.857	/	29.789	39.215
Trajanje boravka	4,57	4,59	/	5,68	4,87

Izvor: Maistra d.d.

Slično pokazateljima rovinjskih otoka, i na otoku Sv. Nikola u Poreču-Parenzo na kojem je smješten *Valamar Collection Isabella Island Resort* u 2018. ostvareno je najviše dolazaka i noćenja. Turistički promet na otoku podrazumijeva udio od 3,44% ostvarenih dolazaka u Gradu Poreču-Parenzo i 3,54% ukupno ostvarenih noćenja². Pokazatelj značaja otočnih turističkih kapaciteta razvidan je iz prosječne duljine boravka, koja u 2022. na otoku Sv. Nikola iznosi 5,76 dana, a u Gradu Poreču-Parenzo u cjelini 5,59 dana. Kapaciteti turističkog resorta zapošljavaju 411 djelatnika u operativnom periodu rada objekata, od travnja do sredine listopada.

Tablica 14: Podaci o ostvarenom turističkom prometu na otoku Sv. Nikola

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Dolasci	22.056	22.676	8.073	18.271	21.062
Noćenja	133.102	131.974	50.867	101.593	121.411
Trajanje boravka	6,03	5,81	6,30	5,56	5,76

Izvor: Valamar Riviera d.d.

² Postotni udio turističkog prometa ostvarenog na otoku Sv. Nikola u odnosu na Grad Poreč-Parenzo u cjelini prikazani su za 2022. godinu.

Na području Grada Pule-Pola turistički kapaciteti na otocima odnose se na kamp na otoku Veruda te smještajne kapacitete u okviru JU Nacionalni park Brijuni:

- Hotel Istra-Neptun (260 kreveta);
- Smještaj Franina (32 kreveta);
- Smještaj Jurina (89 kreveta);
- kuće za odmor (26 kreveta);
- Sobe Karmen (112 kreveta);
- Smještaj Vila Dubravka (4 kreveta);
- Smještaj Vila Lovorka (6 kreveta);
- Smještaj Vila Primorka (8 kreveta);
- Mali Brijun - Hostel San Niccolo (49 kreveta).

Iako je zaštita prirode, odnosno upravljanje zaštićenim područjem osnovna djelatnost Nacionalnog parka, gospodarska aktivnost gotovo je isključivo vezana uz turističku i ugostiteljsku djelatnost. Javna ustanova zapošljava 275 djelatnika od čega se 15% odnosi na sezonske zaposlenike. U strukturi zaposlenih prema organizacijskim jedinicama najviše je zaposlenika Odjela za hotelijerstvo i ugostiteljstvo (89) te povezanog Odjela za posjećivanje, sport i rekreaciju (22), koji zajedno čine više od 40% ukupnog broja zaposlenih.

Analiza turističkog prometa u petogodišnjem periodu, izuzev 2020. godine, pokazuje kako je u Nacionalnom parku Brijuni prosječno godišnje ostvareno više od 40.000 noćenja. Ipak, dolasci u smještajne kapacitete predstavljaju manji udio - oko 6% u ukupnom broju posjeta Nacionalnom parku, s obzirom da jednodnevni dolasci u izletničkom programu predstavljaju najznačajniji aspekt turističkog prometa.

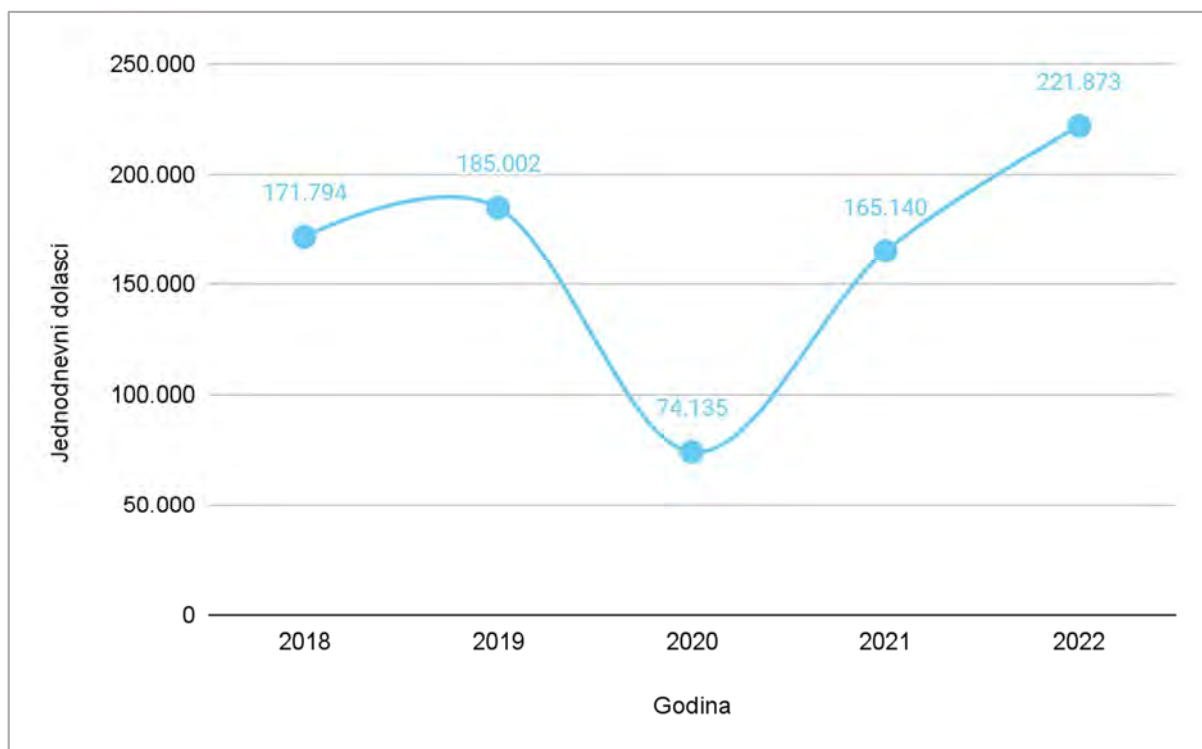
Tablica 15: Podaci o ostvarenom turističkom prometu u NP Brijuni

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Dolasci	9.918	12.265	8.386	14.260	14.109
Noćenja	36.618	39.018	26.603	45.127	44.412
Trajanje boravka	3,69	3,18	3,17	3,16	3,14

Izvor: Javna ustanova Nacionalni park Brijuni

Unaprjeđenje izletničkog programa i posjetiteljskih sadržaja potkrijepljeno je rastućim trendom jednodневnih dolazaka, koji su u razdoblju od 2018. do 2022. povećani za gotovo 30%, kako je prikazano na grafikonu niže.

Grafikon 1: Jednodnevni dolasci u NP Brijuni u razdoblju 2018. – 2022.

Izvor: Javna ustanova Nacionalni park Brijuni

Završno, segment turističkih kapaciteta u tipu kampa - na otoku Veruda u Puli-Pola u posljednjem petogodišnjem razdoblju također bilježi porast turističkog prometa. Kamp sadrži 250 osnovnih smještajnih jedinica - sve kamp mjesta, različite pojedinačne veličine do 100 m². Analiza turističkog prometa u razdoblju od 2018. do 2022. pokazuje rastući trend s najvećim brojem dolazaka (5.186) i noćenja (39.327) ostvarenih 2022. godine. Prosječno trajanje boravka u kampu znatno je dulje u odnosu na smještajne kapacitete na ostalim istarskim otocima, što je djelomično povezano s blizinom i pristupačnosti otoka Veruda u kojem lokalno stanovništvo boravi dulji period.

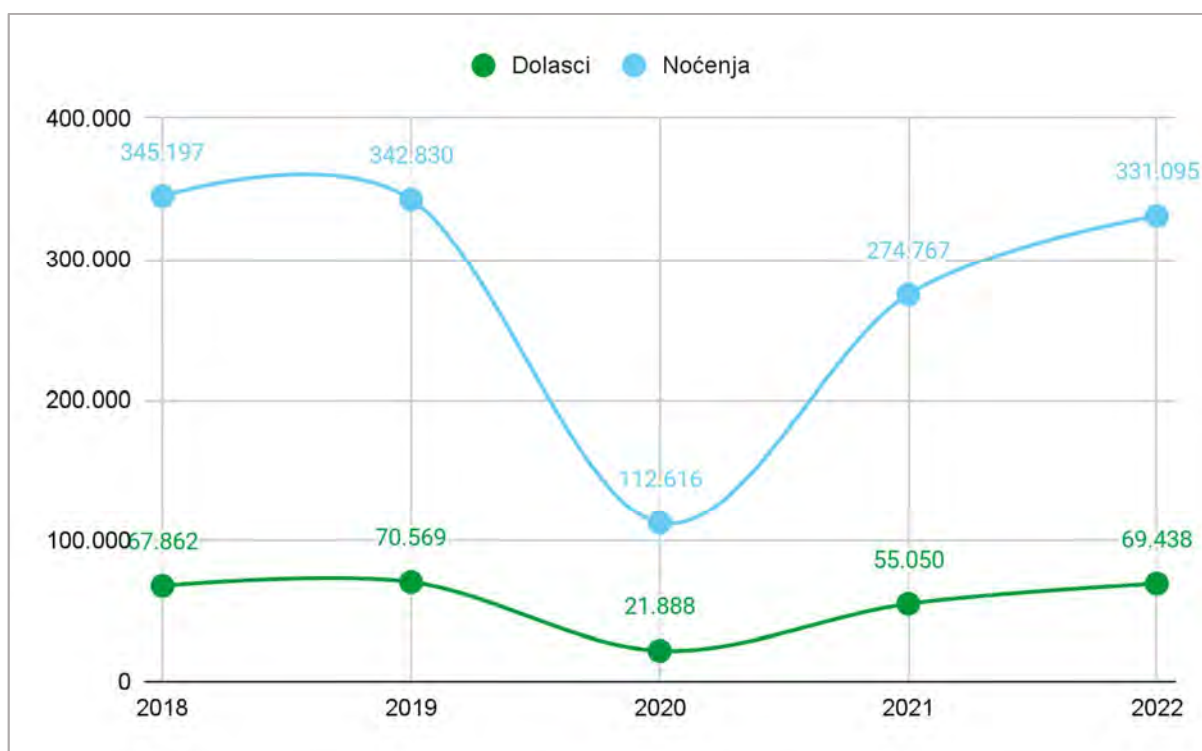
Tablica 16: Podaci o ostvarenom turističkom prometu u kampu na otoku Veruda

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Dolasci	3.772	4.425	3.606	3.856	5.186
Noćenja	30.057	33.957	22.226	26.568	39.327
Trajanje boravka	7,96	7,67	6,16	6,88	7,56

Izvor: Pula sport d.o.o.

Sumarni pokazatelji turističke aktivnosti na otocima u Istarskoj županiji, izuzev pandemijske 2020. i postpandemijske 2021. godine, bilježe relativno stabilne pokazatelje. Najveći broj dolazaka ostvaren je 2019. godine, koja je i na nacionalnoj razini bila rekordna prema turističkim pokazateljima, a najviše noćenja ostvareno je godinu ranije (376.787). Smještajni kapaciteti na istarskim otocima čine oko 0,70% u ukupnim smještajnim kapacitetima na razini Županije, a u posljednjem petogodišnjem razdoblju turističkom prometu na razini županije doprinose s prosječno 1,50% u ostvarenim dolascima i 1,10% u ostvarenim noćenjima.

Grafikon 2: Sumarni prikaz ostvarenih dolazaka i noćenja na istarskim otocima u razdoblju 2018. – 2022.

Izvor: Maistra d.d., Valamar Riviera d.d., JU NP Brijuni

3.2.2. Ostale gospodarske djelatnosti

Iako na otočnom prostoru formalno nema evidentirane gospodarske aktivnosti, isti se koristi kao prostorni segment za potrebe nautike, odnosno lučke djelatnosti, te brodogradnje. Otok Sv. Katarina zajedno s obalnim područjem zaljeva Monumenti u Puli-Pola koristi se kao nautička marina koja raspolaže s 400 morskih i 42 suha veza te uslužnim sadržajima za korisnike marine. Otok je s obalom povezan mostom duljine 250 metara, a sadržaji nautičke marine protežu se i obalnim područjem i otokom Sv. Katarina.

Luka Veli Brijun u okviru Nacionalnog parka Brijuni također ima uspostavljenu komercijalnu nautičku marinu kapaciteta 30-40 manjih nautičkih plovila (jahti od 7 do 15 m) i čamaca, s uspostavljenim

pristanom za prihvat brodova dužine do 50 m i gaza do 5 m. U proteklom petogodišnjem razdoblju broj dolazaka u nautičkom turizmu prosječno je iznosio oko 1.250 dolazaka, uz blagi trend rasta.

Završno, Brodogradilište Uljanik smješteno je na kopnenom dijelu (tzv. Arsenal) te otoku Uljanik u pulskom zaljevu, koji je mostom povezan s kopnom. Obujam gospodarske aktivnosti stečajem brodogradilišta Uljanik i povezanih društava smanjen je, a ciljem revitalizacije brodogradnje osnovano je novo poduzeće, ULJANIK Brodogradnja 1856 d.o.o. koje zapošljava dio prijašnjih djelatnika.

3.2.3. Prometna infrastruktura i povezanost

Stanje prometne infrastrukture (u prvom redu pomorske, ali i relevantne cestovne te zračne) i povezanost istarskih otoka s kopnom i / ili drugim otocima također je sagledano iz aspekta nepostojanja trajnih naselja na otočnom prostoru, odnosno potreba za povezanošću koje prvenstveno proizlaze iz turističke djelatnosti najviše prisutne tijekom ljetne turističke sezone.

Između istarskih otoka i kopna nisu uspostavljene stalne javne brodske linije. Pomorski prijevoz organiziran je za potrebe turističkih sadržaja, odnosno od strane pružatelja usluga u turizmu i koncesionara.

Povezanost s otocima Sv. Andrija i Sv. Katarina ostvaruje se putem flote koju čini 5 plovila u vlasništvu koncesionara, od čega četiri putnička i jedan teretni brod. Putnički brod Rubinum kapaciteta 140 putnika prema voznom redu polazi s kopna svakih sat vremena od 05:30 do 00:30 sati u periodu rada hotelskih kapaciteta na otocima, a pristaništa putničkih brodova su Delfin i Mali Mol u dijelu starog grada Rovinja-Rovigno. Teretni brod je u funkciji u jutarnjim i prijepodnevnim satima (06:00-15:00), a sukladno servisnim potrebama objekata polazi od dva do pet puta dnevno iz luke Valdibora prema otocima. Transport prema otoku Sv. Nikola također je u nadležnosti koncesionara i odvija se u funkciji prijevoza gostiju, za što se koriste ukupno 4 plovila. Na redovitim linijama plovi brod Riviera kapaciteta 98 osoba s 2 člana posade, a uz dva manja plovila za prijevoz putnika, za transport vozila i potrebe opskrbe koristi se trajekt Eta.

Prijevoz putnika i opreme prema otoku Veruda u nadležnosti je odabranog koncesionara, a vrši se na relaciji Luka Bunarina - otok Veruda s polascima svakih sat vremena s kopna i s otoka, u periodu od 09:00-21:30.

U pogledu pomorske infrastrukture, gatovi i pristani putem kojih se odvija pomorski promet na području rovinjskog arhipelaga, a koji djeluju kao izdvojena lučka područja Luke Rovinj, nalaze se na otoku Sv. Katarina (sjever i istok), otoku Sv. Andrija (sjever i jug) te na otoku Sv. Ivan. Na otoku Sv. Nikola u porečkom arhipelagu dva su pristaništa za plovila pozicionirana na sjeveroistočnoj strani otoka, od čega se jedno koristi za pristan plovila za prijevoz gostiju i opskrbu, a drugo privezište za manje brodice. Na otoku Veruda, također je lučica za pristup i vez manjih plovila.

Pomorski promet uspostavljen je također za potrebe prijevoza posjetitelja, djelatnika i robe NP Brijuni, a vrši se plovilima JU NP Brijuni, i to pretežno na relaciji Fažana - Veli Brijun - Fažana. Do Fažane se dolazi lokalnim cestama iz Vodnjana-Dignano i Pule-Pola koje su povezane Istarskim ipsilonom (cesta A9), brzom cestom koja umrežuje Istru s ostalim autocestama Hrvatske i Slovenije. Za potrebe prijevoza ljudi i roba, JU NP Brijuni raspolaže s 2 putnička broda (kapaciteta 400 i 150 putnika) te jednim

teretnim brodom. Lučka infrastruktura nalazi se na otoku Veli Brijun - Luka Brijuni. Preko ove luke odvija se gotovo sav promet posjetitelja Nacionalnog parka. Luka ima jedan lukobran od 86 m, s valobranom dužine 30 m, lukobran dužine 80 m i uređenu obalu s pristanom za izletničke brodske linije dužine 370 m. Pristan je osposobljen za prihvata brodova dužine do 50 m i gaza do 5 m.³ U luci ima prostornih mogućnosti za organizaciju sezonskih vezova 30-40 manjih nautičkih plovila (jahti od 7 do 15 m) i čamaca. Luka Brijuni razvrstana je kao luka za javni promet županijskog značaja, a u sastavu je i njome upravlja Lučka uprava Pula. Uz nju, na području NP Brijuni postoje i privezišta na otoku Mali Brijun i otoku sv. Jerolim, te teretna luka Kaštel. Za veće brodove osigurana je bova te je omogućeno sidrenje u samome Fažanskom kanalu.

Na području Značajnog krajobraza Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag također nema redovnih brodskih linija, već se pomorski promet odvija povremeno, većinski tijekom ljetnih mjeseci. Sukladno Prostornom planu područja posebnih obilježja (PPPO) Donji Kamenjak i medulinski arhipelag, na otocima Ceji i Bodulašu nalaze se postojeće građevine namijenjene pristajanju plovila, a uz navedene otoke, kao i uvale Polje i Portić na poluotoku Kamenjak, učestalo je sidrenje nautičara tijekom ljetne turističke sezone.

Sigurnost pomorskog prometa na području istarskog akvatorija, osim redovnim djelovanjem nadležnih službi (obalne straže, pomorske policije, lučkih uprava i lučkih kapetanija), osigurana je prisustvom odgovarajuće pomorske signalizacije. Tako se na prostoru otoka Istarske županije, od značajnijih objekata pomorske signalizacije, nalaze 2 svjetionika s posadom te jedan bez posade. Svjetionik Hrid Porer nalazi se na vrhu hridi Porer, jugozapadno od južnog rta poluotoka Istre, a izgrađen je 1833. godine. Svjetionik Hrid Sv. Ivan na pučini smješten je na istoimenoj hridi na sredini zapadne obale poluotoka Istra, u blizini Rovinja te, uz Svjetionik Hrid Porer, predstavlja dva svjetionika na području istarskih otoka koji su opremljeni posadom. Bez posade je Svjetionik Rt Peneda, smješten na južnom rtu otoka Veli Brijun, u sastavu NP Brijuni.

Ostale vrste prometne infrastrukture znatno su manje zastupljene, ali i relevantne, za prostor istarskih otoka, imajući u vidu njihovu nenastanjenost. U pogledu stanja postojeće cestovne infrastrukture, ista je prvenstveno prisutna na području NP Brijuni. Kako je navedeno u Planu upravljanja, prometnice su primarno namijenjene lakom automobilskom prometu (vozila službe nadzora i zaštite, održavanja i opskrbe NP) i izletničkim vlakovima. Prometnice se nalaze samo na Velom Brijunu u ukupnoj dužini od oko 47 km. U pošumljenim prostorima uređeni su makadamski putevi u dužini od oko 29 km, prvenstveno namijenjeni potrebama protupožarne zaštite. Ceste - putevi na području Nacionalnog parka Brijuni u vlasništvu su Republike Hrvatske, a iste održava JU NP Brijuni. U vidu pristupačnosti NP Brijuni, valja još spomenuti blizinu međunarodne zračne luke Pula, te dva mala sportska aerodroma u Medulinu i Vrsaru.

3.2.4. Zaključak – razvojne potrebe i potencijali

Gospodarska valorizacija istarskih otoka u najvećoj je mjeri vezana uz turizam i ugostiteljstvo, dok je industrijski segment, odnosno brodogradnja, za čije se potrebe također koristi otok Uljanik u opadanju.

³ Prema: Plan upravljanja Nacionalnim parkom Brijuni (2016. - 2025.)

Turistički promet na istarskim otocima bilježi relativno stabilne pokazatelje ostvarenih dolazaka i noćenja, s potencijalom daljnjeg rasta.

Razvojne potrebe turističkog sektora na otocima preklapaju se s potrebama održivog razvoja i pretežito se odnose unaprjeđenje komunalne infrastrukture i zelenu tranziciju, odnosno okretanje obnovljivim izvorima energije. Razvoj turizma na otocima u nadolazećem razdoblju kao prioritetnu potrebu podrazumijeva povećanje njegove kvalitete i težnju za razvojem održivih oblika turizma. Razvojni potencijali ogledaju se u diversifikaciji gospodarskih aktivnosti na otocima te daljnjem razvoju nautičkog turizma, kao i valorizaciji kulturnih i prirodnih resursa kao segmenta turističke ponude. U domeni prometne infrastrukture i povezanosti otočnog prostora s kopnom, a uzimajući u obzir specifičnost istarskih otoka, vidljiva je potreba kontinuiranog ulaganja u relevantnu pomorsku infrastrukturu, primarno onu lučkog karaktera, koja omogućuje nesmetan dolazak na otoke, kako posjetitelja, tako i roba. Ovdje se posebno ističe Luka Brijuni kao ključna točka pomorskog prometa na području NP Brijuni.

3.3. Kulturna baština i usluge

Kulturna baština, pored prirodnih vrijednosti najvrjedniji je resurs istarskog otočnog prostora čiji identitetski značaj predstavlja osnovu prepoznatljivosti i adekvatne valorizacije prostora. Na području Istarske županije ukupno je 337 zaštićenih i preventivno zaštićenih kulturnih dobara evidentiranih u Registru kulturnih dobara Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, od čega su 4 zaštićena kulturna dobra na otocima i 2 podvodna arheološka nalazišta u otočnim akvatorijima.

Tablica 17: Popis kulturnih dobara smještenih na otocima/u akvatoriju otoka IŽ

Naziv	Reg. br.	Lokacija	Vrsta kulturnog dobra
Kulturni krajolik otočja Brijuni	Z-5983	Grad Pula-Pola	Kulturni krajolik
Vojni kompleks na području otoka sv. Katarina	Z-4651	Grad Pula-Pola	Nepokretna pojedinačna
Svjetionik «Sv. Ivan na pučini»	Z-611	Grad Rovinj-Rovigno	Nepokretna pojedinačna
Arhitektonski sklop dvorca Hütterott (bivšeg samostana sv. Andrije) s crkvom	Z-7332	Grad Rovinj-Rovigno	Nepokretna pojedinačna
Austrougarski putnički brod "Barun Gautsch"	Z-98	Grad Rovinj-Rovigno	Arheologija
Olupina austrougarske torpiljarke "Flamingo"	Z-24	Općina Medulin	Arheologija

Izvor: Registar kulturnih dobara, Ministarstvo kulture i medija RH

Kulturni krajolik otočja Brijuni

Naseljenost otočja Brijuni od neolitičkog razdoblja podrazumijeva bogatstvo i raznolikost kulturne baštine otočja. Graditeljska baština iz antičkog perioda odnosi se na stambeno-gospodarske objekte

(*villae rusticae*), a iz bizantskog razdoblja najvažnije nalazište je utvrđeno naselje Kastrum u uvali Dobrika. Za vrijeme mletačke vladavine izgrađene su brojne građevine, između ostalih sakralni objekti - crkva sv. Germana, sv. Roka i sv. Antuna, a otočje 1815. ulazi u sastav austrijske carevine pod čijom vlašću ostaje sve do propasti Austro-Ugarske Monarhije. S obzirom da je Grad Pula-Pola od 1850. bila glavna luka austrijske ratne mornarice, tada je istaknut strateški vojni značaj Brijuna i grade se utvrde Tegetthoff i Peneda, te najveća utvrda obrambenog sustava pulske luke na Malom Brijunu. Od 1893. otočje je vlasništvo austrijskog industrijalca Paula Kupelwiesera koji Brijune pretvara u klimatsko lječilište i turističko odredište i kada su izgrađeni hotelski kapaciteti, vile te zimski bazen s grijanom morskom vodom, kuća za brodice s ordinacijom i stanom otočkog liječnika, gospodarski kompleks i oko 50 km cesta, staza i putova na otoku. Brijuni 1949. postaju rezidencija Josipa Broza Tita kada se grade službene predsjedničke rezidencije Bijela vila (1953.), vila Brionka (1956./1957.), te kuća za odmor na otoku Vangi (1955.), a otočje je 1983. proglašeno Nacionalnim parkom.

Kratki povijesni pregled potkrjepljuje zaštitu otočja Brijuni kao kulturnog krajolika, koji podrazumijeva više od 100 kulturnih dobara - lokaliteta, graditeljske baštine i spomenika kulturno-povijesne baštine:

- Arheološka baština (17)
 - kopneni arheološki lokaliteti (12)
 - podmorski arheološki lokaliteti (5)
- Graditeljska baština (55)
 - sakralne građevine (4)
 - civilne građevine (34)
 - vojne austro-ugarske građevine - Veli Brijun (6)
 - vojne austro-ugarske građevine - Mali Brijun (11)
- Geološko-paleontološka baština (8)
- Pokretna kulturna baština (24)

Vojni kompleks na području otoka sv. Katarina izgrađen je za potrebe austrougarskog obrambenog sustava Grada Pule-Pola. Tijekom talijanske vlasti dio objekata je rekonstruiran, te je izgrađena velika katnica i 250 m dugački most koji otok spaja s vojnim područjem na obali - Monumenti. Revitalizacija, odnosno valorizacija kompleksa realizirana je kroz uspostavu nautičke marine, otvorene 2022. godine, u okviru koje je dio objekata kopnenog i otočnog dijela kompleksa prenamijenjen za potrebne upravne zgrade i uslužnih sadržaja marine.

Svjetionik Sv. Ivan na pučini pripada grupi najstarijih svjetionika nastalih u sklopu projekta izgradnje modernog svjetioničkog sustava 19. st. duž istočne obale Jadrana. Toranj svjetionika i stambena zgrada integralno su povezani, a središnjem ulazu prilazi se preko dvokrakog stubišta. Svjetionik ima cisternu ukopanu u živu stijenu, te pomoćnu zgradu za smještaj kompresora. Sastavnim dijelom ambijenta je i kućica smještena na rubu okućnice svjetionika. Svjetionik, ujedno zaštićeno kulturno dobro, jedan je od ključnih aspekata pomorske signalizacije na zapadnoj obali Istre.⁴

Arhitektonski sklop dvorca Hütterott, bivšeg samostana s crkvom sv. Andrije smješten je na sjevernoj strani otoka Svetog Andrije. Dvorac je valoriziran kroz turističke sadržaje, odnosno smještajne

⁴ Detaljniji prikaz Svjetionika Sv. Ivan na pučini u pogledu nautičkih podataka prikazan je u poglavlju 3.2.4. Prometna infrastruktura i povezanost.

kapaciteta *Island Hotela Istra*, a u neposrednoj blizini građevinskog sklopa nalazi se perivoj s ostacima gospodarskih građevina, fontanom i ostacima pergola, prilazna stubišta te sačuvan obodni zid nekadašnjeg samostanskog kompleksa.

Olupina potonulog austrougarskog putničkog parobroda Baron Gautsch potonulog početkom Prvog svjetskog rata, nalazi se jugozapadno od svjetionika Sv. Ivan u rovinjskom akvatoriju. Putnički brod s nizom tehničkih inovacija bio je jedan od najmodernijih brodova svog vremena, a u unutrašnjosti broda još se nalazi dio brodske opreme i posuđa.

Olupina austrougarske torpiljarke Flamingo nalazi se jugozapadno od hridi/svjetionika Porer i jedini je sačuvani primjerak prve generacije torpiljarki klase "Sperber". Brod duljine 40 metara bio je naoružan s dva torpeda. Porinut je 1885. godine u Puli, a potonuo je 1914. nakon što je nagazio na minu.

Izuzev zaštićenih elemenata kulturne baštine, i na drugim otočićima evidentirani su vrijedni elementi sakralne i fortifikacijske baštine koji formalno ne uživaju zaštitu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, ali za lokalne sredine predstavljaju vrijedne prostorne resurse.

Na rovinjskom otoku Sv. Ivan (*San Giovanni*) smješten je srednjovjekovni franjevački samostan sa zvonikom koji je u zapuštenom stanju. Sakralna baština koja je u funkcionalnom stanju nalazi se na otočiću Sv. Juraj u vrsarskom akvatoriju, na kojemu je smještena crkvice posvećena sv. Jurju izgrađena u 9. stoljeću, iako nalazi ukazuju na postojanje starije crkve na istom lokalitetu, koja je na prijelazu iz antike u srednji vijek porušena. Nadalje, na otoku Veruda (*Fratarski otok*) nalazi se samostan sv. Marije koji je zatvoren 1806., a povijesnim zapisima utvrđeno je kako je otok služio i kao kontrolna točka na pomorskoj ruti prema lukama na zapadnoj obali Istre. Fortifikacijsku baštinu, s obzirom na poziciju otoka Sv. Andrija koji je predstavljao glavnu obrambenu točku na ulasku u pulsku luku, predstavlja utvrda Kaiser Franz I. smještena na istom. Postojeći fortifikacijski objekt u najvećem dijelu obrastao je vegetacijom, a sastoji se od podrumskih prostorija, kata, platforme za topove i tri bitnička položaja u prizemlju.

Osim kulturne baštine, kao elementa kulturne i turističke ponude, na otočju Brijuni zastupljena je i muzejska te kazališna djelatnost. Stalni izložbeni postavi Nacionalnog parka obuhvaćaju (1) izložbu kopije fresaka i glagoljičkih natpisa Istre i Kvarnera u crkvi sv. Germana, zatim (2) izložbu *Iz sjećanja starog Austrijanca* vezanu uz Paula Kupelwiesera, (3) izložbu fotografija Josip Broz Tito na Brionima koja predstavlja njegove aktivnosti na otoku i susrete s delegacijama, te (4) prirodoslovnu izložbu. Kazališna djelatnost uspostavljena je 2001. godine u prostoru tvrđave Minor na Malom Brijunu, prilagođenom za potrebe teatra. Kazalište djeluje tijekom ljetne sezone s repertoarom kazališnih i koncertnih događanja, te u dugogodišnjoj tradiciji njeguje svoj specifični umjetnički izraz - spajanje velikih djela svjetske dramske literature s jedinstvenim otvorenim prostorom bivše vojne tvrđave Minor.

3.3.1. Zaključak – razvojne potrebe i potencijali

Kulturna baština otočnog prostora Istarska županije ključan je faktor njegove prepoznatljivosti i jedan od najvažnijih preduvjeta valorizacije otoka u društvenom i gospodarskom, a osobito turističkom smislu. Objekti kulturne baštine na adekvatan način koriste se kao turistički smještajni kapaciteti

(Island Hotel Istra - Sv. Andrija, Hotel Istra-Neptun te sobe Karmen, vile i ostali kapaciteti Nacionalnog parka Brijuni), kao kulturni i muzejski sadržaji, ali i u službi pomorske signalizacije odnosno svjetionika. Smještajni kapaciteti predstavljaju graditeljsku baštinu, koja je kao i ostali elementi baštine zaštićena kao dio kulturnog krajolika otočja Brijuni, a ne kao pojedinačni element kulturne baštine.

Razvojne potrebe i razvojni potencijali valorizacije kulturne baštine istarskih otoka preklapaju se u kontekstu iskorištavanja potencijala kulturne baštine kroz valorizaciju iste i jačanje njene prepoznatljivosti u turističkom smislu, uz istovremenu potrebu za adekvatnom revitalizacijom iste s ciljem očuvanja autentičnosti, jedinstvenosti i cjelovitosti otočnih lokaliteta.

Nadalje, kao razvojni potencijal nameće se revitalizacija kulturne baštine koja trenutno nije iskorištena - primjerice dio lokaliteta i objekata u okviru Nacionalnog parka Brijuni te dio vojnog kompleksa Katarina na otoku Sv. Katarina koji nije bio obuhvaćen prenamjenom za potrebe nautičke marine, ali i adekvatna zaštita i upravljanje ostalim baštinskim elementima. Završno, potencijal valorizacije baštine u kulturnom i turističkom smislu očituje se i u otvaranju prostora za stvaranje novih kulturnih sadržaja i inovativnih usluga u kulturi.

3.4. Zaštita prirode i okoliša

U kontekstu daljnjeg razvoja otočnog prostora Istarske županije, njegove valorizacije, ali istovremeno i očuvanja, neizostavno se dotaknuti zaštićenih dijelova prirode na području Istarske županije, s naglaskom na one koji se (u cijelosti ili djelomično) prostiru na području istarskih otoka. Dodatno, u sklopu ovog poglavlja analizirano je stanje operativnih kapaciteta sustava civilne zaštite (osobito vatrogastva), u kontekstu spremnosti otočnog prostora na reakciju u slučaju nepredviđenih događaja koji predstavljaju ugrozu za njegove posjetitelje i prirodu. Uz navedeno, poglavlje se osvrće na stanje vodoopskrbnog sustava i sustava odvodnje na otocima, kao i na gospodarenje otpadom, a sve kroz prizmu očuvanja prirode i okoliša istarskih otoka.

3.4.1. Zaštićeni dijelovi prirode

Sukladno podacima Javne ustanove „Natura Histrica“, zaštićena područja (njih 35 u različitim kategorijama zaštite) zauzimaju oko 9% ukupne površine Istarske županije, što uključuje kako kopnenu, tako i morsku površinu zaštite.⁵ Zaštićena područja koja se većinski prostiru na otočnom prostoru Istarske županije zauzimaju preko 77 000 ha,⁶ a radi se o: Nacionalnom parku Brijuni, značajnom krajobrazu Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag, značajnom krajobrazu Rovinjski otoci i priobalno područje te Akvatoriju zapadne Istre.

3.4.1.1. Nacionalni park Brijuni

Područje otočja Brijuni zahvaljujući geomorfološko-hidrološkim, klimatskim i sveukupnim krajobraznim obilježjima, uz postojeću floru i faunu te kulturno-povijesnu baštinu, proglašeno je

⁵ <https://www.natura-histrica.hr/hr/zasticene-prirodne-vrijednosti/zasticena-podrucja-1>

⁶ Prilikom procjene ukupne površine u obzir su uzete cjelokupne površine zaštićenih područja (kopnenih, morskih i otočnih dijelova, ovisno o pojedinom zaštićenom području).

Nacionalnim parkom i spomen područjem 1. studenog 1983., Zakonom o Nacionalnom parku i Spomen području Brioni (NN 46/83 te kasnije dopune 57/89, 05/90 i 47/91). Za javnost su Brijuni otvoreni za posjećivanje u travnju 1984. godine. Zastupnički dom Hrvatskog državnog sabora 23. travnja 1999. godine donio je Zakon o izmjenama Zakona o Nacionalnom parku i spomen području Brioni (NN 45/99) kojim je promijenio naziv zakona u Zakon o proglašenju Nacionalnog parka Brijuni te su se njime ispravile koordinate granica Nacionalnog parka Brijuni.⁷

Nacionalni park Brijuni sastoji se od 13 otoka/otočića/hridi iz kategorije malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka i otočića, smještenih uz zapadnu obalu Istre, nedaleko Grada Pule-Pola. Brijunski arhipelag obuhvaća i manju nadmorsku tvorbu Supinić, koja se ne ubraja u navedenu kategoriju. Popis otoka, otočića i hridi u sastavu Nacionalnog parka Brijuni naveden je u poglavlju 2.2.1. ove strategije. Granice Nacionalnog parka obuhvaćaju otoke, s okolnim morem i podmorjem, ukupne površine 3.395 ha. Ime Nacionalnog parka potječe od dva najveća otoka unutar brijunskog arhipelaga, Velog i Malog Brijuna.

Nacionalnim parkom Brijuni upravlja Javna ustanova sa sjedištem na Brijunima. Osnivač Javne ustanove Nacionalnog parka Brijuni je Vlada Republike Hrvatske. Djelatnost Javne ustanove je zaštita, očuvanje, održavanje, promicanje i korištenje nacionalnog parka u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara te nadzor nad provedbom uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravlja.

Javna ustanova obavlja i druge djelatnosti koje služe za obavljanje osnovne djelatnosti zaštite prirode, i to: ugostiteljsku djelatnost, muzejsku djelatnost, skrb o zaštiti kulturne baštine na području Nacionalnog parka Brijuni, uzgoj autohtonih pasmina domaćih životinja, uzgoj povrća, cvijeća, ukrasnog bilja i sadnog materijala, trgovinu na malo te izdavačku djelatnost, a njezino ustrojstvo i djelatnost određeno je Statutom Javne ustanove Nacionalni park Brijuni te Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Javne ustanove Nacionalni park Brijuni.

Nekretninama i pokretninama na području Nacionalnog parka upravlja Javna ustanova Nacionalni park Brijuni, osim sljedećih objekata: "Bijele Vile", "Vile Brijunke", "Vile Jadranke" i "Vile Kaštel" kao i prostorom, pratećim objektima i pokretninama koji neposredno služe tim objektima te objektima i pokretninama na otoku Vangi (Krasnici) i Galiji, koje je Vlada Republike Hrvatske 1992. godine odlukom dala na upravljanje i raspolaganje Državnom protokolu. Navedenim upravlja društvo Državne nekretnine d.o.o., a korisnik istog je Ured predsjednika Republike Hrvatske i Vlada Republike Hrvatske.⁸ Dijelom brijunskog arhipelaga upravlja i Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, odnosno objektima i prostorom na području južnog dijela otoka Veli Brijun (Peneda) te područjem na kojem se nalazi tvrđava Tegetthoff.

U kontekstu mora koje okružuje brijunske otoke, isto karakterizira relativna plitkost (srednja dubina oko 35 m), s prosječnim minimumom temperature mora od oko 9 °C (veljača-ožujak), a maksimumom

⁷ Iz Plana upravljanja Nacionalnog parka Brijuni, za razdoblje 2016. - 2025. godina, <https://www.np-brijuni.hr/hr/o-nama/upravljanje>

⁸ Državne nekretnine d.o.o. su trgovačko društvo i pravna osoba od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku, koje upravlja s ukupno 8 nekretnina sa statusom državnih rezidencija, 6 od kojih se nalazi u Nacionalnom parku Brijuni. Površina rezidencijalnog prostora u brijunskom arhipelagu iznosi oko 9.710 m². Izvor: <https://hr-nekretnine.hr/nekretnine/rezidencije/>.

oko 25 °C na površini (kolovoz), što odgovara osobinama plićih dijelova obalnog područja zapadne Istre. Važan čimbenik u osiguravanju kvalitete mora brijunskog arhipelaga je prepoznato onečišćenje uzrokovano utjecajem najveće talijanske rijeke Po koja se ulijeva u područje sjevernog Jadrana (u blizini Venecije), kao i onečišćenje koja dolazi iz smjera Grada Pule-Pola, kao turističkog i industrijskog središta južne Istre.

Iz ovih razloga, na području NP Brijuni odvijaju se učestala uzorkovanja i analize mora i otpadnih voda, od strane Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije iz Pule-Pola. Analiza mora se vrši na području centralne plaže Saluga 10 puta u sezoni kupanja, dok se analiza otpadnih voda vrši 4 puta godišnje na tri ključne lokacije na otoku Veliki Brijun.

Flora i fauna

U pogledu flore zastupljene na području NP Brijuni, na otočju je evidentirano oko 680 različitih biljnih vrsta i više raznolikih ekosustava koje karakteriziraju šume, makije, livade i travnjaci. Brijune karakterizira nekoliko tipova šuma, uključujući dominantnu vegetaciju šuma hrasta crnike (*Quercus ilex*) i crnog jasena (*Fraxino ornis - Quercetum ilicis*). Populacija hrasta crnike istočno od "Bijele vile" zbog svoje očuvanosti osobito je značajan primjerak ove vrste vegetacije. Osim autohtonih vrsta flora Brijuna sastoji se i od onih alohtonih (unesenih) od kojih su poznatije šume alepskog bora (*Pinus halepensis*), koje rastu duž izloženih padina i obalnih područja. Nacionalni park Brijuni također je utočište zaštićenih i ugroženih vrsta, poput brijunske kitice (*Centaurea bryoniae*), biljke koja je endemična za ovo otočje. Među morskom florom prisutnom na području arhipelaga ističe se endemska smeđa alga (*Fucus virsoides*), ali i druge značajne morske cvjetnice.

Kopnena fauna Parka bilježi više od 160 vrsta ptica uključujući značajne vrste, zbog čega je područje Brijuna, ali i šireg akvatorija zapadne Istre, proglašeno područjem Ekološke mreže i područjem mreže Natura 2000 prema Direktivi o pticama. Uz ovo, važno je spomenuti i prisutnost 18 vrsta šišmiša, kao i divljači (jelena lopatara, jelena aksisa, muflona), zečeva i paunova koji doprinose prepoznatljivosti otočja. Nadalje, na sjevernom rubu Velog Brijuna nalazi se safari-park koji spaja autohtone i egzotične faune uključujući ljame, zebre, nojeve i slonove. Etnopark u sklopu Safari-parka ističe autohtone životinjske vrste kao što su istarsko govedo, istarska ovca, magarac i koza, pridonoseći očuvanju istarske kulturne baštine i tradicionalnog uzgoja stoke. Uz kopnenu faunu, brijunski arhipelag odlikuje bioraznolikost i bogatstvo morske faune, koja pridonosi i očuvanju ribljeg fonda u Jadranu.

Geološko paleontološka baština

Nacionalni park Brijuni geološki predstavlja dio zapadne "Crvene Istre", a odvajanje od kopna dogodilo se uslijed porasta razine mora u posljednjem ledenom dobu. Na otočju je do sada identificirano preko 200 otisaka stopala dinosaura koji datiraju iz razdoblja krede (prije 145 do 65 milijuna godina). Otisci stopala dinosaura zabilježeni su na Velom Brijunu te otocima Vanga, Galija i Vrsar. Za posjetitelje Nacionalnog parka dostupni su tragovi na Velom Brijunu, i to na rtovima Ploče i Vrbanj, dok su dva lokaliteta nedostupna, rt Kamik i rt Trstike na poluotoku Peneda kojim upravlja MORH.⁹

⁹ <https://www.np-brijuni.hr/hr/brijuni/geolosko-paleontoloska-bastina/dinosauri-na-brijunima>

Sagledavajući sve navedeno, važno je završno istaknuti kako područje brijunskog arhipelaga, u kontekstu zaštićenog područja, karakteriziraju pritisci tipični za povećani priljev posjetitelja tijekom ljetnih mjeseci (što je detaljnije prikazano u poglavlju 3.2.1. *Turizam i ugostiteljstvo*). Ovo uzrokuje povećano opterećenje na relevantne infrastrukturne sustave, ali i na okoliš zaštićenog područja te tamo prisutne zaštićene vrste.

3.4.1.2. Značajni krajobraz Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag

Područje Kamenjaka (južno od naselja Premantura) uključujući i sve otočiće između rta Kamenjak i rta Marlera zbog svojih posebnosti proglašeno je 1996. godine, temeljem Zakona o zaštiti prirode (NN 30/94, 72/94), zaštićenim krajolikom (Službene novine Istarske županije 5/96, 7/02) u površini od 394,83 ha. Sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 70/05) kategorija zaštićeni krajolik preimenovana je u kategoriju zaštite značajni krajobraz. Značajni krajobraz predstavlja prirodni ili kultivirani predjel velike krajobrazne vrijednosti i biološke raznolikosti ili kulturno-povijesne vrijednosti, ili krajobraz očuvanih jedinstvenih obilježja karakterističnih za pojedino područje. Ova kategorija zaštite namijenjena je odmoru i rekreaciji. Značajnim krajobrazom Kamenjak od 1997. godine upravlja je županijska Javna ustanova „Natura Histrica“, dok osnutkom Javne ustanove Kamenjak 2004. godine pravo upravljanja prelazi na istu. Osim zakonske zaštite sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) kao značajnog krajobraza, područje Donjeg Kamenjaka i Medulinskog arhipelaga dijelom je ekološke mreže Natura 2000.

Obzirom na tematiku analize, naglasak u daljnjem tekstu stavljen je upravo na otočje smješteno u Medulinskom zaljevu, kojega čine sljedeći otoci: Pomerski školjić, Premanturski školjić, Trumbuja, Bodulaš, Ceja, Šekovac, Fenera, Fenoliga i Porer. Zaljev je plitko morsko područje, gdje prosječna dubina ne prelazi 20 metara, a poluotok Kašteja dijeli ga na vanjski i unutarnji dio.

Svi otoci u obuhvatu zaštićenog područja klasificiraju se prema Registru otoka Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije kao nenastanjeni otoci, a tek na dva (Ceja i Bodulaš) postoje povremene gospodarske aktivnosti (koncesijska odobrenja JU Kamenjak za obavljanje ugostiteljske djelatnosti). Uz navedeno, akvatorij rta Kamenjak predstavlja tradicionalno kvalitetno ribolovno područje kojem gravitiraju sportski ribolovci te profesionalni ribari iz okolnih JLS-ova.

Značajni krajobraz Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag popularno je turističko odredište, osobito tijekom ljetnih mjeseci te, izuzev 2020. godine na koju je najviše utjecala pandemija COVID-19, bilježi rast posjetitelja iz godine u godinu.

Tablica 18: Podaci o broju posjetitelja značajnog krajobraza Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag, prema kategoriji vozila

Kategorija vozila	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
K1 - Motocikl/Moped	3.106	3.068	1.848	5.660	5.446
K2 - Automobil	193.149	185.147	144.987	213.036	233.125
K3 - Kamper	437	446	250	949	1.261

Kategorija vozila	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
K4 - Autobus	25	26	72	5.797	714
Ukupno	196.717	188.687	147.157	225.442	240.546

Izvor: JU Kamenjak

Evidencija posjetitelja vodi se isključivo putem dva ulazno-izlazna punkta na ulazu u područje značajnog krajobraza Donji Kamenjak, te se podaci odnose na jedan prolaz istog vozila. Ulaz na područje značajnog krajobraza Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag naplaćuje se za vrijeme ljetnih mjeseci za motorna vozila, dok je ulaz za bicikliste i pješake besplatan. JU Kamenjak ne vodi zasebne podatke o broju posjetitelja na otocima medulinskog arhipelaga. Tijekom ljetnih mjeseci turističke agencije / brodari iz okolnih JLS-ova prevoze posjetitelje na otoke, prvenstveno na otoke Ceja i Bodulaš gdje se nalaze ranije spomenuti ugostiteljski objekti, dok ostatak godine na otocima pod upravljanjem Javne ustanove nema sadržaja za posjetitelje (uglavnom se radi o dolascima istraživača u svrhu provedbe znanstveno-istraživačkih projekata). Valja spomenuti i velik broj nautičara koji također, prvenstveno tijekom ljetnih mjeseci, posjećuju medulinski akvatorij te se sidre na području istog. Utjecaj na posjećenost zaštićenog područja ima i blizina naselja Premantura, u gospodarskom smislu uvelike usmjerenog na turizam (kampovi i stambene jedinice za turističko iznajmljivanje).

Flora i fauna

Biljne zajednice na poluotoku Kamenjaku i otočnom području medulinskog arhipelaga uglavnom su pod utjecajem mediteranske vegetacije. Na području Donjeg Kamenjaka i Medulinskog arhipelaga utvrđeno je ukupno 550 biljnih vrsta, među kojima su neke svoje jedinstvene za ovo područje te ih nema drugdje u Hrvatskoj, dok je 35 svojti svrstano u kategoriju ugroženih prema Crvenom popisu biljnih vrsta Republike Hrvatske.

Područje donjeg Kamenjaka i Medulinskog arhipelaga obiluje raznolikom faunom, uključujući gmazove, vodozemce, leptire i ptice. Značajne primjerke faune ovog područja predstavljaju endemična gujavica *Octodrilus istrianus* koja se nalazi u južnoj Istri, posebice na području Velikih Kršina na Kamenjaku, te zelena krastača (*Bufo viridis viridis*) koja spada u ugrožene vrste na međunarodnoj razini i zabilježena je na otocima Feneri i Ceji te je zakonom zaštićena u Republici Hrvatskoj. Nadalje, zabilježeno je i 5 vrsta leptira te ukupno 29 vrsta ptica od kojih 25 uživa zakonsku zaštitu u Republici Hrvatskoj.¹⁰

Geološko paleontološka baština

Vapnenačke stijene Kamenjaka datiraju iz razdoblja kasne krede (prije 98-93 milijuna godina), te predstavljaju značajna nalazišta fosiliziranih ostataka izumrlih školjkaša te otisaka dinosaura. Od školjkaša, pronađeni su ostaci izumrlih školjkaša rudista i oštriga, pretežno uz istočnu obalu Kamenjaka. Paleontološka baština ogleda se u pronađenim otiscima stopala dinosaura na otočiću

¹⁰ Prema: Prostorni plan područja posebnih obilježja (PPPP0) Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag

Fenoliga i rtu Grakalovac. Procjenjuje se da na Fenoligi postoji oko 150 otisaka, a najdulja identificirana "staza" dužine je preko 19 m te se sastoji od 39 sukcesivnih otisaka životinje koja se kretala četveronoške.¹¹

Sukladno Godišnjem programu zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja općine Medulin za 2023. godinu,¹² vrijednosti područja zbog kojih je isto zaštićeno većinom su u povoljnom stanju, no pod velikim antropogenim pritiskom. Pritisci se u prvom redu odnose na povećani priljev posjetitelja tijekom ljetnih mjeseci, a osim njihove brojnosti i gustoće, zaštićeni prostor ugrožava i velik broj motornih vozila, posebno u vremenu od svibnja do listopada, te njihovo povremeno kretanje izvan za to predviđenih putova i parkirališnih zona. U kontekstu užeg otočnog prostora, primijećena je erozija fosila stopa dinosaura, osobito na otočiću Fenoliga, pod utjecajem morske vode i atmosferilija. U pogledu kvalitete mora i očuvanosti morske faune, prepoznati su pritisci u obliku ispuštanja otpadnih voda autokampova u more te nautičke aktivnosti (sidrenje) koja može ugroziti naselja cvjetnice posidonije (*Posidonia oceanica*), endema Sredozemnog mora koji je ključan za obogaćivanje mora kisikom i osiguravanje bioraznolikosti staništa.

3.4.1.3. Značajni krajobraz Rovinjski otoci i priobalno područje

Rovinjski otoci i priobalno područje kao lokalitet velike krajobrazne vrijednosti i bioraznolikosti Rješenjem Republičkog Zavoda za zaštitu prirode Zagreb (Up/I 32-1968) 1968. godine proglašeno je značajnim krajobrazom.

Sukladno obilježjima područja i potrebama upravljanja u značajni krajobraz Rovinjski otoci i priobalno područje utvrđene su dvije zone - zona usmjerene zaštite i zona korištenja, s utvrđenim podzonama. Zona usmjerene zaštite obuhvaća 80,18% ukupne površine zaštićenog područja, a cilj upravljanja istom usmjeren je na očuvanje i unaprjeđenje stanja bioraznolikosti mozaičnih ekosustava, te se sukladno tome u podzoni očuvanja mozaičnih staništa vrše aktivnosti praćenja stanja i mjera usmjerenih na očuvanje i poboljšanje ekosustava.

Značajni krajobraz čini 17 otoka, otočića i hridi te uže priobalno područje oko 500 metara od obale, ovisno o konfiguraciji terena, ukupne površine 1.371,19 hektara. Područje se proteže od rta Sv. Ivan kod ulaza u Limski kanal do mjesta Barbariga, izuzev područja Grada Rovinja-Rovigno - od rampe na željezničkoj pruzi do ruba šume Monte Mulini. Popis otoka, otočića i hridi u sastavu značajnog krajobraza naveden je u poglavlju 2.3. ove strategije.

Obala otoka u arhipelagu uglavnom je nerazvedena ili umjereno razvedena, a prema karakteru u najvećoj mjeri radi se o niskoj, stjenovitoj obali, s manjim segmentima šljunčane i pjeskovite obale na otocima Pisulj, Revera, Figarola i Sv. Andrija. Dijelovi obale na turistički valoriziranim otocima - Sv. Andrija i Sv. Katarina umjetno su uređeni, u tipu betonske obale, a općenito obala otoka u najvećem je dijelu pristupačna.

¹¹ Prema: <https://kamenjak.hr/hr/prirodna-obilježja/geologija>

¹² <https://kamenjak.hr/hr/upravljanje/dokumenti-usvojeni-u-tekucoj-godini>

Flora i fauna

Značajni krajobraz Rovinjski otoci i priobalno područje zaštićen je zbog svoje estetske vrijednosti i jedinstvenosti. Područje karakterizira bujna vegetacija, uključujući brucejski i alepski bor, cedar, čempres i domaća makija hrasta crnike. Otok Sv. Katarina ističe se u pogledu prirodne baštine s evidentiranih 456 različitih vrsta raslinja. Općenito, biljni pokrov otoka u rovinjskom arhipelagu uglavnom čine šume i makija, uz prisutnost uređenog zelenila na otoku Sv. Andrija i Sv. Katarina. Na dijelu otoka prisutne su i površine travnjaka, a dva su otoka isključivo u tipu kamenjara - Sv. Ivan na pučini i Revera. Prevladavajući element Značajnog krajobraza Rovinjski otoci i priobalno područje jesu gusti sklopovi četinjača, koji se pojavljuju pojedinačno ili u skupinama, pri čemu se radi redom o unesenim stranim vrstama, no često ih nalazimo u zajednici s autohtonom vegetacijom, više ili manje degradiranom šumskom zajednicom hrasta crnike i crnog jasena te šikarom hrasta medunca i bijelog graba. Osim toga, kao jedno od specifičnih obilježja faune otočnog dijela zaštićenog područja je prisutnost morskog vranca (*Gulosus aristotelis desmarestii*) koji se gnijezdi na rovinjskim otocima Sturago, Piruzi, Plić Samer, Gustijna i Banjol.

Osim zakonske zaštite, sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) kao značajnog krajobraza, svi otoci dijelom su ekološke mreže Natura 2000, kao područja očuvanja značajna za ptice (POP) i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS). Dodana vrijednost zaštićenog otočnog i priobalnog prostora proizlazi iz blizine drugih zaštićenih područja. Otoci Pisulj i Gustinja, s udaljenosti od kopna od 190, odnosno 1.020 metara u velikoj su blizini Posebnog ornitološkog rezervata Palud, a Veli Piruzi i Plić Samer na udaljenosti od 490, odnosno 390 metara od zaštićenog područja u kategoriji park šume - Zlatni rt.

3.4.1.4 Akvatorij zapadne Istre

Akvatorij zapadne Istre područje je koje zahvaća manji predio sjevernog dijela poluotoka (akvatorij oko Novigrada-Cittanova), akvatorij i kopneno područje uz zapadnu obalu, te akvatorij uz južni priobalni dio. Na ukupnoj površini od 76.000 ha pod mjerama zaštite je gotovo cjelokupni morski dio zapadne obale Istre.

Zaštićenim područjima akvatorija zapadne Istre upravlja Javna ustanova „Natura Histrica“, a s obzirom na dodatne elemente zaštite određenih prostornih segmenata, na istima je uspostavljeno zajedničko upravljanje, kako slijedi:

- područjem očuvanja značajnim za vrste i stanišne tipove - POVS Akvatorija zapadne Istre, prema mjesnoj nadležnosti zajedno upravljaju JU „Natura Histrica“ i JU Kamenjak;
- područjem očuvanja značajnim za ptice Akvatorija zapadne Istre upravljaju JU NP Brijuni unutar granica Nacionalnog parka, te JU „Natura Histrica“ i JU Kamenjak prema mjesnoj nadležnosti.

Flora i fauna

Morska i obalna staništa dom su rijetkim i ugroženim morskim sisavcima, a značajna su i za ostalu morsku i obalnu floru i faunu te za velik broj ptica. Na području Akvatorija zapadne Istre te otočnog područja cilj je očuvati:

- jednu ciljnu vrstu sisavca (*dobri dupin*),

- tri gmaza (*kopnena kornjača, barska kornjača, četveroprugi kravosas*);
- šest ciljnih vrsta ptica (*vodomar, crnogri plijenor, crvenogri plijenor, morski vranac, crvenokljuna čigra, dugokljuna čigra*), te
- devet ciljnih stanišnih tipova (*pješčana dna trajno prekrivena morem; obalne lagune; grebeni; vegetacija pretežno jednogodišnjih halofita na obalama s organskim nanosima; muljevite obale obrasle vrstama roda *Salicornia* i drugim jednogodišnjim halofitima; mediteranske sitine; eumediteranski travnjaci; špilje i jame zatvorene za javnost; preplavljene ili dijelom preplavljene morske špilje*).

Prioritet čine tri tipa staništa te uz njih vezane vrste – pješčana dna trajno prekrivena morem s vezanim vrstama posidonijom (*Posidonia oceanica*) i plemenitom periskom (*Pinna nobilis*), zatim grebeni izdvojeni kao ciljno stanište, a koji se posebno ističu u rovinjskom akvatoriju te preplavljene ili dijelom preplavljene morske špilje kojih je nekoliko na priobalnom dijelu na području južne Istre, te nekoliko u na otocima rovinjskog arhipelaga.

3.4.2. Operativni kapaciteti sustava civilne zaštite

Prisutnost adekvatnih kapaciteta sustava civilne zaštite, kako u pogledu odgovarajuće infrastrukture, tako i u vidu kvalificiranih ljudskih resursa, primarno je uvjetovana nenaseljenošću prostora istarskih otoka. Shodno tome, na samom području otoka nisu uspostavljena sjedišta niti ispostave žurnih službi. U slučaju pojave ugroze za stanovnike ili okoliš (brodske havarije koje uzrokuju onečišćenje mora i / ili priobalja, slučajevi traganja i spašavanja na moru, i sl.), a koje se djelomično ili u cijelosti prostiru na području istarskih otoka, aktiviraju se žurne službe relevantnih jedinica lokalne samouprave (lučke kapetanije, lučke uprave, pomorska policija, hitna pomoć i dr.) koje, u suradnji s tijelima na razini Županije (Vatrogasnom zajednicom Istarske županije) odgovaraju na ovakve situacije

U kontekstu zaštite od požara i kapaciteta vatrogasnih službi, ključnu ulogu na razini Županije ima Vatrogasna zajednica Istarske županije sa sjedištem u Puli-Pola, koja djeluje u provedbi preventivnih mjera zaštite od požara i tehnoloških eksplozija, gašenju požara i spašavanju ljudi i imovine ugroženih požarom, eksplozijom, tehničkim nezgodama, prirodnim i tehničko – tehnološkim nesrećama, pružanju pomoći u civilizacijskim i prirodnim nesrećama i katastrofama te terorističkim i ratnim djelovanjima. Djelovanje Vatrogasne zajednice IŽ podupiru područne vatrogasne zajednice JLS-ova, odnosno njihove javne vatrogasne postrojbe i dobrovoljna vatrogasna društva. U pogledu zaštite od požara prostora istarskih otoka, Vatrogasna zajednica IŽ raspolaže flotom od 5 plovila koja su locirana na području Pule-Pola i Rovinja-Rovigno na zapadnoj strani poluotoka, te u okviru DVD-a Labin-Rabac na istočnoj obali. Obzirom da su požari na otocima relativno rijetka pojava uglavnom malih razmjera, vatrogasna plovila se, uz osnovnu funkciju gašenja požara, koriste i prilikom pojave onečišćenja mora i za hitni prijevoz pacijenata, odnosno liječnika s otoka na obalu i obratno. Kapaciteti Vatrogasne zajednice IŽ nedavno su ojačani kroz nabavu nove vatrogasne brodice iz EU projekta Firespill. Vatrogasna brodica duljine je od oko 8,5 metara, namijenjena je za djelovanja na moru i obali, te je opremljena uređajima za gašenje požara morem ili pjenom. Vatrogasna zajednica IŽ prepoznala je potrebu za dodatnom nadogradnjom svoje flote, pa tako u budućem periodu, kroz korištenje sredstava fondova EU, planira nabavu daljnjih 5 plovila.

Zaštita od požara osobitu važnost ima za zaštićena područja, koja istu uređuju putem posebnih propisa. Za područje Nacionalnog parka Brijuni, sukladno Planu upravljanja za razdoblje 2016.-2025., organizirano je vatrogasno dežurstvo od osam profesionalnih vatrogasaca i to po dva vatrogasca 24 sata u smjeni, a 10 čuvara prirode je stručno osposobljeno za dobrovoljnog vatrogasca. Također, uspostavljena je suradnja s vatrogasnom postrojbom grada Pule, dobrovoljnim vatrogasnim društvima Vodnjana, Fažane i Peroja te hrvatskom vojskom koja se nalazi na Velom Brijunu. Prema spomenutom Planu, u periodu povećane opasnosti od nastanka požara na Brijunima boravi dislocirana postrojba s kontinenta, šest profesionalnih vatrogasaca i dva šumska vatrogasna vozila. Završno, u pogledu operativnih kapaciteta, Vatrogasna služba NP-a raspolaže s dvije vatrogasne cisterne, jedna je iz 1986. godine, a druga iz 2012. godine te kombiniranim vatrogasnim vozilom iz 1989. godine, dva patrolna vatrogasna vozila, auto platformom i 3 vatrogasne pumpe kapaciteta 250 litara u minuti. Ustanova raspolaže s tri brza plovila za prijevoz vatrogasaca na otoke Nacionalnog parka, a u ljetnoj sezoni s još dva šumska vatrogasna vozila iz dislocirane postrojbe.

Javna ustanova Kamenjak donijela je 2022. godine, u svrhu zaštite od požara zaštićenih područja kojima ista upravlja, a koja se djelomično prostiru i na području otoka, Plan zaštite od požara zaštićenih područja Općine Medulin kojima upravlja Javna ustanova Kamenjak.¹³ Planom je JU Kamenjak propisala proces dojave i gašenja požara koji se opaze na zaštićenom području, a koji uključuje suradnju širokog kruga dionika (ovisno o razmjeru požara): vatrogasne postrojbe Pula, DVD Medulin, HEP Elektroistra – pogon Pula, Hrvatske šume – šumarija Pula, Zavoda za hitnu medicinu Istarske županije te, po potrebi, Hrvatske vojske i drugih vatrogasnih postrojbi s područja Istarske županije. Na zaštićenom području uspostavljena je i stalna motrilačko-dojavna služba.

Završno, osim kapaciteta vatrogasnih službi, u pogledu zaštite od požara, otoci, otočići i hridi u Istarskoj županiji (izuzev gospodarski valoriziranih otoka) uglavnom nemaju uspostavljenu mrežu protupožarnih prosjeka ili prometnica, ili je ona manjkava. Pritisci na otočni okoliš, povezani prvenstveno s pojedinačnim dolascima kako domaćeg stanovništva, tako i gostiju tijekom ljetnih mjeseci povećavaju rizik opasnosti od požara, pa je u pogledu održivog upravljanja, očuvanja i korištenja otočnog prostora izražena potreba uređenja protupožarnih prosjeka i prometnica i adekvatnog sustava nadzora otočnog prostora.

3.4.3. Vodoopskrba i odvodnja

Vodoopskrbna infrastruktura povremeno naseljenih otoka relativno je razvijena, iako u segmentu kvalitete nedostatna, dok je aspekt odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda značajno manje razvijen i predstavlja prijetnju zaštiti voda i vodnog okoliša u cjelini, a time i razvoju gospodarskih djelatnosti na otocima.

Vodovodnu mrežu Brijuna čine osnovni magistralni cjevovodi raznih profila ukupne duljine L = 12.000 m, podmorski cjevovodi koji povezuju kopneni sustav s otokom Veli Brijun i s otocima Pusti, Vanga (Krasnica), Galija, Mali Brijun i Sv. Jerolim ukupne duljine L = 5.500 m, zatim priključci s magistralnih cjevovoda na objekte ukupne duljine 15.500 m, te mreža protupožarnih hidranata, okna sa zasunima, hidrantima i vodomjerima, tri vodospremnika i dva bazena za navodnjavanje s pripadajućim sustavom.

¹³ <https://kamenjak.hr/hr/upravljanje/dokumenti-usvojeni-u-tekucoj-godini>

Manjkavosti vodoopskrbnog sustava, kvarovi i puknuća cijevi, uzrokovana su neadekvatnom izgradnjom istih, što je osobito izraženo tijekom vršnog opterećenja infrastrukture u ljetnim mjesecima. S druge strane, sustav odvodnje i pročišćavanja u Nacionalnom parku nije razvijen i funkcionira na principu septičkih jama, a dio sirovih otpadnih voda ispušta se obalnim ispuštima u more bez prethodnog pročišćavanja. S obzirom na zaštitu prirodnih resursa, neadekvatan sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda najveća je okolišna prijetnja, a održavanje i daljnje unaprjeđenje sustava u nadležnosti je komunalnog poduzeća.

Nadalje, u kontekstu infrastrukturnih potreba i opterećenja, najrelevantniji je prikaz ostalih povremeno naseljenih otoka sa smještajnim kapacitetima – Sv. Nikola u Poreču-Parenzo te Sv. Andrija i Sv. Katarina u Rovinju-Rovigno. Navedeni otoci spojeni su na vodoopskrbne mreže koja je na zadovoljavajućoj razini u pogledu kvalitete opskrbe tijekom vršnog opterećenja. Rovinjski otoci – Sv. Andrija i Sv. Katarina dio su lokalne mreže odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda. Otok Sv. Katarina tlačnim cjevovodom spojen je s kopnom, a na otoku je izgrađena crpna stanica te tlačni podmorski ispust. Infrastrukturu u sustavu odvodnje na otoku Sv. Andrija čini pročištač otpadnih voda, crpna stanica, te izgrađeni podmorski ispust kojim se prethodno pročišćene otpadne vode ispuštaju u more. Na otoku Sv. Nikola u Poreču-Parenzo također je izgrađen uređaj za pročišćavanje otpadnih voda za potrebe hotelske infrastrukture na otoku, a ispust otpadnih voda uređen je kao podmorski ispust.

Otoci u pulskom akvatoriju – Uljanik, Sv. Katarina i Veruda imaju razvijenu vodoopskrbnu infrastrukturu i spojeni su na vodoopskrbnu mrežu, dok na otocima u medulinskom akvatoriju ne postoji vodoopskrbna infrastruktura, a voda se za potrebe svjetionika Porer osigurava putem cisterni. U pogledu odvodnje, na otoku Veruda uspostavljene su septičke jame.

3.4.4. Gospodarenje otpadom

Adekvatno gospodarenje otpadom na otočnom prostoru prioritetno je u kontekstu očuvanja prirodnog kapitala, a izazovi sustava gospodarenja otpadom prvenstveno su vezani uz značajan utjecaj turističkog sektora kao generatora veće količine otpada za vrijeme ljetne turističke sezone. Iako otpad vezan uz gospodarske djelatnosti predstavlja najznačajniji udio u komunalnom otpadu nastalom na istarskim otocima, s ekološkog aspekta izražena je problematika “naslijeđenog” otpada čije je podrijetlo potrebno identificirati, te otpada iz mora i u moru koji je također potrebno adekvatno zbrinjavati.

Hotelijerski sektor u smještajnim kapacitetima na otocima Sv. Andrija, Sv. Katarina i Sv. Nikola o proizvedenom otpadu skrbi u kontekstu prikupljanja otpada na svim lokacijama na otocima. Gospodarenje otpadom na navedenim otočnim područjima uređeno je prema principu odvojenog prikupljanja otpada, objekti su opremljeni komposterima za zbrinjavanje biootpada, a na otoku Sv. Nikola s ciljem optimizacije sustava prikupljanja otpada uvedeno je električno vozilo za prikupljanje otpada sa svih lokacija spremnika. Zbrinjavanje otpada u nadležnosti je lokalnih komunalnih poduzeća u Gradu Rovinju-Rovigno, odnosno Poreču-Parenzo koja otpad preuzimaju na kopnu. Nadalje, u Nacionalnom parku Brijuni zbrinjavanje komunalnog otpada u nadležnosti je komunalnog poduzeća Herculanea d.o.o., a Javna ustanova u okviru vlastitih kapaciteta organizira sustav odvojenog prikupljanja otpada na otoku. Slično tome, sustav odvojenog prikupljanja komunalnog otpada uveden

je u kampu na otoku Veruda, gdje komunalno poduzeće Herculanea d.o.o. također na kopnu preuzima otpad i vrši zamjenu spremnika, dok se zeleni otpad zbrinjava na otoku.

Osim navedenih, na otočićima Ceja i Bodulaš u Općini Medulin i Levan u Općini Ližnjan-Lisignano, na kojima u tijekom ljetnih mjeseci funkcioniraju ugostiteljski objekti, komunalni otpad zbrinjavaju korisnici.

Nadalje, osim otpada proizvedenog u okviru gospodarske, odnosno turističke djelatnosti, izazov gospodarenja otpadom na otocima predstavljaju divlja odlagališta krupnog otpada. Na otocima u pulskom akvatoriju ista su identificirana na otoku Sv. Andrija na kojem su odložene metalne konstrukcije brodogradilišta Uljanik, ali i u okviru Nacionalnog parka Brijuni - na otočiću Sv. Jerolim na kojem je djelovalo slovensko odmaralište iza kojeg je uslijed zatvaranja 1990.-ih godina zaostao krupni i građevinski otpad te na Velom Brijunu na kojem je odložen krupni, metalni otpad.

Završno, izazov očuvanja prirodnih vrijednosti otočnog prostora predstavlja otpad iz mora i u moru koji se pojavljuje kao posljedica morskih struja, ali i nautičkog turizma. Zbrinjavanje navedenog nije u potpunosti institucionalizirano te se djelomično oslanja na aktivnosti civilnog društva kroz ekološke akcije čišćenja, dok se na dijelu otoka isti periodički, odnosno po potrebi zbrinjava zajedničkim aktivnostima koncesionara/vlasnika/korisnika i komunalnih poduzeća.

3.4.5. Zaključak – razvojne potrebe i potencijali

Zaštićeni dijelovi prirode predstavljaju značajan segment otočnog prostora Istarske županije, te su samim time važan element njegove daljnje valorizacije. Prisustvo Nacionalnog parka Brijuni, zaštićenih krajobraza Donji Kamenjak i medulinsko otočje te Rovinjski otoci i priobalno područje, kao i akvatorija zapadne Istre kao Natura 2000 područja jasno ukazuje na bogatstvo prirodne, geološke i paleontološke baštine kojom obiluje ovaj prostor.

Potencijali zaštićenih dijelova prirode smještenih na istarskim otocima ogledaju se u daljnjem razvoju modela održivog turizma na području otoka, koji će omogućiti gospodarski rast pritom poštujući načela zaštite i očuvanja prirodnih posebnosti otočnog prostora. Iz ovoga proizlazi potreba uspostavljanja odgovarajućih modela upravljanja posjećivanjem zaštićenih prostora, a koja je osobito razvidna u snažno turistički valoriziranim područjima poput NP Brijuni i značajan krajobraz Donji Kamenjak i medulinsko otočje, te definiranja prostora koji se, zbog posebnosti ekosustava, u cijelosti žele zaštititi od prekomjernog posjećivanja i njegovog negativnog utjecaja.

Kao poseban potencijal istaknuta je vrijednost koju zaštićena područja predstavljaju znanstveno-istraživačkoj zajednici, a koja se mogu dalje valorizirati kroz veći broj istraživanja i projekata usmjerenih upravo na ovaj prostorni segment Istarske županije, i koji će posljedično doprinijeti boljem razumijevanju otočnog prostora i uspješnijem planiranju njegove zaštite. S ovim je neizostavno povezana potreba unaprjeđenja kapaciteta, osobito infrastrukturnih, svih dionika u sustavu zaštite prirode, ali i znanstveno-istraživačkih institucija partnera u ovakvim projektima.

U segmentu zaštite od požara na otočnom prostoru, a obzirom da je većina otočića u rovinjskom arhipelagu tijekom ljetnih mjeseci tradicionalno posjećena kroz pojedinačne dolaske, izražena je

potreba uređenja protupožarnih koridora i prosjeka, kao ključnog segmenta održivog upravljanja i korištenja otočnog prostora.

Završno, analiza razvijenosti infrastrukture otočnog prostora Istarske županije, primjenjiva za povremeno naseljene otoke na kojima se odvijaju gospodarske djelatnosti, pokazuje različitu razinu razvijenosti, ali općenito niži standard i kvalitetu infrastrukture u odnosu na cjelokupni hrvatski otočni prostor. Iako su otoci, na kojima za istim postoji potreba, spojeni na vodoopskrbnu mrežu, standard pružanja usluge odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda nije na odgovarajućoj razini. Kao ključne razvojne potrebe identificirani su unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, kao prioriteta u očuvanju prirodnih resursa - osobito zaštićenih područja. Osim toga, u nadolazećem razdoblju potrebno je unaprijediti sustav gospodarenja otpadom s primarnom premisom smanjenja količine otpada na otocima.

3.5. Čista energija, energetika i obnovljivi izvori energije

Sukladno prethodnoj analizi razvojnih domena društva i gospodarstva, i područje energetske infrastrukture u cjelini vezano je uz razinu razvijenosti otoka u društvenom i gospodarskom smislu i potrebama koje iz toga proizlaze.

S obzirom da se prema kategorizaciji otočni prostor Istarske županije uglavnom odnosi na nenastanjene hridi i otočiće, u nastavku poglavlja biti će prikazana energetska infrastruktura povremeno nastanjenih otočića i otoka, na kojima je ista razvijena prvenstveno u funkciji odvijanja gospodarskih aktivnosti.

3.5.1. Energetska infrastruktura

Opskrba istarskih otoka električnom energijom u najvećoj mjeri podrazumijeva distribuciju iste s kopna, iako je proces zelene tranzicije i okretanja ka obnovljivim izvorima energije započeo s tendencijom osiguravanja samodostatnosti otoka u opskrbi električnom energijom.

Energetska infrastruktura razvijena je na sljedećim otocima:

- Sv. Andrija, Sv. Katarina u Rovinju-Rovigno;
- Sv. Nikola u Poreču-Parenzo;
- Koversada u Vrsaru-Orsera;
- otočje u sastavu Nacionalnog parka Brijuni;
- Sv. Katarina i Uljanik u Puli-Pola;
- hrid Porer u Općini Medulin,

a opskrba električnom energijom alternativnim sustavima, najčešće putem agregata ili solarne energije, dostupna je i na dijelu otočića u pulskom i medulinskom akvatoriju na kojima se tijekom ljetnih mjeseci pružaju ugostiteljske usluge.

Energetska infrastruktura na otoku Sv. Nikola u Poreču-Parenzo, te na otocima Sv. Andrija i Sv. Katarina u Rovinju-Rovigno osigurana je podmorskim kabelom (10) 20 kV i zadovoljavajućih je kapaciteta te uslijed povećanje potražnje u ljetnim mjesecima ne dolazi do padanja napona i nestanka struje.

Na području zaštićenog krajobraza Kamenjak izveden je 20 kV kabel od naselja Premantura (TS Stupice), preko lokacije radiofara Premantura do kabelske kućice na samoj obali nasuprot otoku Fenoliga. Iz kabelske kućice razveden je podmorski 20 kV kabel do hridi Porer, gdje se nalazi 20/0,4 kV TS Porer, izgrađena za potrebe napajanja svjetionika i prateće građevine (smještajnog objekta).

Brijunsko otočje snabdijeva se električnom energijom iz elektroenergetskog sustava putem Pogona Pula, podmorskim kablovima 10 (20) kV. Mreža 10kV izgrađena je u fazama 1953. i 1954. godine, a 20kV mreža djelomično 1978. godine te djelomično 1986. godine. U postojećoj mreži 14 je trafostanica, a osim Velog Brijuna elektrificirani su i otoci Madona, Vanga (Krasnica), Galija i Mali Brijun. Glavno napajanje je izvedeno iz TS 35/10(20) kV Fažana. Osim toga, dio objekata iz sigurnosnih razloga opremljen je agregatima za proizvodnju električne energije (Vila Jadranka; Bijela Vila; Vila Brijunka; otok Krasnica i otok Sv. Jerolim). Stanje elektroenergetskog sustava nije zadovoljavajuće, što se najviše ogleda u povremenim prekidima opskrbe energijom u fazama vršnog opterećenja infrastrukture. Održavanje mreže u nadležnosti je Javne ustanove, uz planove da se isto, u svrhu što učinkovitijeg upravljanja, preda HEP-u u predstojećem razdoblju.

Otoci Sv. Katarina i Uljanik u Gradu Puli-Pola na gradsku elektroenergetsku mrežu spojeni su dalekovodima 35 (20) kV, dok na otoku Veruda ne postoji elektroenergetska mreža, već se za servisne potrebe kampa i ugostiteljskog objekta snabdijevanje vrši putem agregata.

3.5.2. Energetska učinkovitost

U pogledu energetske učinkovitosti javnih zgrada, pregled postojećeg stanja relevantan je samo za javne zgrade u okviru Nacionalnog parka Brijuni. Nedostatak sustavnog nadzora i analize potrošnje energije i vode u zgradama javnog sektora na području brijunskog otočja u cjelini vezan je uz činjenicu da je za cijelo otočje uspostavljeno samo jedno obračunsko mjerno mjesto (brojilo). Uzimajući u obzir druge dionike koji upravljaju infrastrukturom na otočju, odnosno potrošače (Državne nekretnine d.o.o., Ministarstvo obrane Republike Hrvatske), postojeći sustav ne omogućava pojedinačno praćenje potrošnje energije.

Stanje javnih zgrada u pogledu energetske učinkovitosti poznato je za objekte na Velom Brijunu, u središnjoj zoni otoka, odnosno za Hotel Neptun, Hotel Istra, Hotel Karmen, Vilu Kupelwieser, Vilu Robilant, Kongresni centar, radnički blok te za objekta za smještaj vatrogasaca na Giacomima. Većina objekata izgrađena je početkom 20. stoljeća, između 1910. i 1914., izuzev Vile Kupelwieser koja je izgrađena 1898., te Hotela Karmen i objekta za smještaj vatrogasaca na Giacomima koji su izgrađeni 1942., odnosno 1930. godine. Svi navedeni objekti, prema godišnjoj potrebnoj toplinskoj energiji za grijanje (QH, nd) pripadaju lošijem energetsom razredu – D ili nižem, pri čemu najniži energetski razred ima Hotel Istra koji pripada energetsom razredu F s izračunom godišnje potrebne toplinske energije za grijanje (QH,nd) od 207, nakon čega slijede Hotel Neptun i Kongresni centar koji pripadaju energetsom razredu E s vrijednostima od 167, odnosno 175. Ostali objekti energetskog su razreda D, a najpovoljniju vrijednost godišnje potrebe za toplinskom energijom za grijanje ima objekt smještaja vatrogasaca na Giacomima (108). Detaljan pregled stanja energetske učinkovitosti dijela javnih zgrada na Velom Brijunu, prikazan je u tablici niže:

Tablica 19: Prikaz stanja energetske učinkovitosti javnih zgrada na Velom Brijunu

Objekt	Godina izgradnje	Ploština korisne površine grijanog dijela	QH, nd	Energetski razred
Zgrade u javnom vlasništvu				
Hotel Istra	1914.	2.269,42 m ²	207	F
Hotel Karmen	1942.	4.396,00 m ²	147	D
Hotel Neptun	1913.	7.106,00 m ²	167	E
Kongresni centar	1988.	914,00 m ²	175	E
Radnički blok	1912.	1.253,61 m ²	115	D
Zgrade javne namjene				
Vila Kupelwieser	1898.	572,29 m ²	149	D
Smještaj vatrogasaca na Giacomima	1930.	132,87 m ²	108	D
Vila Robilant (uredi stručne službe)	1910.	168,59 m ²	115	D

Izvor: JU Nacionalni park Brijuni

Nacionalni park Brijuni, unatoč razvidnoj potrebi za optimizacijom u opskrbi energijom, u ekološkom i financijskom aspektu, ima značajna ograničenja u pogledu ugradnje fotonaponskih sustava koja su vezana uz status kulturnog dobra te konzervatorsku zaštitu objekata. U tom kontekstu, mjere zaštite ograničavaju mogućnost korištenja energije sunca ugradnjom fotonaponskih sustava, te su mjere energetske učinkovitosti usmjerene na one prihvatljive za očuvanje kulturnih vrijednosti.

Stanje energetske učinkovitosti objekata povoljnije je na Malom Brijunu, gdje je Hostel San Niccolo sa sedam prizemnih objekata izgrađenih 1900. godine, obnovljen 2021. godine prema načelu „energetska učinkovitost na prvom mjestu“. Implementirane mjere energetske učinkovitosti odnosile su se na unutarnje oblaganje zidova, a za potrebe sustava grijanja/hlađenja ugrađena je zrakom hlađena VRF (*Variable Refrigerant Flow*) jedinica za vanjsku ugradnju u izvedbi dizalice topline sa ugrađenim hermetičkim kompresorima i izmjenjivačem. Svih sedam objekata nakon obnove pripada višim energetske razredima – njih pet razredu B, a objekt 3 – spavaonica i objekt 5 – restoran razredu A. Isto tako, tijekom 2021. obnovljena je fasada i stolarija Vile Dubravke na Velom Brijunu, pri čemu je fasada od kamenih ploča tretirana konzervatorsko-restauratorskim tehnikama, a za sustav grijanja/hlađenja ugrađena je zračno hlađena inverterska jedinica s kondenzatorom/isparivačem u izvedbi dizalice topline za priključak do 13 VRF unutarnjih jedinica.

U kontekstu čiste energije i obnovljivih izvora energije, područje Sjevernog Jadrana pogodno je za korištenje energije sunca, a okretanje ka obnovljivim izvorima je, na lokalitetima na kojima je to moguće, u začetku. Na otočiću Sv. Nikola, u sklopu *Valamar Collection Isabella Island Resort-a*

ugrađena je solarna elektrana za smještajne kapacitete u vilama, dok se napajanje hotelskog objekta vrši putem uobičajene elektroenergetske mreže. Nadalje, u okviru *Island Hotela Istra* na otoku Sv. Andrija ugrađena je rashladna dizalica topline opremljena desuperheaterom kojim se u režimu hlađenja otpadnom toplinom rekuperira 45% energije potrebne za zagrijavanje sanitarne potrošne tople vode.

Završno, u kontekstu doprinosa niskougličnom gospodarstvu ističu se uspostavljeni modeli održivog transporta na otocima – na Velom Brijunu na kojem se koriste električni automobili za što je uspostavljena i punionica, kao i na otoku Sv. Nikola na kojem je uvedeno električno vozilo za prikupljanje komunalnog otpada.

3.5.3. Zaključak – razvojne potrebe i potencijali

U pogledu općeg stanja energetske infrastrukture na istarskim otocima te analize energetske učinkovitosti javnih zgrada, kao razvojni potencijal prepoznata je zelena tranzicija u širem smislu, prvenstveno uvođenje OIE i provedba mjera energetske učinkovitosti kao faktora ostvarenja energetske i financijske ušteda, ali i ostvarenja samoodrživosti otoka. S obzirom da su otoci u najvećoj mjeri ovisni o distribuciji električne energije podzemnim kablovima s kopna, postizanje što veće razine autonomnosti otoka u opskrbi energijom doprinijelo bi rješavanju izazova koji predstavlja povećana potražnja za električnom energijom u ljetnim mjesecima, ali je osim iz perspektive povećanja sigurnosti i kvalitete opskrbe ključno zbog smanjenja CO₂, povećanja udjela OIE u ukupnoj potrošnji energije te povećanja energetske učinkovitosti. Energetska tranzicija i okretanje ka obnovljivim izvorima energije prepoznato je kao prioritet svih dionika otočnog prostora Istarske županije – kako javnih, tako i gospodarskih subjekata.

4. PODRUČJA ULAGANJA TERITORIJALNE STRATEGIJE

Teritorijalna strategija razvoja otoka Istarske županije pruža potporu integriranom teritorijalnom razvoju koji se provodi u okviru Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027. (ITP) za otoke, u sklopu posebnog cilja RSO 5.2. (Poticanje integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, lokalnog razvoja u području okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti u područjima koja nisu urbana). Polazeći od provedene analize razvojnih potreba i potencijala otočnog prostora, a istovremeno prepoznajući osobitosti otočnog prostora Istarske županije, Teritorijalna strategija definira set mjera kojima se adresiraju razvojni izazovi s kojima se istarski otoci susreću te koje doprinose indikativnim područjima ulaganja definiranim u ITP-u. Mjere su, u cilju održavanja kontinuiteta i konzistentnosti strateškog planiranja na području Županije, preuzete iz Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027., a usklađene su s posebnim ciljevima Nacionalnog plana razvoja otoka 2021. – 2027., osiguravajući na taj način komplementarnost ulaganja na nacionalnoj razini. Dodatno, mjere su rezultat participativnog procesa izrade Teritorijalne strategije koji je uključivao konzultacije sa širokim krugom dionika uključenih u rad Radne skupine/otočnog partnerstva, a koji je omogućio prilagodbu okosnice budućeg razvoja istarskih otoka njihovim stvarnim potrebama i specifičnim uvjetima.

Operacija 1: Održivo upravljanje, očuvanje i valorizacija otočnog prostora uz prometnu integriranost

Prioritet ove operacije, na istarskom otočnom prostoru, predstavljaju ulaganja u razvoj i očuvanje zelene infrastrukture koja će omogućiti uspostavu održivijeg načina upravljanja prostorom od iznimne prirodne vrijednosti, a ujedno doprinijeti njenoj turističkoj valorizaciji. Dodatno, operacija će podrazumijevati aktivnosti usmjerene na zaštitu i očuvanje ugroženih i rijetkih stanišnih tipova i vrsta na otocima, kao i uspostavu i unaprjeđenje sustava nadzora i praćenja morskih ekosustava korištenjem suvremenih tehnologija. Analiza razvojnih potreba i potencijala istarskih otoka ukazala je na nedostatke u području pomorske infrastrukture koja je od vitalne važnosti za adekvatnu prometnu povezanost istarskih otoka, ali i u pogledu zaštite od ekstremnih vremenskih pojava uzrokovanih klimatskim promjenama, što će također biti adresirano ovom operacijom. U kontekstu istarskih otoka, kao prioritetne mjere u ovom području prepoznate su: Mjera 1.1. Jačanje zaštite okoliša i prirode, upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološke mreže te valorizacija prirodne baštine, Mjera 1.2. Poboljšanje pomorskog prometa i infrastrukture i Mjera 1.3. Podupiranje i razvoj selektivnih/posebnih oblika turizma.

Mjera 1.1. Jačanje zaštite okoliša i prirode, upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološke mreže te valorizacija prirodne baštine

Zaštićeni dijelovi prirode predstavljaju jedno od najvećih bogatstava istarskog otočnog prostora, koje se očituje u njihovim geomorfološko-hidrološkim, klimatskim i sveukupnim krajobraznim obilježjima, kao i raznolikošću flore i faune. Njihova daljnja valorizacija, kao elemenata zelene infrastrukture, jedan je od ključnih potencijala razvoja otočnog prostora, kako u vidu snažnije prepoznatljivosti otoka znanstveno-istraživačkoj zajednici, tako i u pogledu razvoja modela održivog turizma. Međutim, s tim je neraskidivo povezana potreba učinkovitog i održivog upravljanja posjećivanjem zaštićenih dijelova prirode, a kako ne bi došlo do narušavanja njihovih ekosustava. Mjera 1.1. podrazumijeva aktivnosti

ekološke obnove i revitalizacije zaštićenih prirodnih područja, te inventarizaciju i praćenje stanja biljnih i životinjski vrsta, kao i morskih staništa, sve s ciljem održivog upravljanja i očuvanja otočnog prostora. Svrha provedbe mjere je unaprjeđenje upravljanja zaštićenim prirodnim područjima te valorizacija prirodnih vrijednosti i ekosustava na otocima.

Mjera je preuzeta iz Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027. (u sklopu Posebnog cilja 1.4. Odgovorno upravljanje okolišem i prirodom) te je usklađena s Posebnim ciljem 3.3. Zaštita prirode i okoliša, smanjenje rizika te ublažavanje posljedica i jačanje otpornosti na klimatske promjene, Nacionalnog plana razvoja otoka 2021. – 2027..

Tablica 20: Prikaz mjere 1.1. Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije

Rok provedbe mjere (mjesec, godina)	12/2029.
Nadležnost za provedbu mjere	Istarska županija, JU NP Brijuni, JU Kamenjak, Institut Ruđer Bošković – Centar za istraživanje mora Rovinj
Procijenjeni trošak provedbe mjere (u EUR)	6.280.840,00 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere iz ITP-a (bespovratna sredstva)	0 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere u EUR iz ITP-a (vlastito sufinanciranje)	0 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere (županijski proračun, osim ITP-a)	0 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere (drugi izvori financiranja, osim ITP-a i županijskog proračuna)	6.280.840,00 EUR ¹⁴

Izvor: Izrađivači Teritorijalne strategije razvoja otoka IŽ

Mjera 1.2. Poboljšanje pomorskog prometa i infrastrukture

Prometna povezanost otoka s kopnom od iznimne je važnosti za cjeloviti i održiv razvoj otočnog prostora. U kontekstu istarskog otočnog prostora, prometna povezanost uvjetovana je u prvom redu

¹⁴ Iako komplementarna s aktivnostima indikativno navedenim u Integriranom teritorijalnom programu, zbog specifičnosti istarskog otočnog prostora u vidu njegove nenaseljenosti mjera ne može doprinijeti ispunjenju pokazatelja ITP-a te sukladno tome neće biti financirana iz istoga. Njeno financiranje planirano je drugim izvorima sredstava (državni proračun, proračuni javnih ustanova, proračuni jedinica lokalne samouprave, bespovratna sredstva u okviru PKK i NPOO te programa Unije), ovisno o njihovoj dostupnosti i prikladnosti u narednom razdoblju.

njegovom nenaseljenošću, odnosno između istarskih otoka i kopna nisu uspostavljene stalne javne brodske linije. Pomorski prijevoz u prvom je redu organiziran za potrebe turističkih sadržaja, odnosno od strane pružatelja usluga u turizmu i koncesionara. Sukladno ovom, vidljiva je potreba kontinuiranog ulaganja u prometnu infrastrukturu, s najvećim naglaskom upravo na onu pomorsku (lučku) infrastrukturu koja omogućuje nesmetan dolazak posjetitelja, ali i roba, na otoke. Dodatno, prepoznata je važnost ovakve infrastrukture u zaštiti otoka od ekstremnih atmosferskih pojava koje su potaknute klimatskim promjenama. Mjera 1.2. usmjerena je, dakle, upravo na poboljšanje pomorske povezanosti otoka s kopnom, i otoka međusobno, te na cjelovitu zaštitu njihovog prostora, kroz poboljšanje lučke infrastrukture, što će za cilj imati bolju prometnu povezanost, a naposljetku i bolje korištenje cjelovitog otočnog prostora.

Mjera je preuzeta iz Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027. (u sklopu Posebnog cilja 1.2. Održivo prometno i komunikacijsko povezivanje), a doprinosi i ostvarenju Posebnog cilja 4.2. Poboljšanje otočne povezanosti, Nacionalnog plana razvoja otoka 2021. – 2027..

Tablica 21: Prikaz mjere 1.2. Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije

Rok provedbe mjere (mjesec, godina)	12/2029.
Nadležnost za provedbu mjere	Istarska županija, Grad Rovinj - Rovigno, Lučka uprava Rovinj
Procijenjeni trošak provedbe mjere (u EUR)	3.100.000,00 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere iz ITP-a (bespovratna sredstva)	0 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere u EUR iz ITP-a (vlastito sufinanciranje)	0 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere (županijski proračun, osim ITP-a)	0 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere (drugi izvori financiranja, osim ITP-a i županijskog proračuna)	3.100.000,00 EUR ¹⁵

Izvor: Izrađivači Teritorijalne strategije razvoja otoka IŽ

¹⁵ Iako komplementarna s aktivnostima indikativno navedenim u Integriranom teritorijalnom programu, zbog specifičnosti istarskog otočnog prostora u vidu njegove nenaseljenosti mjera ne može doprinijeti ispunjenju pokazatelja ITP-a te sukladno tome neće biti financirana iz istoga. Njeno financiranje planirano je drugim izvorima sredstava (državni proračun, proračuni javnih ustanova, proračuni jedinica lokalne samouprave, bespovratna sredstva u okviru PKK i NPOO te programa Unije), ovisno o njihovoj dostupnosti i prikladnosti u narednom razdoblju.

Mjera 1.3. Podupiranje i razvoj selektivnih/posebnih oblika turizma

Zaštićene prirodne vrijednosti i prirodna baština općenito vrijedan su resurs istarskog otočnog prostora i jedan od osnovnih aspekata njegove šire prepoznatljivosti. Prirodne posebnosti identificirane su kao razvojni potencijal koji se, uz primjenu načela zaštite i očuvanja, može valorizirati u turističke svrhe. Mjera 1.3. usmjerena je upravo na razvoj selektivnih oblika turizma, prvenstveno aktivnog turizma, kroz omogućavanje dostupnosti rekreacijske i turističke funkcije otočnog prostora. Uređenjem otvorenih prostora i šumskih poučnih staza kao elemenata zelene infrastrukture, te njihovim opremanjem informativnim i edukativnim sadržajima doprinijet će se diversifikaciji turističke ponude, ali istovremeno i održivom gospodarenju otočnim prostorom.

Mjera je preuzeta iz Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027. (u sklopu Posebnog cilja 3.3. Održivi turizam temeljen na kvaliteti usluge i autentičnim sadržajima), a doprinosi i ostvarenju Posebnog cilja 2.2. Razvoj otočnih proizvoda i usluga, Nacionalnog plana razvoja otoka 2021. – 2027..

Tablica 22: Prikaz mjere 1.3. Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije

Rok provedbe mjere (mjesec, godina)	12/2029.
Nadležnost za provedbu mjere	Istarska županija, Javna ustanova Nacionalni park Brijuni, Montraker d.o.o.
Procijenjeni trošak provedbe mjere (u EUR)	2.000.000,00 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere iz ITP-a (bespovratna sredstva)	0 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere u EUR iz ITP-a (vlastito sufinanciranje)	0 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere (županijski proračun, osim ITP-a)	0 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere (drugi izvori financiranja, osim ITP-a i županijskog proračuna)	2.000.000,00 EUR ¹⁶

Izvor: Izrađivači Teritorijalne strategije razvoja otoka IŽ

¹⁶ Iako komplementarna s aktivnostima indikativno navedenim u Integriranom teritorijalnom programu, zbog specifičnosti istarskog otočnog prostora u vidu njegove nenaseljenosti mjera ne može doprinijeti ispunjenju pokazatelja ITP-a te sukladno tome neće biti financirana iz istoga. Njeno financiranje planirano je drugim izvorima sredstava (državni proračun, proračuni javnih ustanova, proračuni jedinica lokalne samouprave, bespovratna sredstva u okviru PKK i NPOO te programa Unije), ovisno o njihovoj dostupnosti i prikladnosti u narednom razdoblju.

Operacija 2: Valorizacija kulturne baštine na otocima

Obuhvat ulaganja u okviru operacije podrazumijeva ulaganja u kulturno-turističke lokacije, prvenstveno revitalizaciju kulturne baštine, ali i unaprjeđenje druge turističke infrastrukture. S obzirom na nenaseljenost otočnog prostora, valorizacija kulturne baštine u najvećoj mjeri usmjerena je na stvaranje kulturnih i turističkih proizvoda veće dodane vrijednosti pri čemu je jačanje prepoznatljivosti i kulturno-povijesnih vrijednosti otočnog prostora prioritet. U kontekstu istarskih otoka, kao prioritetne mjere prepoznate su Mjera 2.1. Razvoj turističke infrastrukture i poticanje razvoja investicija veće dodane vrijednosti i Mjera 2.2. Očuvanje nematerijalne baštine, obnova materijalne baštine te njihova valorizacija i prezentacija.

Mjera 2.1. Razvoj turističke infrastrukture i poticanje razvoja investicija veće dodane vrijednosti

Gospodarska valorizacija istarskog otočnog prostora predominantno se odnosi na turističku djelatnost čija je ponuda u najvećoj mjeri vezana uz prirodne resurse - ugodnu klimu, razvedenu obalu i veliki broj sunčanih dana, te kulturnu baštinu kao turističke proizvode. Takva struktura turističke ponude trajanje turističke sezone većinski ograničava na ljetno razdoblje, pa je razvoj turizma u nadolazećem razdoblju usmjeren prema povećanju kvalitete turističke ponude - uz to, produljenju turističke sezone doprinijet će se i stvaranjem novih turističkih proizvoda veće dodane vrijednosti. Mjera 2.1. obuhvaća ulaganja u prezentacijsku i posjetiteljsku infrastrukturu s ciljem podizanja kvalitete otočnih turističkih destinacija. Povećanjem raznovrsnosti turističke ponude i stvaranjem dodane vrijednosti destinacija doprinijet će se razvoju održivog, cjelogodišnjeg turizma.

Mjera je preuzeta iz Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027. (u sklopu Posebnog cilja 3.3. Održivi turizam temeljen na kvaliteti usluge i autentičnim sadržajima), a doprinosi i ostvarenju Posebnog cilja 2.2. Razvoj otočnih proizvoda i usluga, Nacionalnog plana razvoja otoka 2021. – 2027..

Tablica 23: Prikaz mjere 2.1. Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije

Rok provedbe mjere (mjesec, godina)	12/2029.
Nadležnost za provedbu mjere	Istarska županija, Javna ustanova Nacionalni park Brijuni
Procijenjeni trošak provedbe mjere (u EUR)	13.500.000,00 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere iz ITP-a (bespovratna sredstva)	3.900.000,00 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere u EUR iz ITP-a (vlastito sufinanciranje)	2.100.000,00 EUR

Procijenjeni trošak provedbe mjere (županijski proračun, osim ITP-a)	0 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere (drugi izvori financiranja, osim ITP-a i županijskog proračuna)	7.500.000,00 EUR

Izvor: Izrađivači Teritorijalne strategije razvoja otoka IŽ

Mjera 2.2. Očuvanje nematerijalne baštine, obnova materijalne baštine te njihova valorizacija i prezentacija

Kulturna baština otočnog prostora Istarske županije također je ključan faktor njegove prepoznatljivosti i jedan od najvažnijih preduvjeta valorizacije otoka u društvenom i gospodarskom, odnosno turističkom smislu. Bogatstvo kulturne baštine, koja je dijelom valorizirana, predstavlja razvojni potencijal koji je u nadolazećem razdoblju potrebno ispuniti. Mjerom 2.2. osigurat će se adekvatna zaštita, upravljanje i prezentacija baštinskih elemenata, te kreirati novi kulturni sadržaji i proizvodi kulturnog turizma. Svrha mjere je obnova i revitalizacija elemenata kulturne baštine, očuvanje povijesnih vrijednosti otočnog prostora te valorizacija kulturne baštine kroz turističku ponudu, a doprinijet će jačanju kulturne ponude i sadržaja na otocima.

Mjera je preuzeta iz Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027. (u sklopu Posebnog cilja 4.2. Razvoj kulturnog sektora, te jačanje kulturnog identiteta, baštine i tradicije), a doprinosi i ostvarenju Posebnog cilja 3.4. Održivo korištenje i revitalizacija ukupnog otočnog prostora, kulturne baštine i otočnog identiteta, Nacionalnog plana razvoja otoka 2021. – 2027..

Tablica 24: Prikaz mjere 2.2. Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije

Rok provedbe mjere (mjesec, godina)	12/2029.
Nadležnost za provedbu mjere	Istarska županija, Javna ustanova Nacionalni park Brijuni, gospodarski subjekti
Procijenjeni trošak provedbe mjere (u EUR)	9.600.572,00 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere iz ITP-a (bespovratna sredstva)	0 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere u EUR iz ITP-a (vlastito sufinanciranje)	0 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere (županijski proračun, osim ITP-a)	0 EUR

Procijenjeni trošak provedbe mjere (drugi izvori financiranja, osim ITP-a i županijskog proračuna)

9.600.572,00 EUR¹⁷

Izvor: Izrađivači Teritorijalne strategije razvoja otoka IŽ

Operacija 3: Poticanje energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora energije na otocima

Ulaganja u energetska učinkovitost i poticanje korištenja obnovljivih izvora energije na području istarskih otoka vezuju se uz revitalizaciju objekata javne namjene, kao primjer integriranih projekata kojima će se smanjiti energetska ranjivost otoka, te ujedno unaprijediti kvaliteta okoliša. Dodatno, važnost energetske tranzicije prepoznata je i od strane gospodarskih subjekata koji djeluju na području istarskih otoka, te se u tom smislu predviđa provedba aktivnosti kojima će se omogućiti veće oslanjanje na OIE u njihovom poslovanju. U pogledu istarskog otočnog prostora, u ovom području kao prioritetna je prepoznata Mjera 3.1. Poticanje energetske učinkovitosti i korištenje energije iz OIE.

Mjera 3.1. Poticanje energetske učinkovitosti i korištenje energije iz OIE

Energetska tranzicija u širem smislu prepoznata je kao značajan potencijal istarskog otočnog prostora, posebice u pogledu provedbe mjera energetske učinkovitosti, ali i korištenja obnovljivih izvora energije, uzimajući u obzir pogodnost Sjevernog Jadrana za korištenje energije sunca. Ipak, korištenje OIE na istarskom otočnom prostoru je u začetku, te su otoci i dalje u najvećoj mjeri ovisni o distribuciji električne energije podzemnim kablovima s kopna. Svrha mjere 3.1. stoga je upravo energetska tranzicija prema održivim oblicima energije, kojom će se osigurati samodostatnost otoka u opskrbi energijom te ostvariti doprinos zelenoj tranziciji. U kontekstu istarskih otoka, ovo je osobito značajno zbog izazova povećane potražnje električne energije u ljetnim mjesecima uslijed velikog priljeva posjetitelja. Uz okretanje prema obnovljivim oblicima energije, mjera 3.1. će obuhvaćati aktivnosti vezane uz energetska obnova zgrada javne namjene, kojima će cilj biti povećanje energetske učinkovitosti i racionalnije raspolaganje energijom, a sve poštujući načela očuvanja kulturnih vrijednosti, za one zgrade obuhvaćene ovom vrstom zaštite. Komplementarne aktivnosti unutar ove mjere podrazumijevat će i korištenje obnovljivih izvora energije od strane gospodarskih subjekata, kako u pogledu ozelenjivanja pomorskog prijevoza koji se koristi za potrebe posjetitelja otoka, tako i u vidu korištenja energije sunca i njezine pohrane korištenjem naprednih sustava za pohranu energije.

Mjera je preuzeta iz Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. –2027. (u sklopu Posebnog cilja 1.1. Energetska tranzicija i suočavanje s posljedicama klimatskih promjena), a doprinosi i ostvarenju Posebnog cilja 3.2. Razvoj i poticanje izgradnje sustava obnovljivih izvora energije, uporabe čiste energije i energetske učinkovitosti Nacionalnog plana razvoja otoka 2021. – 2027..

¹⁷ Obzirom na strukturu ulaganja predviđenih ovom mjerom te značajnom udjelu aktivnosti čiji su nositelji gospodarski subjekti, utvrđeno je kako će planirana ulaganja biti provedena alternativnim izvorima financiranja, ovisno o njihovoj dostupnosti i prikladnosti u narednom razdoblju.

Tablica 25: Prikaz mjere 3.1. Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije

Rok provedbe mjere (mjesec, godina)	12/2029.
Nadležnost za provedbu mjere	Istarska županija, JU NP Brijuni, Institut Ruđer Bošković - Centar za istraživanje mora Rovinj, gospodarski subjekti
Procijenjeni trošak provedbe mjere (u EUR)	12.500.000,00 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere iz ITP-a (bespovratna sredstva)	1.000.000,00 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere u EUR iz ITP-a (vlastito sufinanciranje)	3.500.000,00 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere (županijski proračun, osim ITP-a)	0 EUR
Procijenjeni trošak provedbe mjere (drugi izvori financiranja, osim ITP-a i županijskog proračuna)	8.000.000,00 EUR

Izvor: Izrađivači Teritorijalne strategije razvoja otoka IŽ

5. OPIS INTEGRIRANOG PRISTUPA RJEŠAVANJU UTVRĐENIH RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA OTOČNOG PODRUČJA

Detaljno izrađenom analizom prostora definirani su izazovi, odnosno potrebe i potencijali otočnog područja Istarske županije, sa svim svojim specifičnostima od kojih svakako treba izdvojiti činjenicu nenaseljenosti i predominantnosti Brijunskog otočja u važnosti budućeg razvoja, ali i potrebama za ulaganjem. Prilikom izrade Teritorijalne strategije vodilo se prije svega računa da odabrane mjere dovedu do boljeg stanja otočnog prostora, a jedan od načina kako je to postignuto jest integriranost u planiranju mjera, odnosno njihova međusobna komplementarnost u realizaciji. Naime, mjere koje su podržane u okviru Teritorijalne strategije su međusobno povezane i međuovisne u pogledu postizanja zajedničkih ciljeva otočnog razvoja - prvotno je naglašena važnost valorizacije prirodne i kulturne baštine kao apsolutni prioritet budućeg razvoja i polazište svih budućih ulaganja. Cilj je adekvatno zaštititi prostor te ga potom prezentirati posjetiteljima ulaganjem u selektivne oblike turizma te specifične oblike koji njeguju održivost. U tom kontekstu, potrebna su dodatna ulaganja u adekvatnu povezanost s kopnom i među otocima što će ih učiniti pristupačnijima i dostupnijima, kako posjetiteljima tako i lokalnim stanovnicima s kopna, u svrhu održavanja dodatnih aktivnosti kulturne, obrazovne ili posjetiteljske prirode. Kako bi razvoj i ulaganja u otoke bili održivi, Teritorijalna strategija predviđa ulaganja u energetska održivost i obnovljive izvore energije, te se na taj način vraća ciklički ponovno na početak, odnosno na temeljni postulat očuvanja prirodne baštine, odnosno moderniziranja one kulturne. Kroz ovakav pristup se ulaganjem u različite sektore odgovara na specifične izazove otočnog područja uz poštivanje utvrđenih razvojnih potreba i potencijala.

Navedena ulaganja provodit će se većinom kao višesektorska integracija, odnosno aktivnosti će uključivati ulaganja iz više sektora, uključujući razne relevantne tipove institucija, čime se odgovara na složene multisektorske izazove, a istovremeno se značajno utječe na upravljanje razvojem i podizanje kvalitete ponude i usluge. Navedeno je osobito izraženo u primjeru aktivnosti koja se odnosi na energetska obnova zgrade javne namjene, a koja je ujedno i dio zaštićenog kulturnog krajolika te predstavlja element turističke ponude istarskih otoka. Druga ulaganja Teritorijalne strategije, neovisno o njihovom izvoru financiranja, bit će rasprostranjena cijelim istarskim otočnim prostorom, pa je prostorna integracija razvidna kroz, primjerice, aktivnosti obnove i valorizacije kulturne baštine na više otoka Istarske županije.

Uzevši u obzir specifičnost otoka u Istarskoj županiji, koji su nenaseljeni i većinom bez značajne infrastrukture, odabrana područja ulaganja su uzeta tematski široko, ali ipak u ograničenom obuhvatu, kako bi se prvenstveno gledalo na ekonomičnost i isplativost ulaganja odnosno nastojalo dobiti najveći povrat investicije iz ekonomskog, socijalnog i ekološkog aspekta upravljanja razvojem. U tom kontekstu, kao što je u ranijim poglavljima obrazloženo, odabrane operacije i mjere uključuju aktivnosti koje imaju za cilj zaštitu okoliša i prirode, te kvalitetnije upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološke mreže ulaganjima u zelenu infrastrukturu kako bi se na još kvalitetniji način valorizirala i zaštitila prirodna baština. S tim su međusektorski povezana i ulaganja u energetska tranziciju, kroz korištenje OIE ili mjera energetske učinkovitosti, naročito u posjetiteljskim objektima, s ciljem pružanja kvalitetnije i održive turističke ponude. U tom dijelu važno je istaknuti i ulaganja u očuvanje i obnovu materijalne baštine kroz višesektorska ulaganja (spomenuti turističko - kulturni potencijal, povezanost s energetska učinkovitosti, uređenjem pripadajuće zelene infrastrukture i sl.).

U kontekstu odabranih područja ulaganja, Teritorijalna strategija je usklađena s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030., Nacionalnim planom razvoja otoka 2021. – 2027. i Planom razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027., pa je shodno navedenome komplementarna i s drugim vrstama ulaganja bilo iz nacionalnih ili europskih sredstava. U kontekstu ostalih programa važno je naglasiti kako je Teritorijalna strategija razvoja otoka komplementarna Programu za ribarstvo i akvakulturu, primjerice u dijelu koji se odnosi na doprinos zaštiti i obnovi vodene bioraznolikosti i ekosustava kroz zaštitu dijela morskih područja. U tom kontekstu važna je mjera Teritorijalne strategije koja se odnosi na očuvanje bioraznolikosti i zaštićenih područja, kako bi se takva zaštićena morska područja mogla jednostavnije i smislenije integrirati u zaštićena područja na otocima. Također, komplementarnost navedenom programu vidljiva je i u dijelu promišljanja o energetske učinkovitosti i smanjenju CO₂ na moru, što je blisko nastojanjima Teritorijalne strategije da ugradi aktivnosti energetske obnove postojeće infrastrukture, odnosno adekvatno koristi OIE za budući razvoj. S ostalim programima za razdoblje 2021. – 2027. Teritorijalna strategija je dijelom komplementarna, budući da isti predviđaju javna ulaganja u većinom slabije razvijena područja RH (PKK), odnosno baziraju se na razvoju obrazovanja i tržišta rada, naročito za specifične skupine (ESF+), što na istarskim otocima nije prepoznato kao razvojna potreba uzevši nenaseljenost otoka kao važan faktor te specifičnost gospodarskih aktivnosti usmjerenih turizmu. Dodatno, komplementarnost Teritorijalne strategije razvidna je u kontekstu programa prekogranične suradnje područja uz Jadransko more – Interreg programa Italija i Hrvatska, kao i programa Unije usmjerenog na promicanje aktivnosti istraživanja i razvoja Horizon Europe. U nadolazećem razdoblju, fokus programa Interreg Italija–Hrvatska bit će plava ekonomija i razvoj održivog pomorskog prometa te implementacija zelenih i digitalnih rješenja u pomorskom prometu, što predstavlja potencijal za sufinanciranje mjere poboljšanja pomorskog prometa i infrastrukture. U okviru programa Horizon Europe, prioritet je sufinanciranje aktivnosti istraživanja i inovacija u rješavanju društvenih izazova, između ostalog u području očuvanja prirodnih resursa i jačanja otpornosti na klimatske promjene, što je za institucionalne dionike na razini Istarske županije ključno za unaprjeđenje aktivnosti upravljanja i zaštite prirodne baštine.

U provedbu Teritorijalne strategije, kao i njezinu pripremu, bio je i bit će uključen širok spektar dionika, uključujući predstavnike jedinica lokalne samouprave, znanstveno – istraživačke stručnjake, predstavnike važnih područja za razvoj otoka (npr. vatrogasna zajednica, energetika, zaštita okoliša i dr.), predstavnike Županije i Regionalnog koordinatora, predstavnike javnih ustanova i civilnoga društva okupljene u Radnu skupinu/otočno partnerstvo kao tijelo zaduženo za provedbu Teritorijalne strategije. Obzirom da je otočno partnerstvo sastavljeno od članova koji su upoznati s razvojnim potrebama i potencijalima otočnog područja Istarske županije te raspoložu potrebnim stručnim znanjem i praktičnim iskustvom, provedba (i potencijalne kasnije izmjene i dopune) Teritorijalne strategije biti će provedena učinkovito i stručno. Predviđenim redovnim sastancima i koordinacijama osigurat će se uspješnost i komunikacija u provedbi, na način da se potiče integriranost i cjelovitost aktivnosti. Komunikacijom i zajedničkim radom na provedbi osigurat će se razmjena iskustva među dionicima (primjerice predstavnicima različitih JLS-ova), koji će dijeliti informacije i najbolje prakse u pripremi integriranih projekata.

Zaključno, izradom Teritorijalne strategije razvoja otoka – pristupom odozdo prema gore (*bottom - up*) što uključuje i lokalni razvoj temeljen na zajednici (*Community Led Local Development, CLLD*) koji detektira prave izazove, potrebe i potencijale te strateški promišlja o razvoju mikro cjeline (otoka) uzevši u obzir posebnosti koje na istoj postoje – multi-tematski i multi-sektorski se odgovorilo na

specifične razvojne potrebe na otočnom području Istarske županije. U tom kontekstu, Teritorijalna strategija vidi otoke Istarske županije kao oazu prirodne ljepote i kulturne baštine koja je dugoročno zaštićena i valorizirana, ali nije zamrznuta u vremenu, već se aktivno koristi i prezentira, njome se održivo upravlja i izlaže ju se novim trendovima i nužnostima (primjerice OIE, kružnom gospodarenju, širenju zaštićenih područja na morsko područje i sl.). Istarski otoci promišljaju se cjelovito kao posebnost Istarske županije i dodatni element njene dugoročne održivosti i privlačnosti, kako za lokalno stanovništvo, tako i za posjetitelje.

6. OPIS SUDJELOVANJA PARTNERA U PRIPREMI TERITORIJALNE STRATEGIJE

6.1. Uspostava Radne skupine/otočnog partnerstva

Sukladno članku 8. Uredbe (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o utvrđivanju zajedničkih odredaba (Common Provisions Regulation) te točki 2.6. Smjernica za izradu teritorijalne strategije kao dodatka planu razvoja obalno – otočne županije (Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, listopad 2022. godine), Istarska županija pokrenula je početkom 2023. godine postupak uspostave Radne skupine/otočnog partnerstva za izradu Teritorijalne strategije razvoja otoka, koja će biti dodatak Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027. godine.

U svrhu cjelovite primjene participativnog pristupa u rješavanju lokalnih problema (bottom-up pristupa) i stvaranja pretpostavki za izravan utjecaj dionika na kreiranje smjerova razvoja istarskih otoka, jačanje društvene kohezije te kapaciteta za strateško planiranje i provedbu projekata, sredinom veljače 2023. godine održan je inicijalni radni sastanak predstavnika Istarske županije, javne ustanove „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“, jedinica lokalne samouprave s područja Županije u čijim su akvatorijima smješteni otoci te javne ustanove Nacionalni park Brijuni. Tijekom sastanka sudionicima je predstavljen zakonodavni okvir za izradu Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije te mogućnosti financiranja projekata namijenjenih razvoju otoka iz sredstava Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027.. Posebno je razmotren potencijalni sastav, uloga i zadaci Radne skupine/otočnog partnerstva, čiji će članovi aktivno sudjelovati u postupku izrade i provedbe Teritorijalne strategije.

Temeljem zaključaka prethodno spomenutog radnog sastanka, sudionici su odredili svoje predstavnike za članstvo u Radnoj skupini/otočnom partnerstvu te su podatke o istima, zajedno s prijedlogom drugih dionika sa svoga područja (gospodarskih subjekata, javnopravnih tijela, istraživačkih institucija, organizacija civilnog društva i dr.), dostavili javnoj ustanovi „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“, zaduženoj za obavljanje stručnih i administrativnih poslova vezanih uz djelovanje Radne skupine/otočnog partnerstva te koordinaciju postupka izrade Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije.

Nakon objedinjavanja dostavljenih podataka, prijedlog Odluke o uspostavi i imenovanju članova Radne skupine/otočnog partnerstva dostavljen je Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije na prethodnu suglasnost. Nakon izvršene provjere, nadležno Ministarstvo predložilo je da se sastav Radne skupine/otočnog partnerstva dopuni uključivanjem predstavnika institucija nadležnih za obavljanje poslova vatrogastva, energetike, energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije te poslova obnove, zaštite i valorizacije kulturne baštine. Sukladno navedenom, izrađen je dopunjeni prijedlog Odluke te je ista, po ishodovanju prethodne suglasnosti MRRFEU, usvojena od strane Župana Istarske županije („Službene novine Istarske županije“, br. 7/23).

U sastav Radne skupine/otočnog partnerstva uključeni su oni članovi koji su upoznati s razvojnim potrebama i potencijalima otočnog područja Istarske županije te raspoložu potrebnim stručnim znanjem i praktičnim iskustvom. Prilikom formiranja Radne skupine posebna pažnja posvećena je

ravnomjernoj zastupljenosti članova po svim sektorskim temama od značaja za pripremu, provedbu i financiranje projekata namijenjenih razvoju otoka iz sredstava Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027. te drugih izvora financiranja.

Tablica 26: Prikaz stručnih područja i sektorskih tema članova Radne skupine/otočnog partnerstva po pripadajućim institucijama

Naziv institucije	Stručno područje	Sektorske teme
Istarska županija	Upravljanje i osiguravanje uvjeta za provedbu aktivnosti usmjerenih na razvoj sektora kulture te promicanje očuvanja i razvoja sastavnica istarskog identiteta Obavljanje stručnih poslova vezanih za pripremu i provedbu projekata izgradnje lučke infrastrukture, praćenje i koordinaciju rada županijskih lučkih uprava te praćenje korištenja pomorskog dobra na području Istarske županije	Obnova, zaštita i valorizacija materijalne i nematerijalne kulturne baštine Provedba mjera za prilagodbu klimatskim promjenama koje uzrokuju porast razine mora, izgradnjom nove i obnovom postojeće lučke infrastrukture
Vatrogasna zajednica Istarske županije	Upravljanje sustavom vatrogastva Istarske županije, koji uključuje provedbu preventivnih mjera zaštite od požara i tehnoloških eksplozija, gašenje požara i spašavanje ljudi i imovine te pružanje pomoći u prirodnim nesrećama i katastrofama, kao i onima izazvanima ljudskim djelovanjima	Provedba preventivnih mjera i upravljanje rizicima povezanim s požarima, prirodnim nesrećama i katastrofama te onima izazvanima ljudskim djelovanjem
IRENA	Provedba aktivnosti usmjerenih na poticanje energetske učinkovitosti i korištenje energije iz OIE	Povećanje energetske učinkovitosti javne infrastrukture te primjena energetske učinkovitih rješenja i provedba demonstracijskih projekata
JURKIŽ	Provedba javnih ovlasti u okviru sustava strateškog planiranja i upravljanja regionalnim razvojem	Koordinacija postupaka i sudjelovanje u izradi akata strateškog planiranja Istarske županije
Grad Poreč - Parenzo	Sudjelovanje u upravljanju i nadzoru nad obavljanjem poslova iz nadležnosti jedinice lokalne samouprave	Primjena multi-tematskog i multi-sektorskog pristupa otočnom razvoju, pripremom i provedbom integriranih projekata sukladnih specifičnim razvojnim potrebama otoka

Naziv institucije	Stručno područje	Sektorske teme
Grad Pula - Pola	Upravljanje i nadzor nad obavljanjem poslova vezanih za komunalni sustav i upravljanje imovinom jedinice lokalne samouprave	Primjena multi-tematskog i multi-sektorskog pristupa otočnom razvoju, pripremom i provedbom integriranih projekata sukladnih specifičnim razvojnim potrebama otoka
Grad Rovinj - Rovigno	Upravljanje i nadzor nad obavljanjem poslova vezanih za razvoj gospodarstva, provedbu postupaka javne nabave i korištenje sredstava iz europskih fondova u okviru nadležnosti jedinice lokalne samouprave	Primjena multi-tematskog i multi-sektorskog pristupa otočnom razvoju, pripremom i provedbom integriranih projekata sukladnih specifičnim razvojnim potrebama otoka
Općina Funtana - Fontane	Upravljanje i nadzor nad obavljanjem poslova iz nadležnosti jedinice lokalne samouprave	Primjena multi-tematskog i multi-sektorskog pristupa otočnom razvoju, pripremom i provedbom integriranih projekata sukladnih specifičnim razvojnim potrebama otoka
Općina Ližnjan - Lisignano	Prostorno planiranje i zaštita okoliša	Osiguravanje prostorno-planskih pretpostavki za daljnju učinkovitu zaštitu okoliša te izgradnju i obnovu javne infrastrukture u svrhu povećanja energetske učinkovitosti
Općina Medulin	Upravljanje i nadzor nad obavljanjem poslova vezanih za pripremu i provedbu EU projekata, razvoj gospodarstva te provedbu aktivnosti u okviru sustava opće uprave	Primjena multi-tematskog i multi-sektorskog pristupa otočnom razvoju, pripremom i provedbom integriranih projekata sukladnih specifičnim razvojnim potrebama otoka
Općina Vrsar - Orsera	Priprema i provedba projekata financiranih iz sredstava Europske unije	Priprema i provedba projekata usmjerenih na obnovu postojećih i otvaranje novih posjetiteljskih centara, obnovu, zaštitu i valorizaciju kulturne baštine te kulturno - turističkih lokacija

Naziv institucije	Stručno područje	Sektorske teme
<p>Javna ustanova Nacionalni park Brijuni</p>	<p>Priprema i provedba projekata financiranih iz sredstava Europske unije i drugih izvora financiranja</p> <p>Provedba aktivnosti zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Nacionalnog parka Brijuni</p>	<p>Zaštita prirode, okoliša, bioraznolikosti i prirodne baštine, obnova ili izgradnja zelene infrastrukture za prilagodbu klimatskim promjenama, obnova javne infrastrukture u svrhu povećanja energetske učinkovitosti, obnova zaštita i valorizacija kulturne baštine</p> <p>Priprema i provedba projekata usmjerenih na zaštitu prirode, okoliša, bioraznolikosti i prirodne baštine, obnovu ili izgradnju zelene infrastrukture za prilagodbu klimatskim promjenama, obnovu javne infrastrukture u svrhu povećanja energetske učinkovitosti te obnovu zaštitu i valorizaciju kulturne baštine</p>
<p>Javna ustanova Kamenjak</p>	<p>Vođenje, organiziranje i koordinacija poslova zaštite, praćenja, inventarizacije i očuvanja zaštićenih dijelova prirode te biljnih i životinjskih vrsta</p>	<p>Zaštita prirode, okoliša i bioraznolikosti, promicanje održivog korištenja prirodne baštine, poduzimanje mjera zaštite ugroženih i rijetkih stanišnih tipova i vrsta</p>
<p>Valamar Riviera d.d.</p>	<p>Upravljanje, organiziranje i nadzor nad provedbom aktivnosti u okviru premium hotela i resorta tvrtke Valamar Riviera d.d. (destinacije Poreč)</p>	<p>Korištenje obnovljivih izvora energije i suvremenih tehnologija za pohranu energije u svrhu povećanja energetske učinkovitosti, promicanje održivog korištenja vodnih resursa izgradnjom sustava za desalinizaciju vode</p>
<p>Maistra d.d.</p>	<p>Upravljanje, organiziranje i nadzor nad provedbom aktivnosti u sklopu destinacijskih projekata tvrtke Maistra d.d.</p>	<p>Obnova, zaštita i valorizacija kulturne baštine u cilju obogaćivanja kulturne i turističke ponude, uz primjenu obnovljivih izvora energije i mjera za poboljšanje energetske učinkovitosti</p>

Naziv institucije	Stručno područje	Sektorske teme
Institut Ruđer Bošković – Centar za istraživanje mora Rovinj	Provedba temeljnih i primijenjenih istraživanja Jadranskog mora i mogućnosti njegove zaštite, temeljem kontinuiranog praćenja i promatranja obalnih i morskih ekosustava	Praćenje, promatranje i istraživanje obalnog i morskog ekosustava duž obala Istarske županije i otoka u njezinu akvatoriju, te proširenje i modernizacija infrastrukture i opreme za provedbu prethodno navedenih aktivnosti
Udruga Morski obrazovni centar Pula	Provedba istraživanja i izrada znanstvenih radova, studija, elaborata i planova iz područja biologije i ekologije mora	Očuvanje morskih ekosustava Jadranskog mora, poduzimanje mjera za prilagodbu klimatskim promjenama usmjerenih na očuvanje staništa i vrsta Jadranskog mora, izučavanje sustava zaštite mora i priobalja

Izvor: Izrađivači Teritorijalne strategije razvoja otoka IŽ

6.2. Rad i zadaci Radne skupine/otočnog partnerstva

Radna skupina/otočno partnerstvo uspostavljena je u svrhu sudjelovanja u procesu izrade i donošenja Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije, a njezin se rad nastavlja kroz praćenje zadanih ciljeva i očekivanih ishoda tijekom provedbe Teritorijalne strategije, putem periodičnog izvješćivanja od strane Jedinice za provedbu TS-a.

Članovi Radne skupine/otočnog partnerstva u svom se radu rukovode sljedećim načelima utvrđenima Zakonom o regionalni razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18):

- načelom ravnomjerne predstavljenosti partnera,
- načelom transparentnosti,
- načelom jednakosti članova partnerstva,
- načelom usuglašavanja.

Zadaci Radne skupine/otočnog partnerstva su:

- savjetovanje, konzultiranje i davanje mišljenja tijekom izrade Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije,
- predlaganje i odabir područja ulaganja u okviru Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije,
- praćenje napretka u provedbi Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije,
- davanje suglasnosti na značajnije izmjene Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije,
- davanje suglasnosti na projektne prijedloge zaprimljene od strane Jedinice za provedu TS-a,
- davanje suglasnosti na šestomjesečne izvještaje pripremljene od strane Jedinice za provedu TS-a,
- predlaganje poboljšanja u načinu provedbe Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije.

Stručne i administrativne poslove vezane uz djelovanje Radne skupine/otočnog partnerstva te koordinaciju postupka izrade Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije obavlja javna

ustanova „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“.

Slika 10: Kulturno – povijesna baština u Nacionalnom parku Brijuni

Sukladno odredbama Poslovnika o radu, Radna skupina/otočno partnerstvo obavlja poslove iz svoje nadležnosti na sjednicama, koje se mogu održavati uživo ili u obliku on-line sjednice korištenjem neke od raspoloživih internetskih platformi, kanala ili aplikacija. Sjednice saziva predsjednik Radne skupine/otočnog partnerstva, a u odsutnosti predsjednika iste saziva njegov zamjenik, te se uz poziv s naznačenim prijedlogom dnevnog reda, mjestom i vremenom održavanja sjednice, članovima Radne skupine/otočnog partnerstva dostavlja i odgovarajući pisani materijal za svaku pojedinu točku prijedloga dnevnog reda.

Sjednicama predsjedava predsjednik Radne skupine/otočnog partnerstva, a u slučaju odsutnosti predsjednika, sjednicom predsjedava njegov zamjenik. Svaki član Radne skupine/otočnog partnerstva ima pravo na sjednici predložiti izmjenu i/ili dopunu dnevnog reda. Sve odluke o utvrđivanju dnevnog reda usvajaju se većinom glasova, ukoliko je na sjednici prisutna većina ukupnog broja članova Radne skupine/otočnog partnerstva.

Svi članovi Radne skupine/otočnog partnerstva ravnopravni su u iznošenju vlastitih stavova na sjednicama te pri odlučivanju teže postizanju konsenzusa. U slučaju nemogućnosti postizanja konsenzusa, odluke, mišljenja, zaključci i drugi akti usvajaju se većinom glasova, ukoliko je na sjednici prisutna većina ukupnog broja članova Radne skupine/otočnog partnerstva. O radu sjednica Radne skupine/otočnog partnerstva vode se zapisnici, koji sadrže osnovne podatke o tijeku sjednice te razmatranim i usvojenim zaključcima, odlukama i drugim aktima.

Tijekom postupka izrade Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije kontinuirano se provodio konzultativni proces s članovima Radne skupine/otočnog partnerstva te su oni redovito informirani i izvješćivani o statusu izrade Teritorijalne strategije na održanim sjednicama i korištenjem elektroničke pošte. Na sjednicama Radne skupine/otočnog partnerstva usvojeni su sljedeći zaključci/odluke:

- Zaključci inicijalnog radnog sastanka o postupku izrade Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije,
- Odluka o usvajanju Poslovnika o radu Radne skupine/otočno partnerstva,
- Odluka o izboru predsjednika i zamjenika predsjednika Radne skupine/otočnog partnerstva,
- Odluka o davanju suglasnosti na konačni prijedlog Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije.

Osim održavanja sjednica i permanentnog informiranja, članovi Radne skupine/otočnog partnerstva bili su aktivno uključeni u proces izrade svih dijelova Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije. Vanjski stručnjaci, odabrani od strane javne ustanove „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“ u okviru postupka jednostavne nabave, pripremili su pitanja vezana za izradu analize razvojnih potreba i potencijala, definiranje područja ulaganja i opis integriranog pristupa rješavanju složenih izazova otočnog područja te su ih dostavili članovima Radne skupine/otočnog partnerstva. Po primitku njihovih odgovora organizirani su kratki on-line/telefonski intervjui s članovima, namijenjeni prikupljanju dodatnih korisnih informacija i podataka, koji su detaljno analizirani i ugrađeni u nacrt Teritorijalne strategije.

Slika 11: Bogatstvo i raznolikost flore i faune u Nacionalnom parku Brijuni

Nakon provedenog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, sukladno odredbama Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15, 69/22), članovi Radne skupine/otočnog partnerstva informirani su o prijedlozima zainteresiranih sudionika javnog savjetovanja, te su iznijeli svoje stavove o istima prije donošenja odluke o njihovom prihvaćanju i ugrađivanju u tekst Teritorijalne strategije razvoja otoka.

Pored prethodno navedenog, članovi Radne skupine/otočnog partnerstva informirani su o ishodovanju suglasnosti Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije na konačni prijedlog TS-a i upućivanju Teritorijalne strategije na razmatranje i usvajanje Skupštini Istarske županije.

7. FINANCIJSKI OKVIR

Financijski okvir Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije sadrži prikaz financijskih pretpostavki za provedbu operacija tijekom razdoblja provedbe strategije, odnosno indikativnu raspodjelu financijskih sredstava po utvrđenim operacijama. Usmjeren je na povezivanje provedbe operacija s pripadajućim izvorima financiranja, sredstvima Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027. te ostalih EU programa i fondova, državnim proračunom, proračunima jedinica lokalne samouprave s područja Istarske županije i ostalim izvorima, sukladno načelima dobrog financijskog upravljanja, posebice načelima ekonomičnosti, učinkovitosti i djelotvornosti.

Tablica 27: Indikativna raspodjela financijskih sredstava po operacijama Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije

Broj i naziv operacije	Ukupan procijenjeni trošak operacije iz ITP-a u EUR	Broj mjere	Procijenjeni trošak provedbe mjere u EUR iz ITP-a (bespovratna sredstva)	Procijenjeni trošak provedbe mjere u EUR iz ITP-a (vlastito sufinanciranje)	Procijenjeni trošak provedbe mjere u EUR (županijski proračun, osim ITP-a)	Procijenjeni trošak provedbe mjere u EUR (drugi izvori financiranja, osim ITP-a i županijskog proračuna)
1. Održivo upravljanje, očuvanje i valorizacija otočnog prostora uz prometnu integriranost	0,00	1.1.	0,00	0,00	0,00	6.280.840,00
		1.2.	0,00	0,00	0,00	3.100.000,00
		1.3.	0,00	0,00	0,00	2.000.000,00
2. Valorizacija kulturne baštine na otocima	6.000.000,00	2.1.	3.900.000,00	2.100.000,00	0,00	7.500.000,00
		2.2.	0,00	0,00	0,00	9.600.572,00
3. Poticanje energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora energije na otocima	4.500.000,00	3.1.	1.000.000,00	3.500.000,00	0,00	8.000.000,00
UKUPNO	10.500.000,00	/	4.900.000,00	5.600.000,00	0,00	36.481.412,00

Izvor: Izrađivači Teritorijalne strategije razvoja otoka IŽ

Pored dostupnih financijskih sredstva Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027., moguće je identificirati slijedeće potencijalne izvore financiranja za provedbu mjera u okviru Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije:

- Program Konkurentnost i kohezija 2021. – 2027.,
- Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026.,
- Programi Unije 2021. – 2027.,
- Program Interreg VI-A Italija – Hrvatska 2021. – 2027.,
- Državni proračun i proračuni JLS,
- financijski planovi javnih ustanova i lučkih uprava,
- proračuni komunalnih poduzeća,
- ostali izvori financiranja.

Detaljna razrada financijskog okvira Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije sastavni je dio tabličnog predložka dokumenta, dok su mjere u okviru pojedinih operacija detaljno opisane u četvrtom poglavlju strategije.

8. OKVIR ZA PRAĆENJE PROVEDBE TERITORIJALNE STRATEGIJE

Ovo poglavlje daje uvid u odgovornosti svih dionika provedbe Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije, način i dinamiku praćenja njezine provedbe te obveze izvještavanja u okviru Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027..

U provedbu Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije, bit će uključeni sljedeći dionici:

- Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije,
- Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije (SAFU),
- Istarska županija kao nositelj provedbe Teritorijalne strategije razvoja otoka (Jedinica za provedbu TS-a),
- Radna skupina/otočno partnerstvo,
- Koordinacijski odbor Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027..

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije ima ulogu Upravljačkog tijela (u daljnjem tekstu: UT) za provedbu Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027., dok poslove Posredničkog tijela za provedbu operacija obavlja Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije. Funkcije obaju tijela definirane su čl. 6 st. 1 i čl. 9 st. 1 Uredbe o tijelima u sustavu upravljanja i kontrole za provedbu programa iz područja teritorijalnih ulaganja i pravedne tranzicije za financijsko razdoblje 2021.–2027. (NN 96/22). MRRFEU u svojstvu UT-a za provedbu ITP-a priprema i objavljuje pozive na dodjelu bespovratnih sredstava, dok SAFU kontrolira i odobrava zahtjeve korisnika za nadoknadom sredstava temeljem Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava.

Istarska županija će Odlukom Župana uspostaviti Jedinicu za provedbu Teritorijalne strategije razvoja otoka, kao operativno tijelo koje će biti odgovorno za koordinaciju provedbe TS-a. Jedinicom za provedbu TS-a upravljat će voditelj, a njezini će zadaci biti administrativna i tehnička podrška vezana uz operativnu provedbu TS-a, sukladno utvrđenom planu provedbe. U okviru izvršenja navedenih zadataka, Jedinica za provedbu TS-a će surađivati i komunicirati s potencijalnim prijaviteljima projekata, korisnicima ugovora, članovima Radne skupine/otočnog partnerstva, stručnjacima i relevantnim tijelima koja su uključena u provedbu TS-a te drugom zainteresiranom javnošću. Jedinica za provedbu TS-a će zaprimati projektne prijedloge vezane za razvoj otoka u akvatoriju Istarske županije prije prijave na poziv te ih predstavljati Radnoj skupini/otočnom partnerstvu radi dobivanja suglasnosti na iste. Nadalje, organizirat će sastanke i poticati konzultativni proces prilikom provedbe Teritorijalne strategije razvoja otoka sa svim tijelima/dionicima koji sudjeluju u provedbi TS-a te usko surađivati s Ministarstvom regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, sudjelovati u radu Koordinacijskog odbora ITP-a i izvještavati o provedbi TS-a.

Uloga Radne skupine/otočnog partnerstva nastavit će se i tijekom provedbe Teritorijalne strategije razvoja otoka, obzirom da će imati aktivnu ulogu u praćenju provedbe TS-a kroz periodično izvještavanje od strane Jedinice za provedbu TS-a. Otočno partnerstvo će pratiti napredak u provedbi TS-a, davati suglasnost na značajnije izmjene TS-a, davati suglasnost na projektne prijedloge zaprimljene od strane Jedinice za provedbu TS-a te predlagati poboljšanja u načinu provedbe TS-a. Predstavljat će stavove otočnih dionika oko najvažnijih pitanja vezanih uz provedbu TS-a, čime se

osigurava kontinuirana zastupljenost i informiranost dionika o napretku provedbe sukladno načelima dobrog upravljanja.

Slika 12: Gornji Kamenjak, Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag

U svrhu praćenja, nadzora i usmjeravanja provedbe Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027. uspostaviti će se Koordinacijski odbor ITP-a, koji će sačinjavati predstavnici Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Središnje agencije za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije te predstavnici županija i jedinica za provedbu teritorijalnih strategija. Primarna zadaća Koordinacijskog odbora ITP-a je pratiti napredak provedbe teritorijalnih strategija, donositi zaključke o uspješnosti njihove provedbe i aktivnostima koje je potrebno poduzeti kako bi se osiguralo efikasno postizanje ciljeva teritorijalnih strategija i ITP-a u cjelini. Koordinacijski odbor ITP-a sastajat će se jednom godišnje, a po potrebi i češće, pri čemu će se očitovati na dostavljene izvještaje o provedbi teritorijalnih strategija te moguće prijedloge njihovih izmjena. Ulogu Tajništva Koordinacijskog odbora ITP-a obavljat će Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

Praćenje provedbe Teritorijalne strategije razvoja otoka obavlja se u svrhu provjere je li stvarna provedba TS-a u skladu s predviđenim planom provedbe te hoće li prethodno utvrđeni ciljevi biti ostvareni u planiranom opsegu i vremenu. Postupak praćenja provedbe TS-a obuhvaća financijski i fizički napredak provedbe, mjereno kroz doprinos pokazateljima ostvarenja i rezultata.

Praćenje provedbe i izvještavanje o provedbi Teritorijalne strategije razvoja otoka izvršavat će se na sljedeće tri razine:

- Projektna razina - Korisnik (potpisnik ugovora) je obveznik izvještavanja prema Posredničkom tijelu za provedbu operacija (SAFU). Izvještavanje na ovoj razini bit će definirano Ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava;
- Razina Teritorijalne strategije - Jedinica za provedbu TS-a je obveznik izvještavanja o provedbi TS-a prema Radnoj skupini/otočnom partnerstvu i Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije;
- Programska razina - Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije izvještava o napretku u provedbi ITP-a prema Europskoj komisiji.

Jedinica za provedbu Teritorijalne strategije razvoja otoka zadužena je za prikupljanje podataka o provedbi TS-a na razini pojedinačnih projekata/ugovora. Korisnici ugovora dužni su redovito obavještavati Jedinicu za provedbu TS-a o stanju projekata. Usporedno, korisnici izvještavaju SAFU o

provedbi projekata, sukladno odredbama potpisanih ugovora. Temeljem povratnih informacija korisnika, Jedinica za provedbu TS-a kontinuirano prikuplja podatke te ih sistematizira u okviru dva šestomjesečna izvještaja, koje dostavlja na suglasnost Radnoj skupini/otočnom partnerstvu, a zatim, uz suglasnost Otočnog partnerstva, na uvid i odobrenje MRRFEU. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije po primitku izvještaja organizira sastanke Koordinacijskog odbora ITP-a.

Praćenje provedbe Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije, pravila i rokovi izvještavanja te format i sadržaj izvještaja bit će detaljnije uređeni Sporazumom o provedbi TS-a, kojim će se definirati prava, obveze i odgovornosti sporazumnih strana.

POPIS TABLICA

Tablica 1: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Grada Poreča – Parenzo	8
Tablica 2: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Grada Pule – Pola	10
Tablica 3: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Nacionalnog parka Brijuni	12
Tablica 4: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Grada Rovinja – Rovigno	14
Tablica 5: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Grada Umaga – Umago	16
Tablica 6: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Općine Bale – Valle	17
Tablica 7: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Općine Funtana – Fontane	18
Tablica 8: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Općine Ližnjan – Lisignano	19
Tablica 9: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Općine Medulin	20
Tablica 10: Prikaz podataka o otocima u akvatoriju Općine Vrsar – Orsera	21
Tablica 11: Broj posjetitelja JU NP Brijuni u okviru posebnih događanja	28
Tablica 12: Podaci o ostvarenom turističkom prometu na otoku Sv. Andrija	29
Tablica 13: Podaci o ostvarenom turističkom prometu na otoku Sv. Katarina	30
Tablica 14: Podaci o ostvarenom turističkom prometu na otoku Sv. Nikola	30
Tablica 15: Podaci o ostvarenom turističkom prometu u Nacionalnom parku Brijuni	31
Tablica 16: Podaci o ostvarenom turističkom prometu u kampu na otoku Veruda	32
Tablica 17: Popis kulturnih dobara smještenih na otocima/u akvatoriju otoka IŽ	36
Tablica 18: Podaci o broju posjetitelja značajnog krajobraza Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag, prema kategoriji vozila	42
Tablica 19: Prikaz stanja energetske učinkovitosti javnih zgrada na Velom Brijunu	52
Tablica 20: Prikaz mjere 1.1. Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije	55
Tablica 21: Prikaz mjere 1.2. Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije	56
Tablica 22: Prikaz mjere 1.3. Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije	57
Tablica 23: Prikaz mjere 2.1. Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije	58
Tablica 24: Prikaz mjere 2.2. Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije	59
Tablica 25: Prikaz mjere 3.1. Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije	61
Tablica 26: Prikaz stručnih područja i sektorskih tema članova Radne skupine/otočnog partnerstva po pripadajućim institucijama	66
Tablica 27: Indikativna raspodjela financijskih sredstava po operacijama Teritorijalne strategije razvoja otoka Istarske županije	73

POPIS SLIKA

Slika 1: Kartogram akvatorija Grada Poreča – Parenzo	10
Slika 2: Kartogram akvatorija Grada Pule – Pola	11
Slika 3: Kartogram akvatorija Nacionalnog parka Brijuni	13
Slika 4: Kartogram akvatorija Grada Rovinja – Rovigno	16
Slika 5: Kartogram akvatorija Općine Bale – Valle	17
Slika 6: Kartogram akvatorija Općine Funtana – Fontane	18
Slika 7: Kartogram akvatorija Općine Ližnjan – Lisignano	19
Slika 8: Kartogram akvatorija Općine Medulin	21
Slika 9: Kartogram akvatorija Općine Vrsar – Orsera	22

Slika 10: Kulturno – povijesna baština u Nacionalnom parku Brijuni	70
Slika 11: Bogatstvo i raznolikost flore i faune u Nacionalnom parku Brijuni	72
Slika 12: Gornji Kamenjak, Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag	76

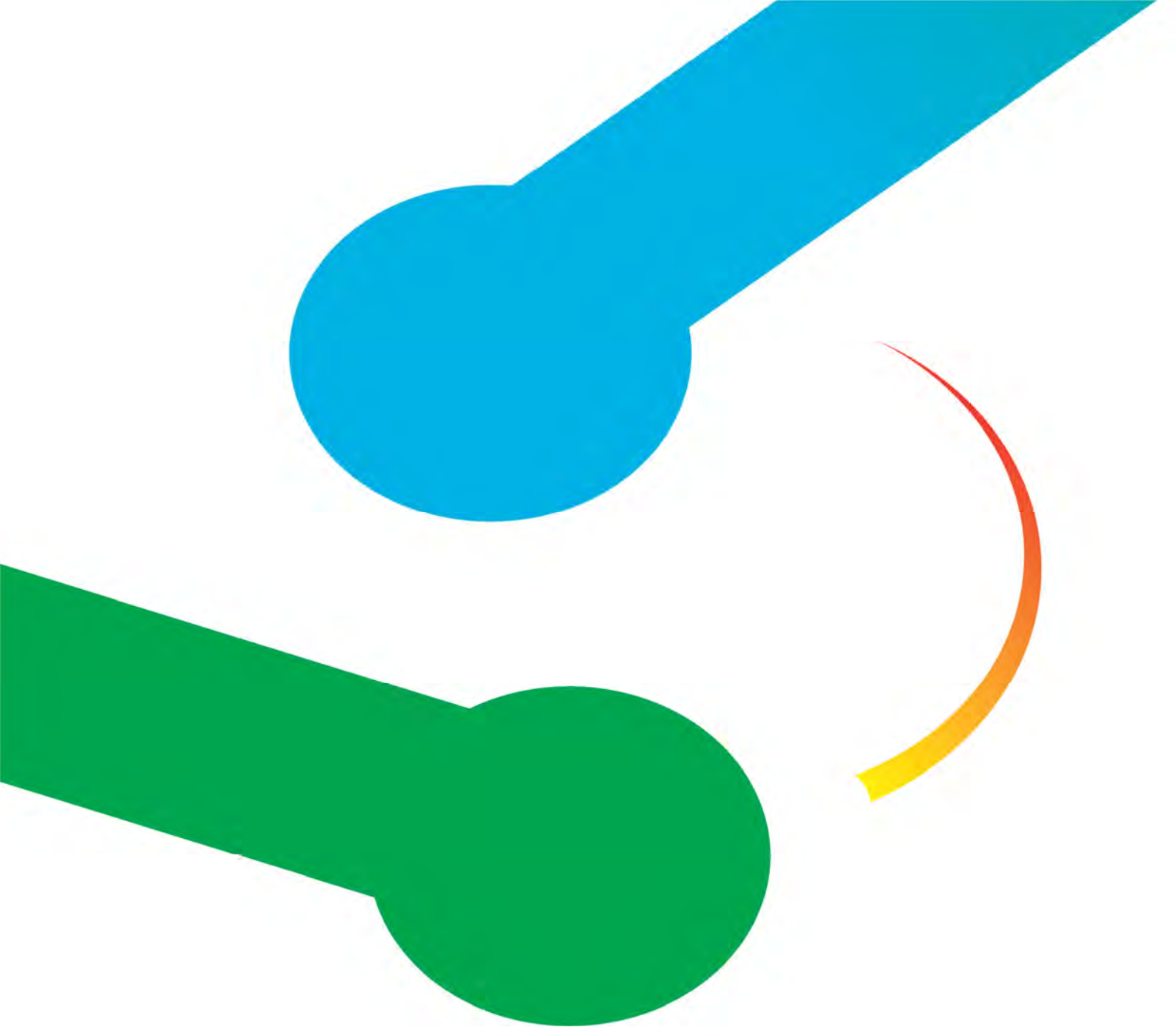
POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Jednodnevni dolasci u NP Brijuni u razdoblju 2018. – 2022.	32
Grafikon 2: Sumarni prikaz ostvarenih dolazaka i noćenja na istarskim otocima u razdoblju 2018. – 2022.	33

POPIS KRATICA

DVD	Dobrovoljno vatrogasno društvo
IRENA	IRENA – Istarska Regionalna Energetska Agencija d.o.o.
ITP	Integrirani teritorijalni program 2021. – 2027.
IŽ	Istarska županija
JLS	Jedinica lokalne samouprave
JU Kamenjak	Javna ustanova Kamenjak
JU „Natura Histrica“	„Natura Histrica“ – Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Istarske županije / „Natura Histrica“ – Ente pubblico per la gestione delle aree naturali protette della Regione Istriana
JU NP Brijuni	Javna ustanova Nacionalni park Brijuni
JURKIŽ	Javna ustanova „Regionalni koordinator za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“
MRRFEU	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
OIE	Obnovljivi izvori energije
RH	Republika Hrvatska
SAFU	Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije
TS	Teritorijalna strategija
UT	Upravljačko tijelo

Ovaj dokument sufinancirala je Europska unija iz Europskog fonda za Regionalni razvoj

Territorialna strategija razvoja otoka Istarske županije

TERRITORIJALNA STRATEGIJA RAZVOJA OTOKA ISTARSKE ŽUPANIJE																	
NOSITELJ IZRADE DOKUMENTA:		Istarska županija						ROK VAŽENJA TS-a		12-2027.							
NAZIV OPERACIJE	Pokazatelj ostvarenja	Početna vrijednost pokazatelja ostvarenja	Cijena vrijednosti pokazatelja ostvarenja za 2024.	Cijena vrijednosti pokazatelja ostvarenja za ukupno razdoblje territorialne strategije	Pokazatelj rezultata	Početna vrijednost pokazatelja rezultata	Cijena vrijednosti pokazatelja rezultata za ukupno razdoblje territorialne strategije	Ukupni procijenjeni trošak provedbe operacije iz FPA-a	Pojpis mjera za provedbu operacija javne područne (regionalne) samouprave: FPR/RS								
									Mjera za provedbu operacije	Sva provedba mjera	Risk provedbe mjera (mjesec, godina)	Nadležnost za provedbu mjera	Procijenjeni trošak provedbe mjera iz FPA-a (bespovratna sredstva)	Procijenjeni trošak provedbe mjera u EUFR iz FPA-a (vlastito sufinanciranje)	Procijenjeni trošak provedbe mjera (županijski proračun, ostali FPA-i)	Procijenjeni trošak provedbe mjera (ostali izvori financiranja, osim FPA-a i županijskog proračuna)	Referencna na stavku u županijskom proračunu za financiranje mjera
Održivo upravljanje, obnavljanje i održavanje stanišnog prostora za primarna smještaj	/	/	/	/	/	/	/	1. Učinkovite metode zaštite i promote upravljanje postojećim i novim stanišnim prostorima i obnovom postojećih stanišnih prostora u skladu s potrebama lokalne zajednice i održivosti prostora. Mjere poduzimaju: Centar za istraživanje mora Rovinj	12.2025	Istarska županija, JI NP Žigun, JI Kamenjak, Velika Ruđer Šibinski i Centar za istraživanje mora Rovinj	0,00	0,00	0,00	6.990.840,00	no	FPA, NP/DO, Program Unije, Program Interreg Jela-Pula, Nacionalni program ruralnog razvoja, ostali izvori financiranja	
	/	/	/	/	/	/	/	1.2. Podizanje postojećeg prostora i infrastrukture	12.2025	Istarska županija, Grad Rovinj - Rogozno, Lučka uprava Rovinj	0,00	0,00	0,00	1.100.000,00	no	FPA, NP/DO, Program Unije, Program Interreg Jela-Pula, Nacionalni program ruralnog razvoja, ostali izvori financiranja	
	/	/	/	/	/	/	/	1.3. Podizanje i razvoj rekreativno-recreativnih objekata	12.2025	Istarska županija, JI NP Žigun, Metković d.o.o.	0,00	0,00	0,00	2.000.000,00	no	FPA, NP/DO, Program Unije, Program Interreg Jela-Pula, Nacionalni program ruralnog razvoja, ostali izvori financiranja	
Valorizacija kulturne baštine na otocima	RC07 Broj kulturnih i turističkih atrakcija za koje je primljena prateća štampa	0	0	1	RC077 Postotak kulturnih i turističkih atrakcija za koje je primljena prateća štampa	0	2.700	6.000.000,00	21. Način ljudskih i intelektualnih potencijala razvoja i investicija u skladu s potrebama	12.2025	Istarska županija, JI NP Žigun	3.900.000,00	2.100.000,00	0,00	7.500.000,00	no	FPA, NP/DO, Program Unije, Program Interreg Jela-Pula, Nacionalni program ruralnog razvoja, ostali izvori financiranja
								22. Održive nematerijalne baštine, obnova materijalne baštine i njegovanje vjerskih spomenika	12.2025	Istarska županija, JI NP Žigun, gospodarski subjekti	0,00	0,00	0,00	6400.570,00	no	FPA, NP/DO, Program Unije, Program Interreg Jela-Pula, Nacionalni program ruralnog razvoja, ostali izvori financiranja	
Pokazatelj energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije na otocima	RC016 Javna uprava i podložnim energetskim objektima (M)	0	0	2.037	RC050 Godišnja potrošnja primarne energije (MWh)	071	360	4.500.000,00	31. Poticanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije	12.2025	Istarska županija, JI NP Žigun, Velika Ruđer Šibinski i Centar za istraživanje mora Rovinj, gospodarski subjekti	1.000.000,00	3.500.000,00	0,00	8.000.000,00	no	FPA, NP/DO, Program Unije, Program Interreg Jela-Pula, Nacionalni program ruralnog razvoja, ostali izvori financiranja

* Početna i ciljna vrijednost pokazatelja u ovom tablicama kulturne baštine podrazumijeva samo kulturne i turističke atrakcije, uključujući i materijalnu i nematerijalnu baštinu u skladu s FPA-om i/ili NP/DO-om.